

Міністерство освіти і науки України
Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро, Україна)
Запорізька державна інженерна академія (м. Запоріжжя, Україна)
Інститут економіки ім. Паата Гугушвілі
Тбіліського державного університету імені Іване Джавахішвілі (м. Тбілісі, Грузія)
Клайпедський університет (м. Клайпед, Литва)
Лодзинський університет (м. Лодзь, Польща)
Навчально-науковий інститут Економіки та менеджменту
Національного авіаційного університету (м. Київ, Україна)
Регіональний філіал Національного інституту стратегічних досліджень (м. Дніпро, Україна)
Університет прикладних наук (м. Міттвайда, Німеччина)
Університет професора доктора Асена Златарова (м. Бургас, Болгарія)
«Alliance française de Dnipropetrovsk» (представництво у м. Дніпро)

*До 100-річчя Дніпропетровського національного
університету імені Олеся Гончара (1918–2018)*

ЕКОНОМІКА І МЕНЕДЖМЕНТ 2017:
ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕГРАЦІЇ
ТА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Збірник наукових праць

Міжнародної науково-практичної конференції
(Дніпро, 23–24 березня 2017 р.)

В одинадцяти томах

Том 10. Стратегічні пріоритети інноваційного розвитку:
держава, регіон, галузь, суб'єкт господарювання

Дніпро
Видавець Біла К. О.
2017

УДК 336
ББК 65.01
Е 45

*Затверджено на засіданні вченої ради економічного факультету
(протокол № 8 від 23.03.2017)*

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Поляков М. В. – д. ф.-м. н., проф., ректор Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара, голова оргкомітету;

Смирнов С. О. – д. ф.-м. н., проф., декан економічного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара;

Гринько Т. В. – д. е. н., проф., зав. кафедри економіки та управління підприємством Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара;

Грабчук О. М. – д. е. н., доцент, зав. кафедри фінансів Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара;

Коваленко О. В. – д. е. н., проф., зав. кафедри економіки підприємств Запорізької державної інженерної академії;

Абесадзе Р. Б. – д. е. н., проф., директор Інституту економіки імені Паата Гугушвілі Тбіліського державного університету імені Іване Джавахішвілі, Грузія;

Раманаускас Юліус – доктор габілітований, професор кафедри менеджменту Клайпедського університету;

Гайдка Єжи – д. е. н., професор, завідувач кафедри економіки промисловості та ринку капіталу Лодзинського університету;

Ареф`єва О. В. – д. е. н., професор, декан факультету економіки і підприємництва Інституту економіки та менеджменту Національного авіаційного університету;

Шевцов А. І. – д. т. н., професор, директор Регіонального філіалу Національного інституту стратегічних досліджень у місті Дніпро;

Серджо Велеско – д. е. н., професор міжнародного менеджменту факультету економіки університету прикладних наук у м. Миттвайда, Німеччина;

Дімітров Іван – доктор, професор Університету професора доктора Асена Златарова, Болгарія;

Орельєн Мас – директор Дніпропетровського Альянс Франсез;

Почечун О. І. – к. е. н., доцент кафедри економіки та управління підприємством Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара;

Рябік А. Є. – к. е. н., доцент кафедри економіки та управління підприємством Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

Е 45 Економіка і менеджмент 2017: перспективи інтеграції та інноваційного розвитку : зб. наук. праць Міжнар. наук.-практ. конф., 23–24 берез. 2017 р. : в 11 т. – Дніпро : Біла К. О., 2017.

ISBN 978-617-645-260-7

Т. 10 : Стратегічні пріоритети інноваційного розвитку: держава, регіон, галузь, суб'єкт господарювання. – 2017. – 124 с.

ISBN 978-617-645-271-3

У збірнику надруковано наукові праці Міжнародної науково-практичної конференції, яка відбулася 23–24 березня 2017 року в Дніпропетровському національному університеті імені Олеся Гончара.

Для студентів, аспірантів, викладачів ВНЗів та наукових закладів.

**УДК 336
ББК 65.01**

ISBN 978-617-645-260-7
ISBN 978-617-645-271-3 (Т. 10)

© Авторський колектив, 2017

Д. э. н. Абесадзе Р. Б., д. э. н. Бурдули В. Ш.

Институт экономики П. Гугушвили

Тбилисский государственный университет имени И. Джавахишвили (Грузия)

ВОПРОСЫ ФОРМИРОВАНИЯ НАЦИОНАЛЬНОЙ ИННОВАЦИОННОЙ СИСТЕМЫ ГРУЗИИ

Без существования в стране действенной инновационной системы невозможно обеспечить устойчивый экономический рост и развивать необходимые отрасли с тем, чтобы в перспективе достигнуть самодостаточности экономики (в настоящее время объемы импорта превышают объемы экспорта почти в 4 раза, что обусловлено свертыванием после развала Советского Союза деятельности многих отраслей, предприятия которых производили как продукцию для внутреннего потребления, так и для экспорта) [2; 4]. При правительстве М. Саакашвили хотя и было построено несколько предприятий оснащенных импортными технологиями, но происходило и свертывание некоторых из сохранившихся компонентов инновационной системы.

К настоящему времени инновационная система страны очень неразвита и неэффективна (хотя с приходом к власти в 2012 году нового правительства и стали приниматься некоторые меры по ее улучшению, но реорганизация идет очень медленно, например, лишь в июне 2016 года был принят «Закон Грузии об инновациях»).

Для того, чтобы наметить приоритетные направления формирования национальной инновационной системы Грузии прежде всего необходимо провести четкое структурирование составляющих ее блоков. Основываясь на ряде работ, где на основе исследования НИС стран ЕС и некоторых других стран проведена систематизация блоков [7–9], и собственных разработках [3], можно предложить следующую систему блоков:

1. Блок обеспечения инновационной политики государства: а) правительственные организации, определяющие инновационную политику государства, министерства, ведомства, агентства, фонды и другие регулирующие и финансирующие агентства; б) стратегия и приоритеты инновационной политики; в) нормативно-правовая база в области развития и стимулирования инновационной деятельности, включая положения регламентирующие взаимосвязи между наукой, бизнесом и государством.

2. Блок производства инноваций: а) бизнес-сектор (компании производящие инновационный продукт – разрабатывающие инновации подразделения в крупных

корпорациях, малые и средние предприятия, создающие *инновационный* продукт); б) разрабатывающие инновационный продукт предприятия, создание которых частично или полностью было профинансировано государством (например, по принципу государственного венчура).

3. Научно-исследовательский сектор (университеты и НИИ);

4. Организации по трансферу (передаче) технологий и другие элементы инновационной инфраструктуры (технопарки, бизнес-инкубаторы, центры по коммерциализации и трансферу технологий и т. д.). Все эти структуры должны способствовать выявлению и внедрению в производство как отечественных (которых в небольшой стране немного), так и, в особенности, импортных новых производственных технологий.

5. Система взаимодействия с международной инновационной средой, т. е. взаимосвязи с зарубежными партнерами по инновационной деятельности, как в области поставок в страну (трансфера) новых технологий, так и в области проведения совместных инновационных разработок.

6. Блок финансирования инновационной деятельности: а) государственное (центральное и региональное) финансирование инновационной деятельности; б) финансирование инновационной деятельности бизнес-сектором; в) государственно-частное партнерство в области финансирования инновационной деятельности.

7. Блок подготовки кадров.

8. Блок поддержки проектов, осуществленных донорами.

9. Блок поддержки инновационного развития сельского хозяйства.

В стратегии инновационной политики должны быть определены приоритеты развития страны и намечены основные отрасли с перспективой промышленного внедрения инноваций, на которые должны выделяться основные государственные ресурсы, причем первоочередное внимание необходимо уделить инновационному развитию традиционных отраслей, работа большинства предприятий которых в начале 90-ых годов прекратилась из-за неконкурентоспособности производимой на устаревших технологиях продукции и дефицита знаний (прекращение работы этих предприятий стало основной причиной ныне существующего огромного дисбаланса между объемами экспортируемой и импортируемой продукции).

Во всех развитых странах большая часть инноваций производится в бизнес-секторе. В Грузии в настоящее время производство инноваций в бизнес-секторе находится на ничтожном уровне. Крупных корпораций в промышленном секторе в стране мало, правда их много в торговом секторе. Поэтому прежде,

чем говорить об организации инновационных подразделений в крупных корпорациях необходимо перестроить гипертрофированную отраслевую структуру Грузии в том направлении, чтобы было больше предприятий в актуальных отраслях промышленности и сельского хозяйства. Сейчас более актуально создавать малые инновационные частные предприятия (которые преимущественно должны исследовать новые зарубежные технологии для последующей их передачи в производство) и сеть трансфера технологий, чтобы обеспечить ускоренный рост указанных импортозамещающих и экспортоориентированных отраслей.

Список использованных источников:

1. Abesadze R. Innovative Activities and Their Coordination under Advancing Globalization [Электронный ресурс] / R. Abesadze, V. Burduli. – The Caucasus & Globalization. Journal of Social, Political and Economic Studies. – Vol. 3. – Issue 4. CA&CC Press. SWEDEN, 2009. – P. 68–79. – Режим доступа : <http://cyberleninka.ru/article/n/innovative-activities-and-their-coordination-under-advancing-globalization>
2. Абесадзе Р. Структурные и инновационные проблемы экономического развития [Электронный ресурс] / Р. Абесадзе, В. Бурдули. – Тбилиси, 2014. – 372 с. – Режим доступа : http://pgie.tsu.ge/contentimage/sxvadasxva/Abesadze_Burduli.pdf
3. Абесадзе Р. Инновации, инновационные сети и общие направления формирования инновационной экономики в Грузии ; в кн. : PRZEDSIĘBIORSTWO W STRUKTURACH SIECI / Р. Абесадзе. – Lublin : Wydawnictwo KUL, 2016. XVII Международная научная КОНФЕРЕНЦИЯ «Предпринимательство, социальная организация в структурах сети. Опыт и перспективы развития в Центральной и Восточной Европе» (23–25 мая 2016 года, Польша).
4. Бурдули В. Проблемы повышения уровня самодостаточности экономики Грузии (структурно-отраслевой аспект) / В. Бурдули. – Центральная Азия и Кавказ // Журнал социально-политических исследований. – ШВЕЦИЯ : CA&CC Press, 2015. – Том 18. – Вып. 3-4. – С. 176–199.
5. Бурдули В. Формирование экономических механизмов привлечения свободных финансовых ресурсов национального бизнеса на создание производств в актуальных секторах экономики [Электронный ресурс] / В. Бурдули // Ekonomisti. – 2016. – № 1 (Vol. VIII). – С. 46–66. – Режим доступа : http://www.pgie.tsu.ge/contentimage/sxvadasxva/jurnali_ekonomisti/_1-2016__.pdf
6. Закон Грузии об инновациях, 2016 (на грузинском языке) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://matsne.gov.ge/ka/document/download/3322328/0/ge/pdf>
7. Зверев А. В. Формирование национальной инновационной системы: мировой опыт и российские перспективы ; автореф. ... дис. д. э. н. [Электронный ресурс] / А. В. Зверев. – М., 2009. – Режим доступа : <http://dissers.ru/avtoreferati-dissertatsii-ekonomika/a840.php>
8. Модели формирования национальных инновационных систем, 13.09.2013 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://kapital-rus.ru/articles/article/modeli_formirovaniya_nacionalnyh_innovacionnyh_sistem/#
9. Иванова В. В. Национальные инновационные системы в России и ЕС / под ред. : В. В. Иванова, Н. И. Ивановой, Й. Розебума, Х. Хайсберса. – М. : ЦИПРАН РАН, 2006.
10. Национальные инновационные системы крупных западноевропейских стран (Великобритания, Германия, Франция, Италия) [Электронный ресурс]. – Мн., 2015. – Режим доступа : http://knowledge.allbest.ru/economy/2c0a65635b2ac69b4d43b89421316d36_1.html

11. Сергеев В. М. Типология моделей инновационного развития [Электронный ресурс] / В. М. Сергеев, Е. С. Алексеенкова, В. Д. Нечаев // Политика. Анализ. Хроника. Прогноз», 2008. – № 4 (51). – Режим доступа : <http://cyberleninka.ru/article/n/tipologiya-modeley-innovatsionnogo-razvitiya>
12. Соснов Ф. Г. Роль Франции в процессе инновационного развития Европейского Союза на современном этапе [Электронный ресурс] / Ф. Г. Соснов // Известия Тульского государственного университета. Экономические и юридические науки. – 2011. – № 1-2. – Режим доступа : <http://cyberleninka.ru/article/n/rol-frantsii-v-protsesse-innovatsionnogo-razvitiya-evropeyskogo-soyuza-na-sovremennom-etape-1>
13. Справка о международном опыте инновационного развития. Министерство экономического развития Российской Федерации. Департамент координации, развития и регулирования внешнеэкономической деятельности [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://economy.gov.ru/minec/about/structure/depsvod/doc20110407_02
14. Цветков В. А. Финансово-промышленные группы в современном мире [Электронный ресурс] / В. А. Цветков // Промышленная политика Российской Федерации. – 2000. – № 6. – Режим доступа : <http://www.ipr-ras.ru/articles/tsvet-00.htm>

К. е. н. Антипцева О. Ю.

Українська інженерно-педагогічна академія (Україна)

ДЕРЖАВНЕ ЕКОНОМІЧНЕ СТИМУЛЮВАННЯ В АСПЕКТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Проголошена в рамках Стратегії «Європа-2020», флагманська ініціатива «Програма для нових умінь та робочих місць», яка спрямована на розвиток трудових ресурсів країн-членів ЄС, передбачає розширення можливостей людей завдяки розвитку їхніх навичок впродовж життя та адаптації до нових обставин і професійних змін в умовах економіки, що ґрунтується на знаннях та інноваціях, на основі безперервної професійної освіти і навчання [1, с. 12, 13, 22]. З урахуванням обраного Україною напрямку на євроінтеграцію, перед вітчизняними підприємствами гостро постає проблема активізації процесів розвитку персоналу, оскільки за висновками аналітиків рівень професійної підготовки найманих працівників в Україні сьогодні не відповідає вимогам промислового сектору країни, в наслідок чого спостерігається системне незадоволення попиту працедавців саме на висококваліфіковану робочу силу [2, с. 218]. Практика державного регулювання сфери професійного навчання та розвитку персоналу передових країн світової спільноти свідчить про розширення галузі вживання економічних стимуляторів, що впливають на динаміку відтворення та накопичення трудового потенціалу країни, якісні складові підготовки, перепідготовка та підвищення кваліфікації кадрів. Доцільність їх використання, зокрема і в умовах жорсткого

дефіциту бюджетних коштів в Україні, обумовлена тим, що вони забезпечують перерозподіл джерел фінансування сфери професійного розвитку персоналу на підприємствах між урядом, підприємцями і працівниками при збереженні паритету інтересів всіх зацікавлених сторін. В умовах глобалізації виникає необхідність переходу від ізольованого в рамках окремого підприємства процесу розвитку персоналу до координації і кооперації зусиль у даній сфері державних органів, закладів освіти, підприємницьких структур, найманих працівників, громадських організацій. Проте слід враховувати, що кожний з учасників означеного процесу має свої власні вузькі економічні інтереси, і від того, на скільки вони будуть узгоджені між усіма зацікавленими особами, залежить безперервність професійної освіти і навчання. Потенційна можливість формування та забезпечення позитивної динаміки партнерських відносин між найманими працівниками, роботодавцями, державою обумовлена односпрямованістю мотивів, що підштовхують суб'єктів економіки залучатися до процесів розвитку людських ресурсів та створювати на цій основі підґрунтя для зміцнення власної конкурентоспроможності, стабілізації свого стану та нарощування фінансових можливостей (табл. 1).

Але ж, процес розвитку персоналу буде безперервним і динамічним, якщо, за інших рівних умов, кожен із його учасників, розвиваючи і укріплюючи свою власну діяльність, зможе скористатися гарантованими державою зовнішніми вигодами при тому, що досягнуті їм результати є основою для подальшого поступального розвитку даного процесу і задоволення, як приватних інтересів його партнерів, так і суспільних потреб. Виходячи з цього, з нашої точки зору, державне економічне стимулювання професійного навчання та розвитку працівників слід розглядати як структурований комплекс гарантованих державою нестійких конкурентних переваг, що надає суб'єктам економіки тимчасове пріоритетне право на реалізацію власних економічних інтересів та спонукає їх до ініціативного узгодження цих конкуруючих інтересів із метою забезпечення безперервної професійної освіти і навчання. Можливість скористатися спеціальними економічними пільгами, відносять до дубльованих, нестійких конкурентних переваг, які гарантовані державою суб'єктам економіки, що акумулюють свої власні ресурси з метою подальшого інвестування у розвиток персоналу. Перспективи отримання цих нестійких конкурентних переваг протягом певного періоду часу при дотриманні запропонованих державою умов будуть сприяти формуванню у суб'єктів економіки позитивних очікувань стосовно можливості подальшого завоювання й утримання конкурентних переваг високого рангу.

Таблиця 1. Базові позитивні ефекти від залучення до процесів розвитку людських ресурсів

Очікувані позитивні ефекти	Мотиви		
	Держава	Підприємство	Найманий працівник
Конкурентоспроможність	Підвищення конкурентоспроможності національної економіки, створення передумов для її сталого розвитку	Нарощування потенціалу конкурентоспроможності на основі створення специфічного активу адекватної умовам функціонування підприємства структури робочої сили, знань, умінь, навичок, звичок й компетенцій персоналу	Підвищення персональної конкурентоспроможності з метою забезпечення отримання робочого місця з вищими професійними вимогами, кар'єрного зростання, професійної мобільності, затребуваності на ринку праці
Стабільність	Оптимізація зайнятості економічно активного населення країни, зниження загального рівня безробіття, усунення диспропорцій між попитом та пропозицією на висококваліфіковану робочу силу, забезпечення соціальної стабільності в суспільстві	Стабілізація кадрового складу підприємства на основі оптимізації його структури, забезпечення соціальної захищеності членів колективу підприємства	Гарантії стабільної зайнятості
Фінансові ефекти	Зменшення «бюджетного тиску» внаслідок перерозподілу витрат на професійну підготовку та розвиток персоналу між суб'єктами економіки, скорочення видатків держави на соціальне страхування на випадок безробіття	Оптимізація витрат на робочу силу, скорочення затрат на залучення, адаптацію та навчання нових фахівців, зростання прибутковості за рахунок підвищення показників ефективності та результативності діяльності працівників	Повне або часткове відшкодування витрат на професійний розвиток і навчання, збільшення диференціації в рівнях заробітної плати залежно від ступеню професійної підготовки, можливість отримання додаткової матеріальної винагороди

За таких умов, формування системи мотивації безперервного розвитку персоналу на підприємстві буде відбуватися вже з орієнтацією на задані на макрорівні пріоритети розвитку людських ресурсів, підтримка яких гарантована системою державного економічного стимулювання професійного навчання та розвитку персоналу.

Список використаних джерел:

1. Пуховська Л. П. Професійний розвиток персоналу підприємств у країнах Європейського Союзу : посіб. / Л. П. Пуховська, А. О. Ворначев, С. О. Леу ; за наук. ред. Л. П. Пуховської. – К. : ІІТО НАПНУ, 2015. – 176 с.
2. Гусаров О. О. Управління професійним розвитком спеціалістів з управління персоналом на підприємстві / О. О. Гусаров, М. В. Найдьонова // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2013. – Вип. 44. – С. 217–220.

Д. е. н. Ареф'єва О. В.

Національний авіаційний університет (Україна)

**ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОСТОРУ
ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА**

У сучасних умовах господарювання перед підприємствами постає якісно нове завдання, що полягає у необхідності здійснення інноваційного розвитку обраних бізнес-напрямків. В даному контексті особливої значущості набуває визначення складових наявного або формування нового економічного простору, в якому буде можливо і доречно реалізувати певні зміни.

Вже класичним підходом до сукупності елементів, які утворюють економічний простір є: сукупний економічний процес, економічний час, економічна конкуренція. Разом з тим, слід додати до них ще інформацію як рушійну силу та основу формування впливів на його складові. Слід зазначити, що важливим є встановлення цільової спрямованості його з позиції ведення бізнесу чи здебільшого соціальної спрямованості, відповідно до чого можуть бути обрані механізми визначення масштаби та межі самого простору.

Використання територіального (географічного) підходу для вибору характеристик економічного простору дещо його звужує, оскільки ґрунтується здебільшого на специфічних природничих, економічних, соціокультурних особливостях регіону. Темпи розширення та прискорення впровадження досягнення науково-технічного прогресу, базується на інноваційному підґрунті, використання свободи переміщення всіх видів ресурсів дозволяють поєднувати територіальний, ресурсний, потенціальний підходи до розгляду економічного простору. Виходячи із, насиченості, різноплановості, комплексності та багатогранності економічного змісту поняття «економічний простір» доцільно враховувати ще те, що в теперішній час поширюється використання економіки знань, інформаційного забезпечення його наповнення, нівелювання відповідних фільтрів та створення умов для руху та відображення основних потоків.

Визначення поняття «економічний простір» та «економічний простір підприємства» несе методологічне наповнення, оскільки сприятиме теоретичному відображенню ієрархії розподілу та насиченості ресурсами, механізмами їхнього використання, організаційного структурування та формування інфраструктурних елементів. Відповідно до цього можуть обґрунтовуватись та застосовуватись методи та прийоми прийняття управлінських рішень, здатності та компетенції при імплементації вибраних стратегій як функції напрямку та часу.

Акцент на характеристиці простору як соціогуманітарного підкреслює важливість відповідних інтересів та відносин, а також необхідність керівників при прийнятті рішення спиратись на пріоритетність індивідуальних потреб у виробничій та соціальній сферах. Пошук оптимальної моделі дотримання вимог сприятиме якості планування складових зовнішнього та внутрішнього простору з метою запобігання загроз, які породжуються конфліктами різного роду. Втім, даний простір є складовою економічного простору як більш агрегованого системного утворення, що побудований на виборі необхідної архітектури із забезпеченням гнучкості.

Горизонтальне наповнення внутрішнього простору спирається на взаємне проникнення складових горизонтального рівня робітник, психологічна, виробнича, економічна. Робітник основу якого складає фізична особа із її особистісними та професійними характеристиками, здатностями до навчання, підвищення кваліфікації, вмінням працювати в команді із розподіленою системою функцій. Тому, що далі він поєднує психологічну, виробничу, економічну, які, в свою чергу стають процесом агрегації кожної з них. Це дає можливість сформувати уявлення керівнику про ступінь раціональності поведінки з метою досягнення максимального результату, з однієї сторони, щодо можливості робітника виконувати фахові функції, можливого ступеня його самореалізації, а, з другої, щодо участі результатів праці у ефективності діяльності підприємства.

Переходячи до вертикальної складової внутрішнього профілю підприємства, їх слід побудувати в такій послідовності: соціальна, інформаційно-технологічна, технологія управління складовими. Такий підхід ґрунтується, з однієї сторони, на концепціях, які відображають модель підприємства – неокласичну; інституціональну; еволюційну; підприємницьку, з другої, на теоріях індустріального, постіндустріального типу економік.

Складові економічного простору підприємства можуть змінюватись (розвиватись, скорочуватись) із різною швидкістю в якісних і кількісних характеристиках, тому їхнє належне структурування дозволить нівелювати суміжні проблеми

міжрівневої взаємодії та наповненості складових. Тому, значне місце посідає інноваційність економічного простору, яка полягає у сприянні його інфраструктури щодо впровадження інновації, здатності суб'єктів господарювання здійснювати інноваційну діяльність, а споживачів сприймати і використовувати якісно нові товари та послуги.

Профіль економічного простору підприємства може стати ефективними засобом забезпечення сталості і цілісності, оскільки включає основні засадничі складові, кожна з яких може бути декомпонована.

Зовнішній простір знаходиться під двоєдиним впливом, з однієї сторони, це профілю економічного простору підприємства, а, з другої, посиленням взаємодії зовнішньоекономічних важелів на кінцеві результати роботи.

Свобода зовнішньоекономічного підприємництва обумовлює можливість створення елементів зовнішнього середовища підприємства із включенням зовнішньоекономічних зв'язків, їхні можливі форми проявлення, систему захисту суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, використання принципів міжнародного маркетингу, що ґрунтується на міжнародному поділі праці.

Важливим у діяльності підприємств машинобудування є забезпечення їхньої стійкості, оскільки, поряд із значним накопиченим досвідом у виробничій, фінансовій, техніко-технологічній та екологічній підсистемах їхньої роботи, спостерігаються тенденції до загострення фінансових проблем, що перешкоджають розвитку підприємств галузі. Це й обумовлює необхідність формування фінансового механізму стійкого функціонування підприємств машинобудування як необхідної умови забезпечення їхнього сталого розвитку. Економічна стійкість підприємства та його ресурсний потенціал розглядаються як специфічні елементи управління сталим.

Узагальнення існуючих підходів щодо побудови механізмів управління різними об'єктами, показує, що механізм фінансового управління стійким функціонуванням підприємства визначається як сукупність способів забезпечення взаємопов'язаної дії елементів системи стійкого функціонування і функцій фінансового управління підприємством, спрямованих на підвищення ресурсного потенціалу та економічної стійкості машинобудівних підприємств. Завданням такого механізму є утримання і реалізація конкурентних переваг та досягнення сталого розвитку ефективної діяльності підприємства в цілому.

Дослідження фінансового управління підприємством передбачає дотримання принципу єдності таких функцій підприємницької діяльності: корисність; здатність до відтворення — забезпечення економічного зростання вартості підприємства

з мінімальним ризиком; безперервність – сталий розвиток підприємства на основі ефективного використання ресурсного потенціалу; пропорційність – розподіл доходу на основі гармонізації інтересів різних груп учасників економічних відносин.

Основними завданнями механізму фінансового управління стійким функціонуванням машинобудівного підприємства є:

- визначення достатнього обсягу та встановлення раціональних пропорцій фінансових ресурсів для забезпечення виробничої та інвестиційної діяльності машинобудівного підприємства;
- виявлення фінансових джерел для нарощування ресурсного потенціалу підприємства та розвитку виробництва на умовах ресурсозбереження і раціонального використання ресурсів;
- обґрунтування та вибір найбільш оптимального варіанту розвитку підприємства на основі забезпеченості фінансовими ресурсами для реалізації стратегічних і тактичних цілей підприємства;
- підвищення ефективності використання фінансових ресурсів за рахунок посилення адаптивності економічної стійкості підприємства до негативного впливу певних зовнішніх факторів;
- прогнозування, планування, регулювання та контроль за фінансовими процесами на підприємстві для виявлення резервів підвищення прибутку за рахунок раціонального використання матеріальних, трудових та фінансових ресурсів та визначення напрямів розподілу і використання прибутку на підприємстві, пошуку ефективних варіантів інвестування фінансових ресурсів.

При визначенні принципів фінансового управління стійким функціонуванням машинобудівного підприємства важливе значення має гармонізація використання усіх видів ресурсів, задіяних у виробництві з орієнтацією на безперервне підвищення економічної стійкості. Це означає використання, поряд із загальними принципами фінансового управління, специфічних принципів, що обумовлені особливостями нарощування ресурсного потенціалу, властивого машинобудівним підприємствам, для підтримання рівня своєї економічної стійкості, достатньої для забезпечення сталого розвитку.

Гвініашвілі Т. З., Пономаренко Ю. С.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ

Перехід національного господарства України на модель сталого розвитку значною мірою залежить від наявного потенціалу розширеного відтворення ресурсної бази соціально-економічного зросту на новій інституціональній і технологічній основі. Досвід передових країн та наслідки структурної і системної перебудови більшості з сегментів українського національного господарства свідчать про те, що реальні відчутні зрушення в напрямі формування передумов сталого розвитку як держави в цілому, так і окремих регіонів можливі тільки за умови нарощення не лише виробничого, а й природно-ресурсного, демографічного, науково-технічного, рекреаційного, інформаційного та соціально-культурного потенціалу, чим і обумовлена актуальність даної теми.

Дослідження питань соціально-економічного розвитку України відображені в роботах наступних вітчизняних вчених: О. В. Іщенко, О. В. Каленської, Г. В. Костюка, І. М. Лицура, М. Г. Чумаченка, А. Ф. Павленка, І. М. Петровича, Є. А. Плужникової, Р. В. Покотиленко, В. О. Полюги, Є. В. Пономаренко, Г. І. Кіндрацької, М. С. Білика, А. Г. Загороднього, Є. П. Гнатенка та ін.

Як відомо, слово «потенціал» означає усі наявні можливості або засоби в якійсь сфері, області, або міра потужності (військовий, інтелектуальний потенціал і т. д.) [2, с. 24].

Соціально-економічний потенціал будь-якої економічної системи (країни) є сукупністю наявних ресурсів (природних, фізичних – капіталу, людських), які у рамках накопиченого рівня знань і технологічності системи, залежної і від діючих соціальних інститутів, дозволяють забезпечувати деякий рівень її розвитку в поточному і майбутньому режимах.

Звичайно, усі елементи соціально-економічного потенціалу змінюються з часом, і криза економічної системи, що виражається в зниженні виробленого продукту і доходу на душу населення, скорочує можливість використання соціально-економічного потенціалу країни, не кажучи вже про його нарощування. Для зміни соціально економічного потенціалу важливий режим економічного зростання – відбувається він із скороченням, нарощуванням рівня національного багатства, або цей рівень не змінюється. Поточний ВВП, а також структура, економіки, що склалася, стан її окремих підсистем фактично зумовлюють поточну величину соціально-економічного потенціалу і можливість її зміни.

Це дає основу виділити по суті два види соціально-економічного потенціалу системи – поточний, що дозволяє системі розвиватися в найближчому майбутньому, і перспективний, який слід використати при реалізації довгострокових орієнтирів розвитку. Такий підрозділ надзвичайно важливий у зв'язку з постановкою нових завдань розвитку української економіки – «новій реальності», пов'язаній зі зниженням залежності економіки від сировинного експорту, що забезпечує найбільші надходження доходів до бюджету країни і збільшення долі доходів, отриманих від експорту кінцевої продукції з високою доданою вартістю, виготовленій на базі високих технологій.

Проблеми в українській економіці є системними. Це системне завдання, пов'язане з питаннями планування, управління країною, змінами у законодавстві, реформування, але не в тому вигляді, в якому воно проводиться зараз і погіршує працездатність системи, відволікаючи кадри від рішення насущних завдань в області науково-технічної сфери. Ключовими напрямки реформ у сфері економічного розвитку України є наступні:

- 1) різке прискорення приватизації;
- 2) практична реалізація реформи корпоративного управління державними підприємствами;
- 3) внесення змін до Податкового кодексу, щоб удосконалити адміністрування податків, спростити ведення малого та середнього бізнесу й мінімізувати дискрецію та можливості для корупції;
- 4) суттєве підвищення ефективності державних витрат в бюджеті на 2017 рік, зменшення дефіциту державного бюджету нижче рівня 2016 року [1].

Таким чином, можна зробити висновок, що благополуччя громадян і процвітання країни безпосередньо залежать від конкурентоспроможності України в усіх ключових сферах: від економіки і промисловості до освіти і культури. Тільки наші власні зусилля зможуть забезпечити повагу інтересів України у світі, її ролі і місця як сучасної розвиненої держави.

У таких умовах важливо не просто відновити соціально-економічний розвиток, а добитися довготривалих і стійких його темпів. Нова модель економічного зростання – це приватні інвестиції, що передусім збільшуються, завдяки створенню сприятливого ділового клімату, заохоченню підприємницької ініціативи.

На разі у нас немає можливості експериментувати або просто помилитися. Усі рішення, що приймаються, мають бути максимально ефективними. Тільки в цьому випадку Україна зможе в осяжному майбутньому побачити не просто контури нової структури економіки, а цілком відчутні позитивні результати.

Список використаних джерел:

1. Реанімаційний пакет Реформ «Дорожня карта Реформ 2016–2017» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://rpr.org.ua/wp-content/uploads/2016/09/Dorozhnya-karta-reform-RPR-dokintsya-2017-roku.pdf>
2. Садова У. Транскордонна співпраця як джерело соціально-економічного розвитку території / У. Садова // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Соціально-економічний потенціал транскордонного співробітництва». – Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2016. – С. 24–26.

Гвініашвілі Т. З., Чепурна Х. О.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ
ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ**

Світова економіка набула нової якості – глобального характеру. Глобалізована світова економіка визначає високу ступінь взаємодії і залежності між державами, галузями, підприємствами і поведінкою людей. Глобалізація породжує і посилює не тільки позитивні імпульси, але можливі збої і ризики економічного розвитку підприємств.

В умовах процесу глобалізації керівникам держав необхідно розуміти, які позитивні і негативні наслідки несе цей процес, як він впливає на розвиток країни, як в умовах глобалізованої світової економіки вийти з кризового стану з найменшими втратами і як приймати рішення на державному рівні в умовах зниження ролі національної держави. Слід визначити причини того, чому глобалізація сприяє більш високій економічній динаміці:

1) ефект масштабу, який дає міжнародна торгівля, тобто зниження витрат виробництва на одиницю продукції внаслідок збільшення завдяки експорту масштабів виробництва;

2) ефективність вкладу людського і фінансового капіталу;

3) підвищення кваліфікації працівників, залучених до всесвітнього обміну.

Але підвищення економічної динаміки відбувається не автоматично та не завжди. Треба відрізнити, що і від чого залежить в нових умовах, раціонально використовувати економічні знання, розуміти, що несе за собою глобалізація. Не всі з вигодою скористаються нею, але в загальному результаті вона дасть світовому господарству можливість швидкого зростання.

Незважаючи на всі переваги і недоліки, можливості та загрози, глобалізація, вигідна для людства, є своєрідною економічною і політичною грою, в якій

стикаються могутні інтереси. Тому за умов сучасної світової економічної обстановки для нашої країни необхідно обрати правильний курс, основний акцент якого повинен бути спрямований на розвиток промислового сектора.

Сьогодні провідні країни будують економіку, ґрунтуючись на інноваціях, просуваючи в маси ідеї необхідності генерування, використання та поширення знань. Тобто формується нова модель розвитку економіки держави, економіка, що заснована на знаннях і інноваціях, до якої прагнуть країни, що розвиваються. Для досягнення і ефективного застосування такої моделі на Україні, важливо здійснити аналіз помилок, з якими зіткнулася наша держава при реалізації інших економічних моделей, щоб не повторювати їх знову.

Таким чином, бізнесу і державі необхідно пристосовуватися до сформованих економічних умов. Підприємствам також доведеться адаптуватися в залежності від їх рівня інноваційного розвитку та стагнації економіки, що веде за собою зростання цін постачальників [1, с. 259].

У період 2010–2013 рр. в рамках обраного курсу на побудову інноваційної моделі економіки, багато промислових підприємств в рамках федеральних і регіональних програм розвитку проводили модернізацію виробничих потужностей, отримували патенти і ліцензії з метою підвищення рівня інноваційної активності. Але не всі підприємства змогли повністю провести модернізацію виробництва, виражену в закупівлі потужного обладнання. І в першу чергу це пов'язано з тим, що вітчизняні підприємства у 2010 р. мали дуже низький рівень інноваційної активності в порівнянні з іншими країнами [2].

По-друге, незавершеність процесу модернізації виробництва підприємств пов'язана з невідповідністю заходів з підтримки інновацій економічної політики держави, що і визначало низький попит на інновації.

По-третє, на інноваційну діяльність підприємств особливий вплив чинить їх галузева приналежність. Вона в значній мірі створює привабливість інновацій для приватних, вітчизняних і іноземних інвесторів. За інших умов саме фактор галузевої приналежності підвищує привабливість інвестицій. Майбутнє галузей промисловості, структурні зміни і переорієнтація на інноваційний розвиток багато в чому визначають: рівень попиту на продукцію цих галузей на внутрішньому і зовнішньому ринках; пріоритетність розвитку галузі для країни; наявність інновацій в галузях на сучасному етапі розвитку; потенціал розвитку галузей; наявність природних ресурсів тощо [3, с. 49]. Отже, для досягнення успіху в переході економіки України на інноваційний шлях розвитку необхідні такі заходи:

- підвищення конкурентоспроможності та експортного потенціалу високо-технологічних галузей на основі впровадження передових технологій;
- розробка перспективних технологій, формування нових ринків;
- адаптація сучасних технологій під міжнародний ринок;
- технологічна модернізація інфраструктурного сектора;
- підвищення ефективності, зниження ресурсоемності.

Таким чином, одним з факторів економічного розвитку країни є успішне функціонування підприємств, яке в сучасних умовах передбачає виробництво інноваційної продукції і технологій, здатних скласти конкуренцію на міжнародному ринку. Створення інноваційної моделі економіки неможливо без залучення всіх галузей народного господарства на шляху за лідерськими позиціями або хоча б залучення їх до процесу розвитку, оновлення та модернізації виробництва.

Список використаних джерел:

1. Гринько Т. В. Проблеми та перспективи інноваційного розвитку вітчизняних підприємств сфери послуг / Т. В. Гринько, О. С. Максимчук // Проблеми економіки. – 2015. – № 1. – С. 255–260.
2. Державна служба статистики України: Наукова та науково-технічна діяльність [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2005/ni/indrik/2010.html>
3. Подреза С. М. Особливості та проблеми побудови інноваційної стратегії в системі стратегічного розвитку підприємства / С. М. Подреза, О. В. Кам'янецька // Формування ринкових відносин в Україні. – 2006. – № 7. – С. 48–52.

Гвініашвілі Т. З., Южека В. В.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ПРИОРІТЕТНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Пріоритетні напрямки інноваційної діяльності вітчизняних підприємств – це сукупність економічних, наукових, соціальних та законодавчих напрямів інноваційної діяльності, які спрямовані на забезпечення потреб суспільства, збереження економічної безпеки держави, розробки високоякісної продукції та послуг, впровадження вітчизняних науково-технічних досягнень та світових досягнень в цілому, збільшення експортного потенціалу країни.

Пріоритетні напрямки інноваційної діяльності в Україні складаються з стратегічних та середньострокових напрямків інноваційної діяльності (рис. 1).

Рис. 1. Ієрархічна структура пріоритетних напрямів інноваційної діяльності в Україні [1, с. 118]

Дослідження пріоритетних напрямків інноваційної діяльності в Україні може стати базою для встановлення характеру взаємозв'язків між галузевими та регіональними пріоритетними напрямами інноваційної діяльності, що є важливим для інноваційного розвитку сектору економіки України в цілому.

Стратегічні пріоритетні напрямки інноваційної діяльності взагалі розраховані на довгострокову перспективу (не менше 10 років): розроблені на основі науково-прогнозного розвитку світових тенденцій науково-технологічних та соціально-економічних тенденцій розвитку, що враховує можливості вітчизняного інноваційного потенціалу та є найважливішими напрямами інноваційної діяльності щодо забезпечення соціально-економічного зростання держави. За своїми масштабами та спрямуванням реалізації середньострокові пріоритетні напрями інноваційної діяльності можуть бути пріоритетними напрямами загальнодержавного, галузевого або регіонального рівня.

В Україні визначаються такі стратегічні пріоритетні напрямки інноваційної діяльності на 2011–2021 роки [3]:

- виявлення альтернативних джерел енергії, освоєння та впровадження енергоефективних та ресурсозберігаючих технологій;
- освоєння нових технологій в галузях транспортної системи, ракетно-космічної, авіаційної, військової;

- освоєння нанотехнологій, інформаційних технологій, телекомунікацій, робототехніки;
- розвиток інноваційної культури;
- високотехнологічний розвиток сільського господарства та переробної промисловості;
- будівництво новітніх транспортних систем та реконструкція старих;
- охорона суспільства та навколишнього середовища.

Національний розвиток України потребує швидких та ефективних заходів, які будуть спрямовані на збереження її науково-технологічного потенціалу, постачання ресурсів та їх ефективного використання для подолання кризових ситуацій в економічному та соціальному розвитку. Значна частина вітчизняних товарів не відповідає рівню сучасного наукового та технологічного забезпечення, що призводить до їх неконкурентоспроможності як на зовнішньому, так і на внутрішньому ринках. Головними цілями науково-технологічного та інноваційного розвитку в Україні можна визначити [2, с. 45]:

- створення ефективних механізмів збереження, використання та розвитку національного науково-технологічного потенціалу;
- підвищення ефективності механізмів виявлення та подолання кризових явищ в соціально-економічному розвитку України;
- зниження залежності економіки України від імпорту та збільшення експортного потенціалу;
- технологічна перебудова та перебудова виробництва з метою збільшення випуску конкурентоспроможних товарів на внутрішньому та світовому ринку.

Отже, на сьогоднішній день, існує потреба в короткий строк здійснити комплексу дій, що будуть спонукати до підвищення якісних характеристик вітчизняного науково-технологічного потенціалу до рівня стандартів розвинутих країн.

Список використаних джерел:

1. Василенко В. О. Інноваційний менеджмент : навч. посіб. / В. О. Василенко, В. Г. Шматько. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 440 с.
2. Микитюк П. П. Інноваційна діяльність / П. П. Микитюк. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 304 с.
3. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/3715-17>
4. Гринько Т. В. Формування стратегії розвитку вітчизняних підприємств / Т. В. Гринько // Прикладна статистика: проблеми теорії та практики : зб. наук. праць. – К. : ТОВ «Видавничо-поліграфічний дім «Формат», 2013. – Вип. 13. – С. 67–72.

К. е. н. Горбач Л. М., Кобук А. Л.

Волинський інститут імені В. Липинського МАУП (Україна)

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК У СУЧАСНОМУ СВІТІ: ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ

Друга половина ХХ століття вважається періодом становлення інноваційної економіки, або економіки, що ґрунтується на знаннях, в якій знання є основним фактором економічного росту і розвитку. Основна увага зосереджена на інноваційному розвитку, який розглядається як процес необоротної закономірної зміни, викликаний розробкою і впровадженням інновацій.

Дослідженню інноваційного розвитку присвячені наукові праці провідних вітчизняних та зарубіжних вчених, таких як: В. В. Онікієнко, С. М. Ілляшенко, Я. Д. Вишнякова, С. П. Кисельова, Л. О. Куцеконь, Д. І. Кокурина та інших.

В результаті аналізу літературних джерел виявлено, що категорія «розвиток» розглядається з різних точок зору. В узагальненому вигляді розвиток розглядається як удосконалення системи (об'єкта), що полягає у підвищенні його життєздатності, збільшенні можливостей для подальшого функціонування, підвищенні адаптивності до зовнішніх і внутрішніх факторів. На думку одних, дослідників «розвиток» – це здатність будь-якої соціально-економічної системи змінювати свою структуру, а інших – виступати процесом [1, с. 95].

Інноваційний розвиток визначається як:

- «неперервний процес якісних змін у структурі виробництва або соціальної сфери в результаті створення, застосування та розповсюдження нових знань, машин, технологій» [2, с. 6–12];
- «процес господарювання, що спирається на безупинні пошук і використання нових способів і сфер реалізації потенціалу підприємств» [3, с. 23];
- неперервний процес впроваджуваних новинок, які ґрунтуються на нових інформаційних технологіях [4, с. 123].

Таким чином, інноваційний розвиток – це вдосконалення системи (об'єкта) на основі інновацій. Інноваційний шлях розвитку країни можливий за умови повсюдного впровадження інновацій, інвестицій та впровадження інноваційних процесів, як основи ринкового господарювання, зокрема формування структури виробництва та його технічної бази, вдосконалення систем управління [6, с. 57].

Тому інноваційно-інвестиційний шлях розвитку економіки країни є одним із пріоритетних напрямків економічної політики держави. Саме ця стратегія здатна забезпечити економічний та технологічний прориви, але на сьогодні

перехід економіки на інноваційних шлях розвитку відбувається повільно, тому що існують певні перешкоди, які ми відобразили на рис. 1.

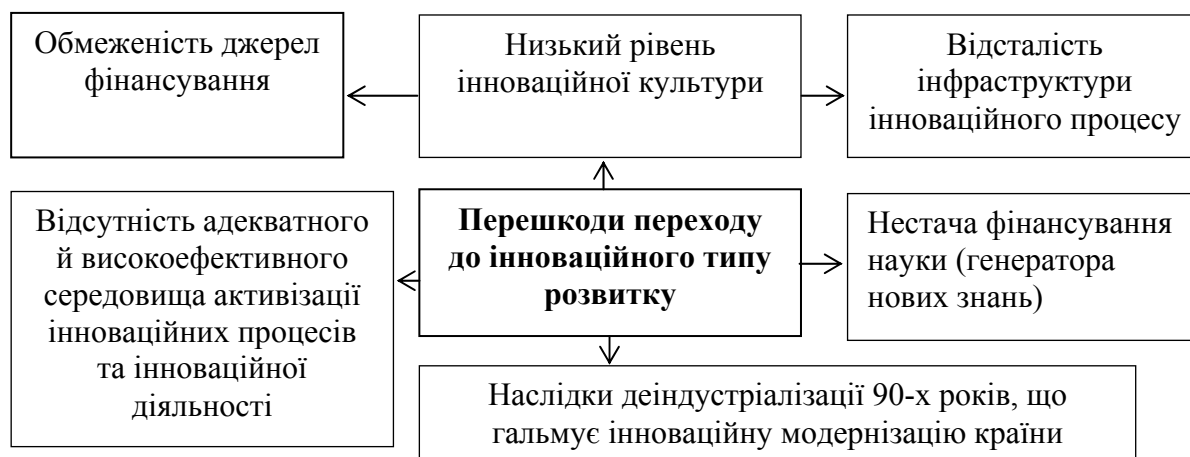

Рис. 1. Перешкоди переходу України до інноваційного типу розвитку

Наведенні, перешкоди, вимагають державної підтримки та стимулювання інноваційної активності. Означені деформації не сприяють швидкому поширенню інновацій. На думку Я. Д. Вишнякової, С. П. Кисельова [7], перспективними напрямками науково-технічного розвитку є інформаційно-комунікаційні технології, біотехнології, нанотехнології і технології новітніх матеріалів. Безумовними лідерами вважаються США, країни Західної Європи та Японія, до яких швидкими темпами наближається Китай, уряд якого вкладає чималі кошти у сферу науки і технологій.

Отже, інноваційний розвиток являє собою зміни, які спрямовані на оновлення та якісний ріст ефективності процесів або продукції, що супроводжується переходом на новий рівень системної організації. Основними підходами до вивчення сутності «інноваційного розвитку» є: предметно-технологічний, за яким інноваційний розвиток розглядається кінцевий результат наукової чи науково-технічної діяльності; функціональний, за яким інноваційний розвиток пов'язується із функціями створення, впровадження, поширення нововведень та реалізації інноваційних проектів.

Список використаних джерел:

1. Куцеконь Л. О. Методологічні засади інноваційного розвитку підприємств / Л. О. Куцеконь // Науковий вісник Національного університету біоресурсів природокористування України. – 2011. – № 168. – С. 194–198.
2. Онікієнко В. В. Інноваційна парадигма соціально-економічного розвитку України / В. В. Онікієнко, Л. М. Ємельяненко, І. В. Терон. – К. : РВПС НАН України, 2006. – 480 с.

3. Ілляшенко С. М. Управління інноваційним розвитком : навч. посіб. / С. М. Ілляшенко. – Суми : Університетська книга, 2003. – 278 с.
4. Ланкастер К. Математическая экономика / К. Ланкастер. – М. : Сов. радио, 1972. – 464 с.
5. Баюра Д. О. Соціальне інвестування як вищий рівень корпоративної соціальної відповідальності / Д. О. Баюра // Теоретичні та прикладні питання економіки : зб. наук. праць. – К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2011. – № 24. – С. 212–218.
6. Вишняков Я. Д. Эколого-ориентированное инновационное развитие национальной экономики : моногр. / Я. Д. Вишняков, С. П. Киселева. – М. : ЦНИТИ «Техномаш», 2009.

Горька А. В., Рябик Г. Є.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

СУЧАСНИЙ СТАН РИНКУ МІНЕРАЛЬНОЇ ВОДИ УКРАЇНИ

На українському ринку мінеральних вод спостерігається тенденція динамічного зростання. Середньорічні темпи росту до 2012 року становили 13,5 % [1], останнім часом ця динаміка продовжується. Асортиментний ряд мінеральної води України дуже широкий. На території країни освоєно 500 джерел. Найбільше у межах Українських Карпат. Мінеральна вода в надрах природно чиста і корисна для здоров'я людини. Витрати на її видобування замалі в порівнянні з ціною реалізації. Тому ринок мінеральної води характеризується доступністю та прибутковістю.

На українському ринку мінеральних вод представлено понад 300 виробників. Експортується газувана мінеральна вода з Дніпропетровської, Тернопільської, Львівської, Одеської, Чернігівської областей. Негазовані води експортують практично з усіх адміністративних областей України. Найбільшу пропозицію мінеральної та питної води в Україні в останні роки забезпечують: «IDS Group», корпорація «Оболонь», «Росинка», «Ерлан», «Біола» (табл. 1).

Таблиця 1. Лідери по виробництву мінеральної води в Україні

№ п/п	Назва виробника	Торгова марка мінеральної води
1	IDS Group	«Миргородська», «Моршинська», «Трускавецька»
2	Оболонь	«Прозора»
3	Росинка	«Софія Київська»
4	Ерлан, Біола	«Знаменівська»

На інших виробників припадає дещо більше 1/3 від загального розливу води в країні. Ринок мінеральної води має ознаки олігополістичного, тому що представлений великими компаніями, які володіють унікальним складом води.

Наявність великих потужностей та капіталу для технічного розвитку дозволяє цим підприємствам витіснити з арени маленькі нерозвинуті підприємства або поглинути їх.

Даний ринок характеризується лояльністю споживачів до вітчизняних брендів. Зазначена прихильність була сформована в рамках високих цін на імпорту продукцію, що представлена, наприклад, ТМ «Боржомі». У цілому ринок мінеральної води надто консолідований. На десять найбільш могутніх виробників припадає більше 50 % ринку в сегменті газованих вод, більше 70 % – негазованих. Залишок ринку розподілено між невеликими місцевими торговими марками.

В даний час ринок мінеральної та питної води є приваблює нових гравців, і, на думку експертів, надалі ця тенденція збережеться. За дослідженнями вітчизняних експертів найближчим часом в Україні не очікується покращання екологічної ситуації. Навколишнє середовище, навпаки з часом все більше забруднюється. В таких обставинах вода, а тим паче мінеральна вода, виступає у ролі очисника організму людини. Це дає підставу сподіватись підприємствам-виробникам мінеральних вод на подальше підвищення попиту на продукцію. Такі сподівання підсилюються хоча і не значним, але поступовим зростанням доходів населення.

Психологія людини влаштована таким чином, що постійно потребує підвищення якості життя. Тому, споживаючи якісну мінеральну воду, покупець не захоче обізнано повертатись до споживання низькоякісної води. Розробка нових родовищ мінеральної води – це один з основних напрямків освоєння виробництва українських мінеральних вод. Багато з них на сьогодні не використовують для промислового розливу або в оздоровчих цілях санаторіями-профілакторіями. За прогнозами експертів споживання мінеральних вод національних виробників зростатиме і досягне незабаром 20–25 літрів за рік на душу населення.

Ще одним з найважливіших факторів, що впливає на перспективи розвитку ринку мінеральних вод в Україні, є погіршення екологічної ситуації. Ця тенденція зумовлює зростання рівня вживання бутильованої мінеральної води, а отже і підвищення прибутку підприємств.

На ринкову ситуацію прямий вплив спричиняє політична ситуація в країні та правове регулювання харчової промисловості. Ринок мінеральних вод, на відміну від інших галузей економіки країни, має позитивну динаміку в перспективі, оскільки Україна характеризується доволі високим рівнем споживачів бутильованої води. На даний час ринок переживає не найкращі моменти, оскільки спостерігається скорочення підприємств яке спричинене рядом факторів:

економічна криза, політична та соціальна нестабільність.

Попри наявність вагомих чинників розвитку даного ринку, дослідники виділяють ряд проблем для існуючих товаровиробників та для виходу на ринок нових. Так, однією з головних проблем виділяють сформованість вподобань споживачів. Проведені дослідження показали, що найбільша частка покупців надає перевагу торговій марці «Миргородська» [2]. При тому, що асортиментний ряд мінеральної води на полицях магазинів представлений і штучно мінералізованою водою низької якості з меншою ціною, більша прихильність віддається все ж таки відомим маркам. Це свідчить про сумнівні перспективи для виробників товарів-замінників.

Не менш проблемним аспектом є спроба підробити продукцію відомих брендів. Тому виробники постійно удосконалюють захист своєї продукції від підробок, процес оновлення дизайну упаковки не стоїть на місці. Безупинний контроль за якістю своєї продукції з боку підприємств-лідерів стає суттєвою перешкодою для виходу на ринок недобросовісних виробників.

Вихід на ринок мінеральної води для молодих компаній ускладнюється й наявністю ряду бар'єрів. Найбільш суттєвим бар'єром виходу на ринок є економія діючих підприємств завдяки ефекту масштабу. До того ж, могутні виробники вже контролюють сировинні джерела, якими не володіють нові підприємства. Підприємства, які опанували більшу частку ринку мають менші питомі витрати і в змозі «задавити» новачків економічними важелями, зміцнюючи конкурентні позиції.

Ще одним бар'єром виходу на даний ринок є для нових підприємств являється низька ймовірність заволодіти могутніми каналами просування продукції. За результатами соціальних опитувань, покупець першочергову увагу направляє на торгову марку, на склад мінералів у воді (основна маса покупців зупиняють свій вибір на лікувальних властивостях води).

Нарешті, вагомою проблемою для нових гравців є законодавчо-правова база, яка висуває конкретні вимоги до якості нової продукції з урахуванням існуючих стандартів. Ці стандарти прописані в Законах України «Про безпечність та якість харчових продуктів» та «Про питну воду та питне водопостачання» [3].

Адже, аналіз перспектив для ринку мінеральної питної води та проблем виходу на нього показав, що поява великої кількості нових гравців є малоімовірною, оскільки на сьогодні ринок практично сформувався, покупці висувають конкретні вимоги до якості продукції. Але для діючих підприємств існують можливості і далі розвиватись.

Список використаних джерел:

1. Аналітичний огляд ринку питної води України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://inventure.com.ua>
2. Офіційний сайт асоціації виробників мінеральних питних вод України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bottledwater.org.ua>
3. Ринок мінеральної води в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://volwestgroup.com>
4. Дослідження ринку мінеральної води в Україні. ММІ Ukraine // Маркетинговые исследования в Украине. – 2011. – № 4 (47).

Д. е. н. Грабчук О. М., Пустовий М. Д.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
МЕТАЛУРГІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВ**

Металургія є фундаментом для розвитку ряду провідних галузей як світової так і української економіки: оборонної промисловості, транспортного та важкого машинобудування, енергетики, будівництва (в тому числі авіаційного і суднохідного). Крім того, металургія тісно пов'язана з хімічною і легкою промисловістю. В зв'язку з цим, можна говорити про те, що галузь металургії є потенційною силою, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності вітчизняних виробників та зростанню економіки в цілому [1].

На сьогоднішній день, реальний стан підприємств металургійної галузі характеризується значним зносом виробничих потужностей, високою енергомісткістю і ресурсомісткістю, негативним впливом на екологічну ситуацію в країні. Дані тенденції обумовлені тим, що виробничі потужності провідних підприємств металургійної промисловості були спроектовані і побудовані ще в 70-ті роки і раніше, а подальший розвиток виробництва здійснювався, в основному, за рахунок збільшення завантаження існуючих потужностей. Таким чином, зростання виробництва досягалося без істотної модернізації промислово-виробничих фондів [2].

Повільний технологічний прогрес – це не єдина проблема в металургійній галузі та в економіці країни в цілому. Військово-політичний конфлікт, який присутній в країні, негативно позначається на економіці всієї держави. Вплив військово-політичного чинника має негативний характер: зниження обсягів виробництва продукції, пошкодження потужностей металургійних підприємств, руйнування шляхів сполучення і серйозних порушень в системі матеріально-технічного забезпечення технологічних процесів на підприємствах.

Для відновлення та покращення ситуації в металургійній галузі, для переходу української металургії на новий, більш професійний рівень, для збереження позицій на внутрішньому і світовому ринку, необхідні провести стабілізуючі заходи, модернізацію підприємств та введення інновацій в виробництво. На рівні держави доцільно врегулювати негативні політичні процеси, які набувають некерований характер.

За останні десять років була здійснена часткова модернізація металургійних підприємств. Більшість з них відмовилися від мартенівського способу виплавки сталі і перейшли на конвертерний. Даний перехід гарно позначився на екології, так як кількість викидів скоротилася як мінімум до 40 %, а утворення пилу до 10 % [4].

Затребуваною є діяльність заводу низьковольтної апаратури «Лідер Електрик» спільно з компанією Ekoltronik Czech s.. o. Дане співробітництво представляє новий напрямок – установка уніфікованих апаратів газоочистки. Це нове технічне рішення в області теплової, атомної енергетики, металургії, будівничої індустрії та інших галузей промисловості. Розробляються і впроваджуються нові апарати очистки газів від пилу для аглофабрик, конвертерів, доменних, мартенівських печей. У порівнянні з існуючим обладнанням, виробленим як в Україні, так і за кордоном, економія фінансових ресурсів становить 40–50 % [5].

На підприємствах впроваджується система утилізації тепла, що має високий тепловий коефіцієнт корисної дії, низький аеродинамічний опір по повітряному і димовому тракту, високу теплостійкість. Результатом експлуатації перших місяців даної системи є істотна економія енергоресурсів. За рахунок підігріву повітря, знижується питома витрата коксу на кожен проплав рудної сировини, скорочуються викиди димових газів, зменшується теплове навантаження на навколишнє середовище [6].

Альтернативою модернізації металургійного комплексу може стати будівництво міні-заводів. Хоча будівництво міні-заводу не завжди передбачає виникнення нового самостійного суб'єкта, його поява може бути результатом реконструкції вже наявних площ в структурі діючих металургійних підприємств. Міні-заводи споживають менше електроенергії в 3–5 разів, розташовуються на площі в 8–15 разів менше традиційних металургійних комбінатів, знижують забруднення повітряного і водного середовищ на 86 і 76 % відповідно. Тривалість виробничого циклу міні-заводу менше діючих підприємств більш ніж в 10 разів, а рентабельність виробництва – більше в 2 рази. Вартість такого заводу на 1 т готової продукції нижче будівництва традиційного заводу більш ніж в 4 рази, а окупність вкладень не перевищує 2 роки [3].

Якщо успішно подолати військово-політичний конфлікт і залучити фінанси в науково-технічну сферу економіки, то це дозволить створити кластер або технопарк. Обидва ці об'єднання дозволять розвинути інноваційний потенціал галузі, регіону і навіть держави. Наприклад, одним з потужних важелів розвитку машинобудування може стати створення міжгалузевих кластерів по технологічному ланцюжку «Металургія-машинобудування». Створення таких утворень в країні необхідно для підвищення їх інвестиційної привабливості, самоорганізації науково-інноваційного середовища та інфраструктури.

За кордоном просуванням наукових досягнень у виробництво в основному займаються венчурні підприємства, тому доцільним буде розвиток даного виду бізнесу. Розвиток венчурного бізнесу є суттєвим резервом для інноваційного розвитку в регіонах, що в цілому сприятливо позначиться на економіці держави.

Перспективним напрямком розвитку підприємств металургійної галузі є інноваційне підприємництво. Це процес створення та комерційного використання техніко-технологічних нововведень [7]. В основі даного напрямку лежить постійний пошук нових можливостей, орієнтація на інновацію, вміння отримувати та використовувати для вирішення постійних завдань ресурси з найрізноманітніших джерел. Даний вид бізнесу пов'язаний з готовністю підприємця добровільно взяти на себе весь ризик здійснення нового проекту або ж поліпшення існуючого, прийняти на себе фінансову, моральну і соціальну відповідальність за процес, який повинен принести грошовий дохід і моральне задоволення.

Важливим ресурсом країн, що розвиваються, є трансферт технологій. У загальному випадку трансферт технологій і їх використання є доповнюючими, а не альтернативними видами науково-технічної діяльності [8]. Стан інфраструктури науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт в Україні створює серйозну проблему для розвитку власних технологічних можливостей, а також для кооперації з міжнародними різними фірмами. Недолік внутрішніх технологічних знань може загальмувати накопичення зовнішніх ноу-хау і знизити сприйнятливість фірм до технологій, розробленими поза фірмами, тобто здатність використовувати зовнішні знання пов'язана з власними знаннями і досвідом, які, в свою чергу, залежать від фінансових вкладень, науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт.

Трансферт технологій в країну буде успішним, якщо фірми не тільки будуть купувати імпортне обладнання, але, головним чином, зможуть професійно

освоїти зарубіжні ідеї, знання, пристрою і технології. Він буде ефективним, якщо здійснюється в середовищі високих місцевих технологій і підготовлених кадрів. Щоб вступити в міжнародне технологічне співробітництво, необхідно підтримувати певний рівень розвитку вітчизняних наукових і технологічних інфраструктур.

Таким чином, можна констатувати, що українська металургія переживає період виживання, а не розвитку. Розвитку металургійної галузі перешкоджають в основному такі об'єктивні причини: залежність від військово-політичних рішень; істотна технологічна відсталість; слабкий розвиток інфраструктури інноваційної діяльності; відсутність фундаментальних досліджень у створенні і функціонуванні інноваційних структур. Подальше ефективне функціонування підприємств металургійної галузі в умовах глобальної конкуренції вимагає тотального впровадження інноваційних проектів реконструкції і модернізації металургійного виробництва. Без підтримки держави і іноземних інвестицій перспективи розвитку підприємств галузі є примарними.

Список використаних джерел:

1. Амоша О. І. Українська металургія: сучасні виклики та перспективи розвитку : моногр. / О. І. Амоша, В. І. Большаков, А. А. Мінаєв, Ю. С. Залознова, Л. А. Збараський, Ю. В. Макогон. – Д. : НАН України, Інститут економіки промисловості, 2013. – 114 с.
2. Бесараб С. А. Малі підприємства в металургійній галузі: сучасні тенденції [Електронний ресурс] / С. А. Бесараб. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3113>
3. Куліцкій С. Проблеми розвитку українського гірничо-металургійного комплексу на сучасному етапі [Електронний ресурс] / С. Куліцкій // Україна: події, факти, коментарі. – 2015. – № 15. – С. 41-62. – Режим доступу : <http://nbuviap.gov.ua/images/ukraine/2015/ukr15.pdf>
4. Маріуполь: на «Азовсталі» і ММК ім. Ілліча побудували екологічну піч і реконструюють аглофабрику [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.segodnya.ua/economics/enews/mariupol-na-azovstali-i-mmk-im-illichapostroilekologicheskuyu-pech-i-rekonstruiruyut-aglofabriku-620621.html>
5. Лідер електрик [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.lider.com.ua/products/gas_cleaning.html/340
6. Технології для підвищення ефективності металургійних печей [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kalugin.biz/ru/firstperson/1/20.html>
7. Ельмеева І. Г. Інноваційне підприємництво в Росії: положення серед світових лідерів інноваційної діяльності / І. Г. Ельмеева // Молодий вчений. – 2013. – № 5. – С. 296–299.
8. Терехова С. В. Трансфер технологій як елемент інноваційного розвитку економіки [Електронний ресурс] / С. В. Терехова. – Режим доступу : <http://cyberleninka.ru/article/n/transfer-tehnologiy-kak-element-innovatsionnogo-razvitiya-ekonomiki>

Гулак Д. В.

Черкаський державний технологічний університет (Україна)

**ПОТЕНЦІАЛ МЕТОДІВ КЛАСТЕРИЗАЦІЇ
В УПРАВЛІНСЬКИХ ТЕХНОЛОГІЯХ
РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКИ**

Сучасне суспільство неможливо уявити без інформації. З моменту виникнення перших комп'ютерів та до сьогодні накопичено величезну її кількість. Поєднання комп'ютерів в мережі, доступ до глобальної мережі Інтернет та застосування серверного обладнання дозволяє зберігати масиви даних, масштаби яких складно уявити.

Наведемо простий приклад скільки даних існує на сьогодні та з якою швидкістю збільшується їх обсяг. За даними університету США Northeastern University загальна кількість інформації в світі станом на 2013 рік сягає 4 зетабайт та прогнозується її зростання до 44 зетабайт у 2020 році [1]. Не вдаючись до детального дослідження який обсяг інформації приховано за величиною у зетабайт, просто повідомимо, що це гігантська цифра, котра містить 21 нуль у своєму складі. А виходячи з прогнозу, до 2020 року цей чималий обсяг інформації збільшиться ще в 11 разів.

Рекомендуємо застосування нових методик, які б дозволяли обробляти накопичені дані. Донедавна бізнесові та владні структури мали в своєму складі аналітичні відділи, які за допомогою математичних та статистичних методів забезпечували їх потрібною управлінською інформацією. Наразі відбувається трансформація подібних відділів у відділи комп'ютерної аналітики. Звичайно, такі відділи потребують спеціальних технологій, які можливо втілити лише завдяки поєднанню підготовлених спеціалістів, особливого програмного забезпечення та процесорної потужності. Ці передові технології сучасності мають назву датамайнинг.

Цей термін походить від англійського словосполучення data mining, що в буквальному перекладі означає видобування даних. Провідна дослідницька та консалтингова компанія у сфері інформаційних технологій Gartner надає наступне визначення терміну датамайнинг – це процес пошуку значущих відповідностей, моделей та трендів шляхом обробки великих обсягів даних, що зберігаються в репозиторіях з використанням технологій розпізнавання образів, статистичних та математичних методів [2]. В цій доповіді автор з поміж усіх можливих методів датамайнингу звертає особливу увагу на один з них – кластеризацію.

Кластеризація полягає у групуванні схожих за ознаками об'єктів або даних [2]. Її практичне застосування полягає у спрощенні роботи з даними, оскільки в процесі обробки інформації при цьому утворюються кластери, які є групою об'єктів, схожих один з одним та відмінних від інших об'єктів вибірки. Подальше дослідження утворених кластерів дозволяє поглибити та деталізувати знання стосовно об'єкту чи явища, яке вивчається. Технології кластеризації мають широке застосування у наукових дослідженнях, промисловості, вирішенні бізнес-задач, роздрібній торгівлі та електронній комерції [3]. Наведемо декілька прикладів успішного вирішення задач за допомогою кластеризації. Першим прикладом може бути розробка диверсифікованої тарифної політики компаній-постачальників електричної енергії на підставі даних споживання їх побутових споживачів, іншим – оптимізація роботи кол-центрів комунальних підприємств, на засадах систематизації та групування кількості телефонних звернень громадян. Таких прикладів може бути достатньо багато, враховуючи універсальність застосування методів кластеризації для роботи з інформацією.

Натомість варто наголосити на можливості застосування цих методик для регіональної економіки та розвитку продуктивних сил. В цьому випадку можливо виявити потенціал, наявний в регіонах, відобразити їх проблеми та особливості, визначити вектор спрямування регіонального розвитку. Поглиблене застосування уможливорює розробки не лише в регіональному аспекті, а й у взаємозв'язку галузь – регіон, а отже запропоновані підходи мають перспективи розвитку регіональної електроенергетичної галузі за рахунок впровадження управлінських технологій у малому та середньому бізнесі, інноваційних формах ведення бізнесу за допомогою бізнес-інкубаторів та бізнес-акселераторів.

Світовим трендом останніх років є виробництво «зеленої» електроенергії, пропонується зосередити увагу в напрямку регіонального розвитку з використанням цих інноваційних технологій генерації енергії – за допомогою сонця, вітру та малих річок. Основна відмінність традиційного виробництва електроенергії від альтернативного полягає у необхідності сприятливих кліматичних та географічних умов для ефективного функціонування генераційних установок. Обробка статистичних даних гідрометеостанцій та іншої кліматогеографічної інформації за допомогою методів кластеризації дозволить виявити наявний в регіонах потенціал та згрупувати їх за умовами для розвитку альтернативної електроенергетики. Результатом буде поділ на кластери з високим, середнім та низьким потенціалом для розвитку проектів «зеленої» енергетики. Подальшим практичним застосуванням отриманої кластеризації може бути збільшення

інвестиційної привабливості регіонів шляхом розкриття результатів дослідження, створення державних програм стимулювання розвитку альтернативної електроенергетики, започаткування регіональних фондів фінансування проектів відновлювальної енергетики на кшталт європейського GEEREF [4] тощо.

Аналізуючи інформацію щодо питань сучасного стану регіональної електроенергетики та її розвитку визначимо необхідність проведення системних досліджень у цій сфері з напрямів застосування інновацій та використання альтернативних джерел виробництва. Адже саме електрична енергія визнана в світі однією з найперспективніших та найчистіших, а тому необхідно концентрувати увагу на розвитку галузі за допомогою сучасних та безпечних способів виробництва.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт університету Northeastern university [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.northeastern.edu>
2. Larose, Daniel T. *Discovering knowledge in data: an introduction to data mining*. John Wiley & Sons, 2014.
3. Петренко А. І. Grid та інтелектуальна обробка даних Data Mining / А. І. Петренко // Систем. дослідж. та інформ. технології. – 2008. – № 4. – С. 97–110.
4. Офіційний сайт глобального європейського фонду енергоефективності та відновлювальної енергетики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.northeastern.edu>

Дальє А. В., к. держ. упр. Величко Л. А.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

РОЗВИТОК ПОДАТКОВИХ ІННОВАЦІЙ У ФІСКАЛЬНІЙ ПОЛІТИЦІ ДЕРЖАВИ

Впродовж останніх років в Україні помітними стали стрімкі тенденції розвитку фінансового ринку, які виявилися у появі нових фінансових інструментів. Крім цього, значно розширився перелік традиційних інструментів фінансового ринку, з'явилися деривативи, використання яких розширює інструментарій впливу держави на бізнес-процеси.

На думку Г. М. Азаренкової, існує залежність між фінансовими інноваціями, які використовуються для регулювання ринку реальних активів та тих, які застосовуються в умовах фінансового ринку [1].

Найбільш прибутковими фінансовими нововведеннями у нашій державі є всі ті, які пов'язані із державним боргом. Тому використання таких інновацій є прерогативою держави. До прикладу, такими інноваціями є ПДВ-облігації,

які оформляються для компенсації експортерам ПДВ, якщо існує прострочена заборгованість.

ПДВ використовується в понад 140 країнах світу, оскільки майже завжди є головним інструментом збільшення дохідної частини бюджетів. Проте, у такій розвинутій країні як США ПДВ не застосовують. Також ПДВ відсутній в більшості маленьких держав, де майже не розвинене виробництво, а також у країнах, що багаті природними ресурсами у зв'язку з наявністю в них різноманітних джерел доходу.

Вплив ПДВ на ефективність фіскальної політики проявляється в тому, що ПДВ-облігації у фіскальних рахунках відображаються як ПДВ-відшкодування живими грошима, хоча жодної копійки на це з бюджету не витрачається. Як наслідок, під час випуску ПДВ-облігацій знижується показник реальних надходжень до бюджету [2; 3].

Відповідно до Постанови № 368 облігації випускаються в недокументарній формі. Ставка дохідності складає 5,5 % річних.

Проте існують ризики в купівлі таких облігацій, які пов'язані із нестабільною економічною ситуацією.

Основними покупцями ПДВ-облігацій є

- вітчизняні банки,
- державні фонди,
- страхові компанії.

Згідно М. В. Леська [4], випуск ПДВ-облігацій зумовлює збільшення боргового навантаження на Державний бюджет у середньостроковій перспективі, погіршує платіжну дисципліну платників податків, порушує принцип нейтральності в оподаткуванні, іммобілізує кошти суб'єктів господарювання, знижує ліквідність активів, знижує рівень прибутковості активів, підвищує трансакційні витрати, пов'язані з податковим менеджментом.

Сучасні податкові інновації можуть активними інструментами фіскальної політики держави.

Для інвесторів, які купуватимуть такі облігації найкращим варіантом буде придбання фінансових дериватив на початкових етапах їх появи на ринку, оскільки існує ймовірність того, що їх першими будуть продавати суб'єкти господарювання із великим браком грошових коштів.

З огляду на вище викладене, очікувана дохідність купівлі таких фінансових інструментів може скласти 25 % річних, що є відносно великою ставкою у сучасних умовах ринку.

Крім цього, термін здійснення таких інвестицій може складати від 6 до 12 місяців, враховуючи момент виходу на ринок та момент фіксації торговельного відсотку.

Також доцільно врахувати, що ризики невиплати є мінімальними, оскільки такі облігації гарантуються державою. До того ж ці фінансові інструменти є високоліквідними.

Тому використання податкових інновацій у фіскальній політиці держави є економічно виправданим.

Список використаних джерел:

1. Азаренкова Г. М. Фінансові інновації: напрямки застосування та досвід впровадження / Г. М. Азаренкова // Вісник Української академії банківської справи. – 2005. – № 2. – С. 28–32.
2. Вахновська Н. А. Сучасні податкові інновації як пріоритетна складова фінансового інжинірингу бізнес-процесів в Україні / Н. А. Вахновська, Л. І. Іщук, В. Г. Поліщук // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 8 (170). – С. 337–342.
3. Лесько М. В. ПДВ-облігації та можливості гармонізації відносин між державою і платниками податків / М. В. Лесько // Ринок цінних паперів України. – 2012. – № 1–2. – С. 33–39.
4. Про випуск облігацій внутрішньої державної позики для відшкодування сум податку на додану вартість: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.05.2010 №368 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua

К. е. н. Дробишева О. О., Бойко О. І.

Запорізька державна інженерна академія (Україна)

КОНКУРЕНТНІ ПЕРЕВАГИ ВЕНЧУРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Сучасну економічну ситуацію в Україні можна охарактеризувати як досить суперечну та розбалансовану. Для уникнення наростаючих негативних проявів необхідний пошук прогресивних форм ведення бізнесу, спрямованих на розвиток ефективних напрямів діяльності. Таким ключовим напрямком, зокрема, можна вважати інноваційну діяльність, оскільки Україна може посісти належне місце у європейському та світовому просторі лише в разі опанування науково-технологічної моделі економічного розвитку. При цьому визначними чинниками формування конкурентоспроможності національної економіки мають стати такі конкурентні переваги як рівень технології та ефективність інноваційних систем [1, с. 97].

На жаль, до цього часу в Україні досі не сформувався належний попит на інновації, тому практично відсутня динаміка розвитку ринку інноваційної

продукції та необхідної інфраструктури. До того ж рівень комерціалізації результатів наукових досліджень і розробок є надто низьким. А система інформаційної підтримки ринку інновацій, як і система обміну інформацією між розробниками та потенційними інвесторами, взагалі відсутня. На додачу до вищевикладеного, досить повільно розвивається мережа сучасних інноваційних структур, яка включає венчурні фонди, технопарки, бізнес-інкубатори тощо.

Для виправлення ситуації, що склалася, одним з важливих механізмів, здатних забезпечити інноваційні процеси ресурсами, вважаємо венчурне інвестування. «Зарубіжний досвід господарювання свідчить, що в країнах з розвиненими ринковими відносинами венчурне підприємництво відіграє активну роль у задоволенні потреб основної маси населення в новій продукції, підвищенні науково-технічного рівня виробництва. Більше того, інвестиції, які здійснюються венчурними фондами, є основним джерелом інвестування нових підприємств, особливо на ринку високих технологій» [2, с. 166–167].

На нашу думку, особливо актуальним для вітчизняних умов є дослідження конкурентних переваг функціонування малих венчурних підприємств в Україні, оскільки вони відрізняються невеликою чисельністю працівників, високим науковим потенціалом, мобільністю структури, гнучкістю до мінливого економічного середовища, високою «цілеспрямованою активністю, що пояснюється, в першу чергу, прямою особистою зацікавленістю працівників підприємства та інвесторів у якнайшвидшій успішній комерційній реалізації розроблюваної ідеї, технології, об'єкта, винаходу, причому з мінімальними витратами» [3, с. 147]. До сфери їхньої діяльності, в основному, належать пошуково-прикладні дослідження, проектно-конструкторські розробки і освоєння на їх основі нових видів продукції, технологічних процесів, організаційно-управлінських рішень. Цим венчурні підприємства відрізняються від поширених форм малого підприємництва, в яких ризиків менше у зв'язку з роботою в призвичаєному напрямку підприємницької діяльності.

Основними конкурентними перевагами венчурних підприємств можна вважати наступні:

- саморегулювання і самовдосконалення;
- мобільність та гнучкість, швидкість і безперервність розвитку;
- базування на інтелектуальній власності, розвитку знань та постійному навчанні;
- адекватне сприйняття ризику та готовність до нього;

- можливість одночасного виявлення найбільш перспективних напрямів інновацій і безперспективних шляхів розвитку досліджень, що призводить до значної економії ресурсів;

- налаштування на виграш за будь-яких обставин.

Завдяки цим своїм конкурентним перевагам порівняно з іншими видами та формами підприємницької діяльності, венчурні підприємства сприяють:

- формуванню нового інноваційно-інвестиційного механізму, що відповідає вимогам структурної перебудови виробництва і зростаючим суспільним потребам;

- стимулюванню конкуренції та поштовху до інноваційної активності;

- високій частці додаткової вартості виробленого продукту.

Успіх сучасного «молодого» венчурного підприємства на ринку високих технологій інноваційної економіки забезпечується такими факторами, які є визначальними при формуванні їх конкурентних переваг:

- відповідність швидкості розвитку бізнесу швидкості розвитку ринку;

- здатність до партнерства та синергії, коли об'єднання зусиль призведе до набагато більшого успіху;

- неминуче формування альянсу і партнерських відносин для забезпечення стабільності функціонування;

- здатність до новаторства в умовах безперервного розвитку;

- культивування талантів та сприяння творчій активності;

- глобальність мислення, глобальність ринкової присутності та орієнтація не лише на місцеві ринки, а й на регіональні, локальні та світові.

Враховуючи виділені конкурентні переваги венчурних підприємств, можна зробити висновок, що для України вкрай важливим є розвиток підприємств саме такого типу як важливій складовій реформування інноваційної сфери. У зв'язку з цим потребує глибокого осмислення практичний досвід становлення економіки інноваційного типу розвинутих країн для можливості перейняття набутих здобутків і пристосування найбільш перспективних з них до вітчизняних умов.

Список використаних джерел:

1. Павленко І. А. Економіка та організація інноваційної діяльності / І. А. Павленко, Н. П. Гончарова, Г. О. Швиданенко. – К. : КНЕУ, 2002. – 150 с.
2. Краус Н. М. Інвестування венчурних малих підприємств як об'єктивна потреба інноваційної економіки / Н. М. Краус // Актуальні проблеми економіки. – 2014. – № 3 (153). – С. 166–174.
3. Скоблякова І. В. Инновационные системы и венчурное финансирование : моногр. / И. В. Скоблякова. – М. : Машиностроение-1, 2006. – 210 с.

Єгорова О. Р.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**МАЛИЙ БІЗНЕС УКРАЇНИ:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

На сьогоднішньому етапі розвитку економіки, значущу роль і в Україні і у всьому світі відіграє малий бізнес. Саме він сприяє швидкій структурній перебудові економіки, насичує ринок товарами та послугами, максимізує зайнятість всього працездатного населення. Але, на даний момент, розвиток малого і середнього підприємництва в Україні гальмується, через мінливу економіко-політичну ситуацію.

Сталий розвиток малого бізнесу є двигуном економіки. Згідно з законодавством України, малими (не зважаючи на форму власності) визнають «підприємства, в яких середньооблікова чисельність працюючих за звітний (фінансовий) рік не перевищує п'ятдесяти осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) за цей період не перевищує 70 млн гривень» [1]. В Україні малий бізнес займає понад 90 % всіх зареєстрованих підприємств, але він складає лише 12-14 % від ВВП. На малих підприємствах працює 11 % всього зайнятого населення країни. Найбільш привабливими видами діяльності є сфера послуг, зокрема торгівля [2].

Важливими причинами сповільнення розвитку підприємницьких структур малих та середніх розмірів в Україні вважають:

- недосконалість законодавства в сфері проблем функціонування малого підприємництва й бізнесу в цілому;
- високий податковий тиск, який спонукає малий бізнес йти до тіньової економіки;
- недостатня підтримка малих підприємців державою;
- відсутність дійових механізмів впровадження і реалізації державної політики в частині підтримки малого бізнесу;
- недосконала система обліку та звітності на підприємствах малого бізнесу;
- обмежені обсяги інформаційної бази та недосконале консультативне забезпечення;
- проблеми та недоліки у системі, пов'язаній із підготовкою, перепідготовкою та підвищенням кваліфікації кадрів для підприємницьких структур.

Для того щоб пришвидшити розвиток малого підприємництва у нашій країні потрібно вжити таких заходів:

- розробити раціональну нормативно-правову базу;
- поліпшити процедуру отримання дозволів і реєстраційних документів;
- підвищити доступність фінансових та кредитних ресурсів;
- розширити інформаційну та правову обізнаність суб'єктів підприємницької діяльності;
- покращити інфраструктуру бізнесу [3].

На сьогодні, уряд України визнає мале підприємництво провідною силою в здоланні негативних тенденцій в економіці і у сталому розвитку суспільства. Тому, для швидкого виходу з фінансово-економічної кризи і формування умов для поглиблення впроваджуваних ринкових реформ було прийнято програму державної підтримки малого підприємництва, у якій визначено наступні напрямки реалізації програми:

1) вдосконалення ринкової інфраструктури та інфраструктури, що сприятиме розвитку малого бізнесу, подальша державна підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації персоналу, в тому числі і для малого підприємництва;

2) запровадження дієвої та ефективної системи пільг, розповсюджених на суб'єктів малого бізнесу;

3) вдосконалення діючої спрощеної системи оподаткування, обліку і звітності;

4) фінансова, зокрема кредитна підтримка суб'єктів малого підприємництва;

5) залучення представників малого бізнесу до реалізації наукових, технічних, соціальних, економічних програм, здійснення організація поставок продукції (робіт, послуг) на державні та регіональні потреби [4].

Отже, ситуація з розвитком малого бізнесу в Україні залишається на незадовільному рівні. Уряду країни й надалі потрібно покращувати ситуацію у цій сфері, зокрема шляхом створення ефективного механізму взаємодії між державними органами влади та суб'єктами підприємницької діяльності. Це надасть можливість істотно вплинути на процеси структурної перебудови в економічній системі країни, зробити вагомий внесок у зростання загального обсягу роздрібного товарообороту, створити сприятливі умови для розвитку конкуренції і ліквідації монополій в підприємницькій діяльності, забезпечити сильні та дієві мотиваційні механізми, які б сприяли інноваційним процесам та високо-ефективній праці в малому підприємстві.

Список використаних джерел:

1. Господарський Кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15?test=KJ3Mf.VZIOFrTddEZiEqp3VWHI4Fks80msh8Ie6>
2. Урядовий портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua>

3. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Іванілов О. С. Економіка підприємства : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / О. С. Іванілов. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 728 с.

Капуста Є. С., Курінна І. Г.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

СУЧАСНІ ЄВРОПЕЙСЬКІ ПІДХОДИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ

Проектний підхід багато років знаходився на «передньому краї» забезпечення сталого розвитку територій при наданні допомоги, головним чином тому, що він допомагав забезпечити відповідність вимогам донорів до звітності. Однак, вочевидь повстали значні проблеми «класичного» проектного підходу, що контролюється донорами, а саме:

- недостатня відповідальність за проекти на місцях, що справляло негативний вплив на життєздатність отриманої користі;
- величезна кількість різноманітних проектів розвитку, кожний з яких фінансується окремим донором із власною системою управління й звітності, призвела до великих і непотрібних транзакційних видатків для реципієнтів допомоги в цілях розвитку;
- встановлення особливих методів управління, фінансування, моніторингу та звітності часто підривало місцевий потенціал замість того, щоб розвивати його;
- проектний підхід призводив до вузького погляду на способи використання ресурсів і не сприяв належному розумінню поняття «взаємозаміщення» (концепція взаємозаміщення ресурсів означає, що проекти, які фінансуються донорами, можуть дозволити урядам-партнерам направити свої власні фінансові ресурси на інші цілі за умови, якщо уряди витратили б на цей проект власні кошти навіть у разі відсутності донорської допомоги).

Саме в результаті перерахованих вище проблем ЄК і країни-члени ЄС вирішили значно підвищити використання програмного секторального підходу і бюджетної допомоги і поступово зменшити загальний рівень фінансування в рамках проектного підходу. На основі міжнародного досвіду ЄК сформулювала визначення, що наведені далі [1].

Секторальний підхід передбачає спільну роботу з урядами-партнерами, донорами та іншими відповідними учасниками з метою досягнення трьох цілей:

- підвищити відповідальність урядів-партнерів за прийняття рішень стосовно секторальної політики, секторальної стратегії і секторальних витрат;
- покращити узгодженість між секторальною політикою, видатками і результатами шляхом забезпечення більшої прозорості, активізації діалогу й забезпечення всебічної оцінки сектору;
- скоротити, наскільки це можливо, транзакційні видатки, пов'язані з наданням зовнішнього фінансування, шляхом прийняття державних процедур або шляхом поступового узгодження індивідуальних донорських процедур.

Використовуючи секторальний підхід, уряди-партнери можуть підготувати відкориговану програму дій і витрат для сектору, яка називається Секторальна програма і включає три компоненти:

- узгоджену політику і загальну стратегію для сектору (як, наприклад, стратегія скорочення бідності);
- схему середньострокових витрат для сектору і річний бюджет;
- скоординований процес співпраці з донорами, які діють в секторі, під керівництвом уряду.

Бюджетна допомога – це передача ресурсів уряду країни-партнера. Після отримання перерахованої суми її управління здійснюється урядом-реципієнтом при використанні наявного бюджету й систем фінансового управління. Таким чином, це метод надання прямої допомоги у виконанні національної і секторальної політики, що дозволяє максимізувати відповідальність, мінімізуючи при цьому транзакційні видатки. Існує два основних види бюджетної допомоги.

1. Макроекономічна бюджетна допомога, яка підтримує загальнонаціональну політику розвитку, а також макроекономічну й бюджетну систему.

2. Секторальна бюджетна допомога (в рамках Програми підтримки секторальної політики), яка забезпечує додаткове фінансування конкретного сектору, підтримуючи усталену секторальну політику й узгоджену схему витрат. Секторальна бюджетна допомога (також відома під назвою Секторальна бюджетна підтримка) – це метод фінансування Секторальної програми, якому ЄК надає перевагу у разі, коли умови дозволяють її застосовувати.

Взаємовідносини між проектами, програмами й політикою представлені таким чином. Належним чином сформульований проект повинен базуватися на відповідному балансі між пріоритетами політики розвитку ЄК і пріоритетами розвитку партнера. У рамках цих політичних пріоритетів виконавчі органи урядових або неурядових організацій формують широкий спектр проектів

у різних сферах, які необхідні для виконання політичних рішень. Ці загальні сфери проектів називаються програмами, які, так як і проекти, можуть значною мірою відрізнятися за своїм обсягом і масштабом. Тобто програми і проекти взагалі дуже важко відокремити один від одного. В основі програми завжди лежить декілька проектних кластерів, програма впроваджується як серія проектів. Стратегія реалізації політичних пріоритетів, у свою чергу, є рядом взаємозв'язаних програм [2].

Проекти ЄК повинні узгоджуватися й бути частиною:

- національної політики розвитку;
- політики розвитку ЄК і стратегічних документів для країни;
- урядових програм (наприклад, з охорони здоров'я, освіти);
- пріоритетів і програм розвитку неурядових організацій.

Таким чином, при наданні підтримки державному сектору цілі проекту повинні сприяти виконанню національної й секторальної політики. Також незалежно від сектору, методів допомоги (бюджетна допомога або проекти) чи географії надання допомоги ЄК в цілях розвитку, існує ряд важливих перехресних питань, що стосуються розвитку, які мають бути вирішені в ході управління проектом: належне управління, права людини, гендерна рівність та охорона довкілля.

Список використаних джерел:

1. Керівництво з методів надання допомоги EuropeAID. Частина 1: Управління проектним циклом [Електронний ресурс]. – Режим доступу : ssrd.org.ua/content/ukr/tools/rsm_2004_ua.pdf
2. Копитько О. О. Впровадження системної методології програмного і проектного управління стратегічним розвитком територій та регіонів в Україні [Електронний ресурс] / О. О. Копитько // Публічне адміністрування : теор. та практ. : ел. зб. наук. пр. – 2010. – Вип. 2 (4). – Режим доступу : www.dridu.dp.ua/zbirnik/index/html

Клименко А. О., Стрепетова А. М., Тімар І. В.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ЕКОНОМІЧНА МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ КРАЇНИ: СВІТОВИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНИ

Економіка всякої держави являє собою основу діяльності того чи іншого суспільства, Ніхто не буде заперечувати, що для забезпечення стрімкого (чи успішного) економічного підйому та гідного існування громадян в суспільстві необхідно зробити правильний вибір економічної моделі розвитку країни.

Для сучасної екстремальної економічної ситуації в нашій країні одним з найголовніших способів поліпшення ситуації є вивчення економічного «досвіду» інших, більш розвинутих країн світу. При цьому повинні бути враховані особливості українського менталітету, геополітичного положення, національного устрою та ін.

З великої кількості економічних моделей важко виділити якусь одну і найкращу. Над вирішенням цієї проблеми працювало і працює багато економістів як в Україні, так і за її межами – А. Гальчинський, Л. Корнійчук, С. Мочерний, Л. Бальцеревич, А. Бузгалін, Д. Норт, А. Ослунд та ін. [1–6].

Взагалі економічні моделі у світі розділяють і називають за місцем їх функціонування. Наприклад, японська у Японії, французька – у Франції, американська – у США і т. д. Жодна з них не може бути ідеальною і тим більше панацеєю для нашої країни, тому що кожна має якісь позитивні риси і якісь недоліки. Так, у Швеції велику частку (до 60–70 %) витрат своїх громадян на навчання у школі і професійну орієнтацію бере на себе бюджет країни. Таким чином підтверджується теза про найбільшу у світі соціальну орієнтованість шведської економічної моделі. Американська модель економіки навпаки, найменш соціально орієнтована, тому що дуже малий відсоток коштів іде на соціальні програми, проте дуже багато грошей витрачається на оборону своєї країни та допомогу іншим країнам світу (економічну, політичну, благодійну, воєнну і т. д.). При цьому американські громадяни платять податків значно менше ніж, наприклад, їх колеги по НАТО – громадяни Німеччини та Франції. Дуже багато американських соціальних програм фінансується із різноманітних недержавних фондів, що викликає позитивні відгуки своїх громадян і створює привабливий імідж всієї країни за кордоном. Французьке суспільство взяло на озброєння модель економіки дуже схожу на шведську і трохи доповнило її своїми реаліями. Але на жаль не досягли такого ефекту як у Швеції. Дуже збалансовану модель розвитку має японська держава, при якій як маленькі бізнес-структури, так і великі транснаціональні компанії свою господарську діяльність строго регламентують і підпорядковують національній ідеї.

За висновками українських ведучих економістів жодна з представлених економічних моделей для нашої країни не підходить. Цю думку підтверджує досвід всіх українських урядів, які на протязі чверть століття так і не побудували ефективну модель економіки. У сьогоднішній українській економіці, на жаль, функціонує одночасно три моделі економічного розвитку – державного соціалізму, державно-монополістичного капіталізму і народного капіталізму [2; 3].

В жодній країні Європи не має такого «букету» в економіці. Це наше українське «ноу-хау», і ми можемо тим пишатись, і не більше. Тому що поєднання трьох економічних моделей не дає українським підприємствам і підприємцям можливості «дихати на повні груди». Кожній із зазначених моделей притаманне своє ідеологічне підґрунтя, модель влади, характер розвитку, способи реалізації, управлінські функції, носії, прибічники і супротивники.

Модель державного соціалізму має своїм фундаментом державну власність. Держава виступає у ролі володаря і диктатора, що керує всіма економічними процесами у країні. Ця модель дісталася нам у спадщину від радянської держави, складовою частиною якої була Україна. Застосування моделі державного соціалізму можливе у разі розвитку державної долі власності та державного сектора економіки. Тобто це економічна модель країни «вчорашнього дня».

Дві інші економічні моделі не мали права на існування в радянському суспільстві, тому що побудовані на антагоністичному принципі експлуатації людини людиною. Так державно-монополістична модель базується на провідній ролі в суспільстві різноманітних олігархічних груп, які монополізували державну власність і спеціалізуються переважно на експорті сировини (нафта, газ, руда, вугілля та ін.). Легко можна навести приклади володарів таких олігархічних угруповань в Україні. Протягом історії суверенної України можна побачити як, приходячи до влади, один олігархічний клан змінює інший, захоплюючи і перерозподіляючи державну власність. Цей процес триває і донині. Модель державно-монополістичного капіталізму становить найбільшу загрозу для нашої держави, тому що її суть базується на нерівноправності суспільства з притаманними йому принципами корупції та антиморалі і обов'язково приведе до збідніння більшої частини населення. Саме існування такої моделі розвитку в країні дозволяє незалежним експертам більшості міжнародних організацій вважати Україну однією з найкорумпованіших країн у Європі.

На наш погляд, найбільш передовою та сучасною є третя модель економічного розвитку – модель народного капіталізму. Характерними рисами цієї моделі є:

- знищення передумов для існування в Україні державно-монополістичної економічної моделі, тобто боротьба з олігархією;
- створення великої кількості малих та середніх приватних підприємств, тобто збільшення вільної конкуренції;
- забезпечення економічних відносин між суб'єктами господарювання на принципах відкритої конкуренції, тобто війна з корупцією;
- введення спрощеної і більш прогнозованої моделі оподаткування.

Економічна модель народного капіталізму має велику кількість прихильників серед найвищого політикума України, які розуміють, що іншого шляху в держави немає. Проте рух в цьому напрямі штучно гальмується пануючими і змінюючими один одного в Україні фінансово-олігархічними кланами.

На наш погляд, найбільш прийнятною для потреб українського суспільства може бути економічна теорія Л.Бальцеровича [1], оформлена у польську економічну модель. Великим плюсом цієї моделі для України є спорідненість наших народів, їх близький менталітет, схожі стартові економічні умови. Час її використання показав, що польське суспільство правильно оцінило можливості свого піонера-євроекономіста, довіривши йому проведення реформ у своїй країні.

Список використаних джерел:

1. Бальцерович Л. Социализм, капитализм, трансформация: очерки на рубеже эпох / Л. Бальцерович. – М. : Наука, 1999. – 352 с.
2. Башнянина Г. І. Економічні системи : моногр. ; Т. 1 / за ред. д. е. н., проф. Г. І. Башнянина. – Львів : Вид-во Львівської комерційної академії, 2006. – 484 с.
3. Історія економічних учень : підруч. / Корнійчук Л. Я., Татаренко Н. О., Поручник А. М. та ін. ; за ред. Л. Я. Корнійчук, Н. О. Татаренко. – К. : КНЕУ, 2001. – 564 с.
4. Мочерний С. В. Методологія економічного дослідження / С. В. Мочерний. – Львів : Світ, 2001. – 416 с.
5. Норт Д. Інституції. Інституційна зміна та функціонування економіки / Д. Норт. – К. : Основи, 2000. – 198 с.
6. Ослунд А. Строительство капитализма: Рыночная трансформация стран бывшего советского блока ; пер. с англ. Н. А. Ранневой, А. Ю. Молоканова / А. Ослунд ; под ред. И. М. Осадчей. – М. : Логос, 2003. – 720 с.

Козік В. А.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

У сучасній дійсності формуються нові погляди на фактори соціально-економічного зростання у світовому господарстві. Загалом на прикладі розвинених країн можна прослідкувати, що стійке економічне зростання базується на високому рівні інноваційної сфери і використанні знань та інновацій як одних із головних економічних ресурсів. Саме інноваційна діяльність підприємств може забезпечити їх конкурентоспроможність як на внутрішньому ринку так і на зовнішньому. Нажаль, інноваційні процеси в Україні є нестійкими і вони не мають чітких довгострокових стимулів щодо інноваційної діяльності. Її стан

Україні вітчизняні науковці визначають як кризовий, він не відповідає тому рівню інноваційних процесів у країнах, які визначили цей напрямок розвитку для себе пріоритетним завданням.

В Україні діє Закон «Про інноваційну діяльність» та Закон «Про пріоритетні напрямки інноваційної діяльності в Україні». Відповідно до них пріоритетні напрямки інноваційної діяльності в нашій країні – це напрямки, що мають наукове економічне обґрунтування, які направлені на здійснення інноваційної діяльності, з метою забезпечення економічної безпеки держави, впровадження у виробництво продукції, яка є високотехнологічною, конкурентоспроможною, екологічно чистою, на виробництво послуг високої якості та «збільшення експортного потенціалу держави з ефективним використанням вітчизняних та світових науково-технічних досягнень» [1].

Але не дивлячись на існування правової бази, інноваційна діяльність в Україні все одно гальмується і не розвивається високими темпами. Основними чинниками, які заважають динамічному розвитку інноваційної діяльності є [2]:

- відсутність джерел фінансування та високі ризики;
- орієнтованість на короткотермінову окупність;
- недостатня кількість науково-інноваційних оргструктур;
- не достатні обсяги міжнародних науково-технічних програм та проектів співробітництва;
- недосконала законодавча база, що регулює інноваційну діяльність;
- опір змінам, що призводить до зміни статусу;
- недостатній професійний рівень інноваторів, недосконала система мотивації та стимулювання творчої праці;
- вплив наукових працівників.

Важливим фактором, який стримує розвиток інвестиційної діяльності є недостатній рівень розвитку інноваційної інфраструктури. В нашій країні інноваційна інфраструктура не охоплює усі ланки інноваційних процесів, сформовано тільки окремі елементи інфраструктури, майже не функціонують венчурні фонди, трансфер технологій, відсутня належна підтримка діяльності науково-дослідницьких, раціоналізаторських установ.

Для подальшого розвитку інноваційних процесів необхідно у повній мірі реалізовувати освітній і науковий потенціали країни, перш за все ВНЗ, у сферах інформаційно-комунікаційного напрямку, високих технологій, тощо.

Насамперед аби покращити стан інноваційної діяльності в Україні необхідна організація більш розвиненої інноваційної інфраструктури, а саме створення

інноваційних парків, технополісів, наукових та науково-технологічних центрів, які спеціалізуються на створенні сприятливих умов для ефективної діяльності інноваційних підприємств, що реалізують оригінальні науково-технологічні ідеї. На сьогодні в Україні ефективно діючим механізмом виступають лише технопарки, але їх кількість не відповідає умовам інноваційної стратегії розвитку економіки.

Також необхідна ефективна державна підтримка наукових кадрів, аби була змога задіяти якомога більше інноваційного потенціалу країни і зупинити відтік наукових кадрів закордон.

В першу чергу держава повинна стимулювати введення інноваційних розробок на малих підприємствах, оскільки саме малі підприємства порівняно з великими мають достатньо високі шанси на успіх, хоча ступінь ризику на малих підприємствах значно більший. Тому саме малі підприємства через нестачу власних коштів потребують фінансової підтримки держави, надання пільгових умов кредитування. Ефективне джерело фінансування інноваційної діяльності – інвестиції, тож необхідно створити сприятливий інвестиційний клімат а країні.

Таким чином, забезпечення і ефективне провадження інноваційної діяльності можна вважати фактором, що формує можливість здійснення економічного розвитку підприємства та економіки в цілому. В Україні науково інноваційна діяльність знаходиться у складному становищі порівняно з іншими видами діяльності. Рівень використання інноваційного потенціалу є недостатнім. Підтримка та регулювання інноваційного підприємництва, а особливо малого, повинна бути пріоритетним напрямом державної політики щодо підтримки інноваційної діяльності. Аби покращити інвестиційну діяльність необхідно створювати інвестиційно привабливе середовище, зменшення податкового тиску на інноваційні підприємства та розвиток міжнародних науково-інноваційних зв'язків.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» від 08.09.2011, № 3715–VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3715-17>
2. Гриньова В. М. Соціально-економічні проблеми інноваційного розвитку підприємств : моногр. / В. М. Гриньова, О. В. Козирева. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2006. – С. 192.
3. Яценко В. Активізація інноваційної підприємницької діяльності в Україні / В. Яценко // Зб. наук. праць ЧДТУ. – 2013. – № 34 (1). – С. 5–9.
4. Гринько Т. В. Формування інноваційної інфраструктури України як основа активізації інноваційної діяльності підприємств / Т. В. Гринько // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – Львів : Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2008. – № 628. – С. 438–442.

Колінько А. Ю., к. е. н. Куряча Н. В.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ФУНКЦІОНУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ

Бюджет та бюджетна система загалом відноситься до тієї сфери суспільного життя, що безпосередньо стосується інтересів всіх і кожного. Місцеві бюджети є головним каналом доведення до населення кінцевих результатів суспільного виробництва, спрямованих на суспільне споживання. Зазвичай місцеві бюджети складаються з балансу доходів і витрат фінансових ресурсів на відповідній території. Ці бюджети складають основу фінансових відносин між підприємницькими структурами і населенням наданій території, між бюджетами різних рівнів щодо перерозподілу фінансів, а також «визначають рівень взаємовідносин між місцевими бюджетами та державним бюджетом. Особливістю сучасного етапу бюджетного процесу є те, що він здійснюється в умовах стратегії децентралізації влади в Україні, що передбачає передачу значних повноважень та бюджетів від державних органів органам місцевого самоврядування [1].

На думку деяких вчених, фінансову самостійність місцевих органів самоврядування обмежує не лише майже повна їх залежність від загальнодержавних доходів, але й нестабільність практики державного регулювання. «Щорічні зміни переліку доходів місцевих бюджетів, механізму бюджетного регулювання не тільки унеможливили здійснення місцевою владою перспективної фінансової політики, але й не можуть їй гарантувати протягом року нормальних умов функціонування. Між тим без допомоги держави, місцеві органи влади не можуть повноцінно виконувати покладені на них делеговані повноваження, а також розв'язувати завдання соціального та економічного розвитку» [2].

Аналізуючи надходження до місцевих бюджетів за 2015–2016 роки спостерігається, що місцеві бюджети надзвичайно залежні від трансфертів із державного бюджету. Найголовніший із них – дотація вирівнювання. Є також різні субвенції, тобто трансферти, які мають цільове призначення. Привабливими є субвенції на соціально-економічний розвиток, наразі їхній обсяг та розподіл між місцевими бюджетами не є формалізованим, тому існує інтенсивне лобювання як із боку керівників регіонів, так і з боку народних депутатів [3].

Оцінюючи динаміку зростання частки міжбюджетних трансфертів у структурі місцевих бюджетів, приходимо до висновку, що місцеві бюджети не можуть виконувати покладені на них завдання без фінансування з Державного бюджету України. На рис.1 найбільшу частку в доходах Державного бюджету України

2016 року склали податкові надходження – 494,66 млрд грн (83,11 % від загального розміру доходів), що у порівнянні з 2015 роком більше на 84,69 млрд грн (20,66 %).

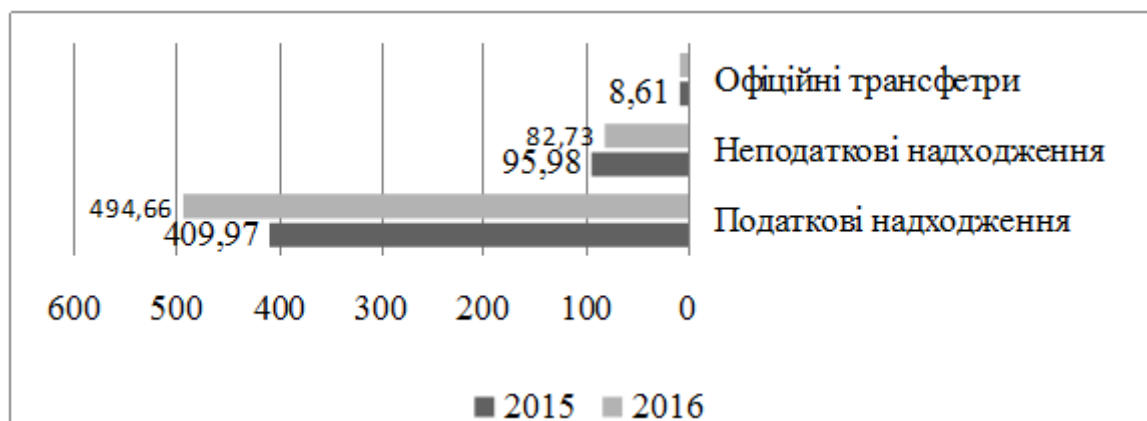

Рис. 1. Надходження до державного бюджету України за 2015–2016 рр.

Планові обсяги офіційних «трансфертів у 2016 році в порівнянні з 2015 роком зросли всього лише на 0,01 млрд грн, тобто з 8,61 млрд грн до 8,62 млрд грн, проте їх частка в загальних обсягах доходів Державного бюджету знизилась з 1,67 до 1,45 %. При тому що надходження до Державного бюджету України в 2016 році становили 595,16 млрд грн (26,31 % ВВП), що на 78,18 млрд грн (15,12 %) більше ніж у 2015 році – 516,98 млрд грн (26,4 % ВВП)» [4].

Проведене дослідження дає підстави для висновку про щорічне зростання залежності місцевих бюджетів від трансфертів із державного бюджету. Має місце неефективне використання бюджетних коштів, тим самим порушуються принципи бюджетної системи, задекларовані в Бюджетному кодексі України, у тому числі щодо справедливого і неупередженого розподілу суспільного багатства. Основою зміцнення місцевого самоврядування та місцевих бюджетів України повинно бути:

- реформування бюджетної системи відповідно до потреб місцевого самоврядування;
- удосконалення міжбюджетних відносин та застосування об'єктивних критеріїв вирівнювання фінансової спроможності місцевих бюджетів;
- застосування принципів справедливості надання міжбюджетних трансфертів і прозорості руху коштів;
- чітке розмежування повноважень між органами центральної влади та місцевого самоврядування;

- заохочення та стимулювання місцевої влади до нарощування податко-спроможності і власної бази доходів місцевих бюджетів;
- посилення відповідальності розпорядників коштів щодо раціонального та ефективного використання коштів бюджетів усіх рівнів.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Бюджетний кодекс України» від 21 червня 2001 № 2542–III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
2. Національний інститут стратегічних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua>
3. Субботовіч Ю. Л. Бюджетна децентралізація та Зміцнення фінансів ОРГАНІВ місцевого самоврядування / Ю. Л. Субботовіч // Вісник Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка. – 2013. – № 13. – С. 44–46.
4. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>

К. е. н. Конащук В. Л., к. е. н. Шляга О. В., Бобко Н. А.

Запорізька державна інженерна академія (Україна)

**ДЕЯКІ АСПЕКТИ АДАПТАЦІЇ ЕКОНОМІКИ
ДО ІННОВАЦІЙНОГО ШОКУ**

Тематика інноваційного розвитку є достатньо всебічно й багатоаспектно опрацьованою вітчизняною економічною та управлінською наукою. Але абсолютна більшість наукових робіт у сфері інноватики зосереджена на проблемах активізації інноваційної діяльності українських підприємств, формування стратегії інноваційного розвитку національної економіки, збереження й розвитку науково-технологічного потенціалу тощо [1; 2]. Натомість світова практика вказує на розгортання технологічних проривів вибухового характеру, що докорінно змінять характер виробництва й соціально-економічних відносин. Фактично найближчим часом (протягом двох – п'яти років) економіки найрозвинутіших країн отримають надпотужний інноваційний шок, до якого навіть вони не готові. Що вже казати про українську економіку, застряглу в індустріальній епосі, в якій її намагається агресивно утримати колишня метрополія.

Отже, що ми розуміємо під інноваційним шоком? Адже проривні інновації завжди руйнували чи радикально трансформували існуючі ринки, створюючи нові («творче руйнування» за Й. А. Шумпетером [3]). Але сьогодні мова йде про кілька напрямів прогресу, по кожному з яких певна сукупність технологій, що розвиваються експоненціально, у симбіозі з використанням удосконалених

чи якісно нових бізнес-моделей, формують нову соціально-економічну реальність. І ця реальність вже не буде тією чи іншою мірою ліберальною ринковою економікою або певною мірою дирижистською ринковою економікою. Ринок і фірма, домінуючі останні майже 300 років форми і способи суспільного виробництва, через дію своїх основних механізмів конкуренції і максимізації ефективності породжують технологічні лайфхаки, що нівелюють їх домінантність. Натомість, цілий ряд нових соціально-економічних явищ, таких як краудфандинг, краудсорсинг, криптовалюта, свідчать про народження суспільно-економічних функціоналів, що визначатимуть нову реальність – мереживної економіки, проектної економіки, децентралізовано-кооперованої економіки (елементами й підсистемами яких будуть ринки і фірми).

Страх перед цією невідомою реальністю породжує реакцію архаїзації у цілих суспільств, причому в найрозвинутіших країнах. З огляду на цю реакцію президенти й уряди навіть провідних країн світу, економіки яких є потужними драйверами глобального розвитку, проголошують нову еру протекціонізму, захисту національних виробників і ринків, згортання економічної глобалізації. Але президенти й уряди навіть найпотужніших держав світу вже не визначають майбутнє своїх країн і світу в цілому. Його визначають такі люди, як Ілон Маск, Білл Гейтс, Марк Цукерберг та інші. Людство фактично стоїть на порозі технологічної сингулярності, що породжуватиме соціально-економічну сингулярність. І зупинити це неможливо.

Розглянемо анатомію інноваційного шоку на прикладі технологій електромобіля, Li-on накопичувачів енергії, безпілотного автомобіля [4].

Кілька років тому електромобіль був дуже недешевою екзотикою. Сьогодні компанія «Tesla» постачає електромобіль «Model S» за 34 тис. дол., має попереднє замовлення на 1 млрд дол., а в 2019 р. обіцяє вдосконалений аналог за 20 тис. дол. Це практично ціна бензинового аналогу. Але «Model S» кращий за бензиновий аналог. Точніше, він найкращий з усіх будь-де і будь-коли випущених автомобілів планети з гарантією практично безкінечного пробігу, практично нульовою вартістю обслуговування (двигун і трансмісія «Model S» мають всього 18 рухомих частин на відміну від 2000 у бензинового автомобіля) і експлуатаційними витратами, співмірними з експлуатаційними витратами бензинового аналога за умови, якщо би нафта коштувала 10 дол. за барель. А застосування Li-on накопичувачів енергії (основи електромобіля) в сонячній енергетиці гарантує подальше радикальне зниження цих витрат. І «Model S» є безпілотником на 90 % вже зараз.

У 2012 році компанія «Google» представила безпілотний автомобіль вартістю 150 тис. дол., причому 70 тис. дол. з них коштував лідар (власне, гаджет, що пілотує автомобіль). У 2013 році ця ж компанія представила нове покоління лідарів вартістю 10 тис. дол., у 2015 – наступне покоління лідарів за 1 тис. дол. Сьогодні «Google» пропонує лідар за 90 дол. розміром не більший за наручний годинник. За обережними прогнозами, з 2025 р. всі вироблені автомобілі будуть безпілотними електрокарами, а поєднання цих технологій з бізнес-моделями типу «Uber» дозволить людству відмовитися від автомобіля-власності на користь автомобіля-сервісу.

Аналогічно вибуховим є розвиток і інших технологій – сонячної енергетики (в 2030 р. покриватиме понад 80м% потреб людства за песимістичними прогнозами), 3D принтування, штучного інтелекту, змішаної і доповненої реальності, робототехніки, біотехнологій, технологій імплантації й транс гуманізму, зрештою нано-технологій (що невідворотно породять піко- і фемто-технології). Симбіоз технологічних пучків з просунутими бізнес-моделями сформує необмежений децентралізований доступ до над дешевих енергії, комунікації, можливостей управління здоров'ям тощо з незрозумілими соціально-економічними наслідками.

З огляду на це, успішними в перспективі будуть нації і країни, що забезпечать ефективні механізми адаптації до цих змін. Україна має можливість використати досвід інших країн для побудови таких механізмів, врахувати чужі помилки та максимально ефективно реалізувати власний потенціал. Для цього необхідно вже сьогодні почати вирішувати наведені нижче та інші завдання:

1) у науково-методологічному аспекті – необхідно теоретично опрацьовувати концепти і бачення майбутньої соціально-економічної організації суспільства (мереживна економіка, проектна економіка тощо);

2) у аспекті формування стратегій економічного розвитку – необхідно формувати програми, проекти, стратегії розвитку, визначати їх пріоритети на всіх рівнях з урахуванням провідних технологічних трендів. Наприклад, треба повністю оновити чинну «Енергетичну стратегію» на основі розвитку відновлювальної енергетики, енергозбереження, технологій акумулювання енергії, модернізації енергосистеми, в т. ч. до умов децентралізованої генерації, забезпечення безпеки функціонування атомної генерації та поетапної відмови від теплової генерації;

3) у аспекті формування стратегій соціального розвитку – необхідно, зокрема, врахувати масштабне вивільнення робочої сили зі сфери виробництва у середньостроковій перспективі і, відповідно, планувати пріоритетний розвиток

сфери послуг для пом'якшення негативних наслідків такого вивільнення у короткостроковій перспективі, а також створення передумов для впровадження виплати безумовного гарантованого доходу у довгостроковій перспективі.

Список використаних джерел:

1. Інноваційний розвиток економіки: модель, система управління, державна політика : моногр. / за ред. Л. І. Федулової. – К. : Основа, 2005. – 552 с.
2. Інноваційний розвиток промисловості України / Волков О. І., Денисенко М. П., Гречан А. П. та ін. ; за ред. О. І. Волкова, М. П. Денисенка. – К. : КНТ, 2006. – 648 с.
3. Шумпетер И. Теория экономического развития / И. Шумпетер. – М. : Прогресс, 1982. – 453 с.
4. Будущее уже наступило [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://argumentua.com/stati/budushchee-uzhe-nastupilo>

Кочергіна К. О., Носарева А. І., к. т. н. Куценко В. Й.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ШЛЯХИ ВІДРОДЖЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ГАЛУЗІ В УКРАЇНІ

Донедавна українське село визначалося як явище у світовій культурі, але на сьогоднішній день воно гине: з карти України щороку зникають 15–20 сіл. За роки трансформації соціально-економічної моделі країни було втрачено значно більше, проте, найголовнішим є те, що робить українське село колискою нації!

Маючи багатий досвід та наслідування минулих років, а саме наших прашурів Трипільців, можна казати, що на Землі у період із 5500 до 4000 р. до нашої ери відбулася землеробська революція, тобто, перехід від полювання на тварин до розведення, від збирання рослин до вирощування. І Трипільці перейшли до головної частини своєї економіки, сільськогосподарського виробництва, якщо не першими, то значно раніше, ніж мешканці інших регіонів планети. І умови для цього були оптимальні. При обробці землі, трипільці постійно жили на одному місці майже сто років. Земля виснажувалася через певний час, тому вони переходили на іншу територію. Дослідники стверджують, що їх сільське господарювання було настільки розвиненим та досконалим, що кількість продукції була у надлишку. Трипільці були не тільки вправними хліборобами, проте й обдарованими ремісниками. Отже, Трипільська цивілізація була одним з перших суспільств, що вирішило проблему продовольства.

Також, необхідно звернути увагу на позитивний досвід господарювання в Київській Русі. Сільське господарство спиралося на прадавні традиції східних

слов'ян, які з незапам'ятних часів були умілими землеробами. У Київській Русі основними зерновими культурами були жито, ячмінь й просо, овес й пшениця. У різних регіонах могутньої держави залежно від ґрунтів і кліматичних умов використовували різні системи та методи обробки землі. Підсічній системі віддавали перевагу у лісовій зоні, застосовуючи при цьому для обробки землі легку соху. Ліс вирубували і спалювали, таким чином одночасно удобрювали ґрунт й звільняли посівні площі. У Київській Русі був значний набір ручних землеробських знарядь, серед яких були мотики, заступи, коси, серпи, які археологи під час розкопок знаходять досить часто. Землеробство на Русі було на такому високому агротехнічному рівні, який забезпечував велику для свого часу врожайність та продуктивність праці.

Наступним важливим видом діяльності сільського господарства було скотарство. Часто згадуються у літописах та інших пам'ятках писемності продукція тваринництва та різні свійські тварини. Серед сільських промислів особливо виділити можна рибальство та мисливство. Велику роль серед промислів відігравали бджільництво, а також бортництво (тобто добування меду диких бджіл). Віск і мед користувалися попитом на Русі та за її межами. Такі товари продавалися на багатьох ринках країн Західної Європи й Близького Сходу. Увесь люд по силі можливості працював: земля давала можливість повної зайнятості.

На сьогоднішній день у селі маємо найвищий рівень безробіття на найкращих у світі чорноземах, занедбання традиційних екологічно чистих напрямків виробництва продукції сільського господарства, відтік висококваліфікованих спеціалістів, а також люмпенізація, і, як результат, фізична та моральна деградація населення села. Не функціонують повноцінно у селах заклади культури, які й створені, щоб виховувати молодь, нести культуру, забезпечувати здоровий спосіб життя молоді та культурне дозвілля. Селяни, що покинуті напризволяще державою, нелегально продають за безцінь земельні паї «новим господарям» – вітчизняним й закордонним латифундистам, або ж віддають землю в оренду, занедбують свої господарства. Це призводить до міграції сільського населення за кордон та у міста, асиміляції його і, як результат, – загибелі в селах середнього класу, що є основою держави цивілізованого суспільства.

А тим часом по Україні вторганим сільським шляхом ідуть «нові ефективні господарі», що акумулюють десятки та сотні тисяч гектарів безцінних сільськогосподарських земель-чорноземів у своїх латифундіях. При цьому керівники органів влади на місцях захищають їх інтереси, а також інтереси іноземних інвесторів, які обіцяють нові робочі місця для селян, а для держави – зростання

надходжень до бюджету. Але використання сучасної високопродуктивної техніки не потребує збільшення робочих місць, а розведення (все більше генномодифікованих) сільськогосподарських культур часто відбувається без використання сівозмін, шляхом мінеральних добрив, монокультури, пестицидів, гербіцидів, що призводить до різкого зменшення гумусу, деградації ґрунтів та довкілля! Окрім того, під час інвестування у власне сільськогосподарське виробництво, бізнес, як правило, не переймається проблемами сіл, а також їх мешканців! Замість цього місцеві підприємці, які реально працюють та живуть у цих селах добре знають проблеми і сприяють чи допомагають у їх вирішенні. А це – сільські лікарні і школи, церкви і будинки культури, художня самодіяльність і сільський спорт, творчі колективи, та багато іншого.

Україна – це аграрна держава, чим можна пишатися, але сьогодні у сільськогосподарській галузі стан справ є катастрофічним. Ліквідувавши колгоспну систему, державою не створено необхідних умов задля повноцінного розвитку особистих фермерських селянських господарств, а також невеликих приватних фірм – кооперативів.

Найбільш незахищеними залишається категорія селян, які забезпечують щороку лівову частку валового виробництва овочів, меду, молока, ягід та плодів, обсяг якого сягає 80–95 % в окремих регіонах! Більшість фермерських господарств і невеликих приватних агрофірм, а також особистих селянських господарств не мають змоги отримати у комерційних банках середньо – та довгострокових кредитів, через те, що банки не мають бажання їх кредитувати. Проблемою є і відсутність в Україні Закону «Про аграрне страхування», що забезпечив би зрозумілий селянам та прозорий механізм страхування аграрних ризиків. В Україні розвивається тіньовий ринок земель сільськогосподарського призначення та рейдерство, що пов'язано з низькою духовно-моральною культурою життєдіяльності суспільства, відсутністю Закону «Про державний земельний іпотечний банк», Закону «Про кадастр землі» та інші, прийняття яких відміняється певними олігархічними кланами.

Це є комплексна проблема, яка охоплює сільськогосподарське виробництво з усіх сторін, починаючи з морально-етичної культури господарювання, законодавчо-нормативної бази, соціальної відповідальності і закінчуючи фінансовим та матеріально-технічним забезпеченням цього процесу. Існуючі закони, що стосуються села або ж аграрного виробництва, часто не виконуються, інші, які є у край необхідними – не приймаються роками.

Поодинокі в таких умовах вижити дрібним та середнім сільськогосподарським товаровиробникам, звичайно, неможливо. Задля вирішення цієї проблеми

необхідним є створення сільськогосподарських виробничих та обслуговуючих кооперативів, комун як на зорі християнства для сумісного труда, одночасно проведення широкої просвітньо-культурної роз'яснювальної роботи серед селян, керівництва місцевих та державних органів влади і суспільства в цілому. Історично серед селян кооперативний рух широко розповсюджувався до 1939 року в Галичині. Добре відомим і яскравим прикладом цього був Стрийський кооператив під назвою «Маслосоюз». Необхідний досвід галицької кооперації був розповсюджений та укорінився в інфраструктуру аграрного ринку багатьох країн світу, зокрема, в Америці, Канаді, Нідерландах, Швеції та ін., яких сьогодні вже не можливо уявити без цього елемента.

Інфраструктура аграрного ринку на Україні фактично є не розвинена, а без неї неможливо підвищити конкурентоспроможність сільськогосподарської вітчизняної продукції, забезпечити розбудову аграрного сектора в економіці країни в подальшому, і в результаті покращити добробут населення села. Отже, надзвичайно важливим на сучасному етапі завданням є розвиток інфраструктури аграрного ринку, що передбачає розвиток сільськогосподарського дорадництва, створення мережі сільськогосподарських виробничих та обслуговуючих кооперативів, впровадження гуртових ринків сільгосппродукції, як наприклад ринок «Шувар»), а також активне функціонування аграрних бірж і т. п.

Вирішення ряду розглянутих проблем дасть змогу збільшити обсяги виробництва натуральної продукції сільського господарства, розширити її асортимент та якість, покращити добробут населення села та підвищити його зайнятість, збільшити експортний потенціал України, а також забезпечити продовольчу безпеку нашої країни, що, в кінцевому результаті, призведе до відродження Українського Села.

Список використаних джерел:

1. Андрійчук В. Г. Економіка аграрного підприємства / В. Г. Андрійчук. – К. : КНЕУ, 2000. – 355 с.
2. Гайдуцький П. І. Формування ринкових відносин в агропромисловому комплексі / П. І. Гайдуцький, О. Е. Подолева. – К. : Вища школа, 1994. – 175 с.
3. Жебка В. В. Економіка сільського господарства / В. В. Жебка, М. М. Рудий, П. П. Руснак, А. А. Чалий. – К. : Урожай, 1998. – 320 с.
4. Олійник О. В. Економічний механізм розширеного відтворення в сільському господарстві / О. В. Олійник. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 288 с.
5. Саблук П. Т. Агропромисловий комплекс України: стан, тенденції та перспективи розвитку / П. Т. Саблук. – К. : ІАЕ УААН, 2002. – 647 с.
6. Чекотовський Е. В. Основи статистики сільського господарства / Е. В. Чекотовський. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 182 с.

Курінний О. В.

*Дніпропетровський регіональний інститут державного управління
Національна академія державного управління
при Президентіві України (Україна)*

**ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ УПРАВЛІННЯ
ПРИРОДНО-ТЕХНОГЕННОЮ БЕЗПЕКОЮ**

До аспектів сучасного цивілізаційного розвитку можна віднести наступні: «взаємовідносини між людиною і природою, що забезпечує його життєдіяльність за останнє сторіччя суттєво змінилися, викликаючи загрозу існуванню людської цивілізації і життю на Землі; темпи споживання природних ресурсів впродовж двадцятого століття різко збільшилися; не збалансовані з можливостями природного середовища процеси економічного зростання стали причиною виникнення тенденцій, впливу яких екосистеми не зможуть довго витримати; економічне зростання руйнує природне середовище, призводить до екологічної деградації; сьогодні мова ведеться не про окремі глобальні кризи, а про єдину кризу функціонування глобальної світової системи «людина – природне середовище»; високі темпи руйнування людиною навколишнього середовища перевищують можливості сучасної науки в їхньому осмисленні і не дозволяють вчасно оцінити природно-антропогенні процеси і внести відповідні рекомендації; при збереженні високих темпів економічного зростання, неминуча глобальна деградація природного середовища, а це неминуче призведе до підриву всієї економіки і системи життєзабезпечення Землі в цілому» [3].

Тенденція збільшення ризиків у функціонуванні природних і антропогенних систем «обумовлює зміну традиційних методів дослідження проблем безпечної життєдіяльності соціуму. Тому постає проблема формування ефективних механізмів управління природно-техногенною безпекою» [1].

Стосовно самого терміну «управління» процесами забезпечення безпеки сьогодні тривають наукові дискусії. Перш за все, необхідно зазначити, що більш широкого застосування сьогодні набув термін «управління природно-техногенним ризиком». Водночас наводяться переконливі аргументи щодо неправомірності застосування цього терміну. Так, у проекті концепції управління ризиками надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру МНС України у додатку «терміни та визначення» подається наступні визначення ризику, управління ризиком і управління безпекою: «ризик – кількісна міра небезпеки, яка визначається функцією двох змінних – ймовірності негативної події та

розміру збитку від неї; управління ризиком – процес прийняття рішень і здійснення заходів, спрямованих на забезпечення мінімально можливого ризику; управління безпекою – процес здійснення впливу на показники безпеки і підтримання їх оптимальних значень за вибраними критеріями на всіх етапах життєвого циклу населення, соціальних, техногенних і природних об'єктів» [3].

Світовий досвід визнає найбільш ефективним системний ризик – «орієнтований підхід до формування управління техногенною та природною безпекою, який ґрунтується на досягненні певного рівня безпеки, балансу вигод і витрат в межах окремого об'єкта, території і держави в цілому» [1]. Показники природно-техногенних ризиків повинні бути закладені в програми розвитку, а застосування методології оцінки і прогнозу кризових явищ і катастроф дозволить розробити базові принципи, методи та системи визначення, нормування та управління соціальним розвитком на національному та регіональному рівнях.

Виходячи з оцінки реальних ризиків і їх прогнозування, в межах окремої держави чи регіону держави, можна формувати комплексну систему заходів по забезпеченню прийняттого на даній території і в конкретний період часу рівня ризику для людини.

Ключовим завданням забезпечення відповідного рівня природно-техногенної безпеки держави є формування дієвого організаційно-економічного механізму управління безпекою, що дозволяє перехід економічної системи на принципи сталого розвитку. Основою для визначення сутності та змісту поняття «організаційно-економічний механізм управління природно-техногенною безпекою» є термін «організаційно-економічний механізм управління» та термін «природно-техногенна безпека». Оскільки безпека в кожному випадку пов'язана з певним матеріальним об'єктом, то ми будемо використовувати термін «організаційно-економічний механізм управління природно-техногенною безпекою еколого-техногенної системи» [1].

Складність проблеми управління природно-техногенною безпекою обумовлена невизначеністю реалізації небезпечних процесів та їх наслідків як в матеріальному, так і в економічному аспектах. Серед основних чинників, які стримують формування ефективної системи управління ПТБ можна назвати наступні: відсутність наукових основ і державної концепції управління ПТБ; відсутність системи показників і нормативів допустимого ризику; нерозвиненість методичного та модельного апарату комплексної оцінки ризику та управління ними; відсутність досить повних банків даних, необхідних для визначення показників ризику та побудови логіко-математичних моделей для аналізу та управління ризиком.

Таким чином, актуальним завданням соціально-економічного розвитку на сучасному етапі є формування управління соціально-економічними системами на основі закономірностей розвитку та безпеки складних природно-антропогенних систем.

Список використаних джерел:

1. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020», м. Київ, 12 січня 2015 року, № 5/2015 [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
2. Про затвердження плану виконання ДСНС України заходів щодо реалізації Концепції управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру на 2015–2020 роки ; Державна служба України з надзвичайних ситуацій; Наказ від 2 липня 2015 року № 352 (з основної діяльності) [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу : <http://document.ua/pro-zatverdzhennja-planu-vikonannja-dsns-ukrayini-zahodiv-sh-doc234488.html>
3. Сиякевич І. М. Екологічні і соціальні виклики двадцять першого століття: проблеми їх подолання / І. М. Сиякевич // Наук. вісник: УкрДЛТУ: Менеджмент природних ресурсів: екологічна і лісова політика. – Львів : УкрДЛТУ, 2004. – Вип. 14.2. – С. 8–15.

Литвиненко В. О.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

КАТЕГОРИЗАЦІЯ ГОТЕЛІВ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Індустрія туризму – це невід’ємна частина сфери послуг, що є на сьогодні вважається важливим сектором економіки України, який прискорено розвивається на теренах світової економічної системи. Одним з найважливіших елементів туристичної інфраструктури є засоби розміщення туристів, які формують самостійну значущу сферу готельних послуг.

Для подальшого розвитку туризму, в тому числі й за рахунок іноземних туристів, необхідно забезпечити ефективну діяльність готельного господарства, зокрема шляхом забезпечення якості послуг, поступово доводячи їх до міжнародних стандартів. Одним з механізмів забезпечення якості готельних послуг є категоризація готелів за рівнем послуг та обслуговування і присвоєння зірок відповідно до встановленої категорії. Процедура категоризації, яка діє в Україні, є обов’язковою для готельних підприємств, але дані досліджень свідчать, що далеко не всі суб’єкти готельного бізнесу поспішають отримати зірки. Ситуація, з категоризацією готелів, яка склалась в Україні свідчить про нерівномірність отримання зірок готелями у різних регіонах країни. З огляду на це актуальним

є дослідження особливостей категоризації готелів в окремих регіонах і областях, зокрема Дніпропетровській.

Станом на кінець 2015 року кількість колективних засобів розміщування Дніпропетровської області складала 253 одиниці, порівняно з 2014 роком їх чисельність скоротилась на 12 одиниць, кількість місць в таких засобах в 2015 році складала 25,5 тис. одиниць, а кількість розміщених осіб – 418,3 тис. осіб [1].

Кількість готелів, які пройшли процедуру категоризації і отримали зірки, станом на 01.02.2017 складала 16 одиниць, тобто близько 6 % загальної кількості колективних засобів розміщування. Структура готелів за кількістю отриманих зірок зображена на рис. 1.

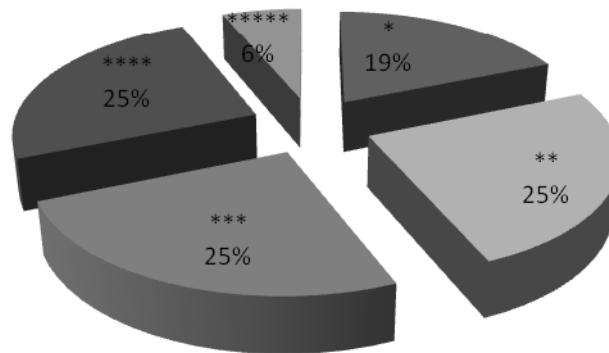

Рис. 1. Структура готелів Дніпропетровської області за отриманою категорією (станом на 01.02.2017)

(побудовано автором на підставі [2])

Як видно з рис. 1, найменшу питому вагу складають п'яти зіркові готелі – 6 %, до речі в Дніпропетровській області такий готель один («Україна», м. Дніпро), 19 % складають одно зіркові готелі (Будинок артистів цирку «Арена», м. Кривий Ріг, готель «Єкатеринославський», м. Дніпро, готель «RODINA», м. Кам'янське), однакову кількість складають двох, трьох, чотирьох зіркові готелі – 25 %, (по 4 одиниці).

Двохзіркові готелі – «Хімік», м. Павлоград; «Жовтневий», м. Дніпро; «Саксагань», м. Кривий Ріг, Санаторій Дочірнього підприємства «Санаторій «Славутич» імені Б. В. Пашковського, м. Верхньодніпровськ. Трьохзіркові готелі – Готель «Цунамі», Готель «Асторія», Готель «БОН ГОТЕЛЬ», м. Дніпро, готель «Центральний», м. Кривий Ріг. Чотирьохзіркові готелі – готель «Бартоломео», готель «Рейкарц», «Парк-готель», готель «АБРІ», м. Дніпро. Отже, в територіальному розрізі кількість готелів, що отримали сертифікат про підтвердження категорії, розподілено таким чином – 10 готелів у місті Дніпрі, 3 – у м. Кривому Розі, та по одному у Кам'янському, Павлограді та Верхньодніпровську.

Особливістю як загальнонаціонального так і регіональних ринків готельних послуг, в тому числі Дніпропетровської області є самовільне приписування суб'єктами готельного бізнесу собі зірок, загострення цієї проблеми стало наслідком відсутності ефективних механізмів відповідальності за такі дії. Переглянувши популярні інтернет-ресурси, які надають інформацію про засоби розміщування і здійснюють бронювання місць в них, можна помітити, що кількість представлених зіркових готелів більша ніж кількість офіційно отриманих свідоцтв. Наприклад, на відомому міжнародному інтернет-майданчику Booking.com, заявлено про 9 чотиризіркових готелів у м. Дніпрі, але тільки три з них мають свідоцтво про отримання категорії, готель «Цунамі», отримавши офіційно три зірки, позиціонує себе як чотиризірковий. Суб'єкти готельного бізнесу майже не «приписують» одну та п'ять зірок, хоча поодинокі випадки трапляються. Це пов'язано з низькою привабливістю однозіркових готелів, що позбавляє сенсу приписувати одну зірку, більш того трапляються випадки, коли готелі, які мають свідоцтво про одну зірку не афішують цей факт. П'ять зірок не приписують з огляду на більш пильну увагу споживачів до готелів найвищої категорії, що майже унеможливорює обман. Однак, такі приклади свідчать не стільки про бажання готельних підприємств увести в оману потенційних споживачів, скільки відображає реальне бачення та позиціонування готелем самого себе. Тобто, учасники ринку готельних послуг отримання «зірок» сприймають як інструмент впливу на споживчу поведінку в частині вибору готелю, а не як механізм забезпечення якості послуг.

В Дніпропетровському регіоні відсутні готелі відомих міжнародних мереж, «Inter Continental Hotels Group», «Hilton», «Marriott», «Redisson», тощо.

Отже, проведене дослідження показало, що в Дніпропетровській області не велика кількість готелів високої категорії, поодинокі готелі мають «родзинку», що стає їх візитівкою і приваблює клієнтів. Сегмент середнього рівня обслуговування представлений достатньою кількістю закладів. Перспективи розвитку готельної сфери Дніпропетровської області пов'язують зі збільшенням кількості сертифікованих готельних підприємств бюджетної цінової категорії, зокрема хостелів та однозіркових готелів.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. ДСТУ 4269.2003 «Послуги туристичні. Класифікація готелів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <file:///D:/Desktop/dstu4269.pdf>
3. Реєстр свідоцтв про встановлення категорій готелям ; Офіційний веб-сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=7f89dba2-0fdc-40e6-b870-13e1063d3a&tag=RestrSvidotstvProVstanovlenniaKategorii>

К. е. н. Марценюк Л. В.

*Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту
імені академіка В. Лазаряна (Україна)*

УМОВИ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТУРИЗМУ ПО ВУЗЬКИХ КОЛІЯХ

Організація туристичних перевезень по вузьким коліям в Україні при ширині колії 750 мм не дозволяє забезпечити повний комфорт у цих поїздах, саме внаслідок цього в Україні «вузькоколійки» масово не використовувалися для туристичних перевезень. Інколи в деяких регіонах України вузькоколіїні залізниці стали використовувати для туристичних екскурсій та трансферних перевезень мешканців невеликих міст та селищ. Наприклад, в Закарпатській області такі перевезення організовано між містами Берегове, Виноградів, Хмільник та Іршава [2; 3]. Слід також зауважити, що всі вузькоколіїні залізниці ізольовані одна від одної і не можуть бути об'єднані в одну мережу як залізниці з широкою колією.

Вказані обмеження значно впливають на технологічний процес реалізації залізничного туризму, організацію ночівлі туристів у місцевих готелях, харчування у ресторанах, кав'ярнях, колибах та загальний час перевезень.

Для організації залізничного туризму (ОЗТ), по вузьким коліям необхідно такі умови, які можна описати функцією:

$$ОЗТ = f(T_i, Z_i, R_c, M_y, ОТП, ЕЕ), \quad (1)$$

де T_i – наявність розвинутої туристичної інфраструктури в регіоні тяжіння до вузькоколіїної залізниці;

Z_i – наявність вузькоколіїних залізничних колій, придатних для туристичних перевезень;

R_i – наявність сучасного комфортного рухомого складу;

M_y – наявність організаційної структури управління, що буде займатися залізничним туризмом в даному регіоні;

$ОТП$ – розробка сучасних методів організації туристичних перевезень по вузьким коліям;

$ЕЕ$ – розробка теоретико-методичного підходу щодо розрахунку економічної ефективності залізничного туризму по вузьких коліях.

Для реалізації теоретико-методичного підходу щодо впровадження залізничного туризму по вузьких коліях були проведені наукові дослідження в Закарпатському регіоні України, де зараз існують вузькі залізничні колії, частина з яких

знаходиться в неробочому стані або розібрана [1]. Вказані вузькі колії зараз знаходяться на балансі регіональної філії «Львівська залізниця» ПАТ «УЗ» і приносять їй щорічно значні збитки.

Згідно звітних даних Закарпатської облдержадміністрації, зараз існує значний попит на користування мешканцями України та інших країн туристичною інфраструктурою вказаного регіону. Зараз цей регіон обслуговується автомобільними туристичними трансферними перевезеннями, які не можуть надати стабільних та комфортних умов для подорожування туристів, оскільки автомобільні дороги не дозволяють в деякі періоди року організувати регулярні перевезення туристів.

Існуючі вузькі колії Закарпаття прокладені в мальовничому районі, багатому на туристичні об'єкти. Вони створювалися за часів Австро-Угорщини. Частина її збереглася на території України, Словаччини, Угорщини та Польщі. Ці ділянки можуть стати основою транспортної інфраструктури туристичного регіону на заході України.

Розвиток існуючої транспортної та будівництва повного комплексу туристичної інфраструктури стане потужним поштовхом до розвитку економіки регіону. Розв'язання цієї проблеми потребує техніко-економічного обґрунтування.

Дослідження, що були проведені автором, показали, що існуючі залізничні вузькі колії можна використати лише на дільницях Берегове, Виноградів, Хмільник та Іршава, а основна туристична інфраструктура (Хуст, Вучкове, Міжгір'я, Лисичого, Свалява, Мукачеве) розташована далеко від вузьких колій.

Головна мета туристичних подорожей по вузьким залізничним коліям Закарпаття – ознайомлення мешканців України та закордонних країн з природою регіону, історичними та культурними пам'ятками; розвиток його туристичної інфраструктури та підвищення соціальних стандартів життя місцевого населення.

Додаткова мета – підвищення ефективності функціонування залізничного транспорту України: за рахунок отримання додаткового доходу від туристичних перевезень.

Тому вперше в Україні запропоновано будівництво нової вузькоколійної туристичної лінії. Виникає питання: «За які кошти слід будувати цю вузькоколійну залізницю?» Для ПАТ «УЗ» це великі кошти, для приватного капіталу це представляє певний інтерес, але кому слід передати на баланс цю туристичну лінію? Існує варіант часткового фінансування будівництва за рахунок ПАТ «УЗ», приватного капіталу та коштів Закарпатської ОДА, можна запропонувати різні варіанти організації залізничного туризму.

Список використаних джерел:

1. Перспективи розвитку залізничного туризму України на вузькоколіїних лініях Закарпаття. Наука та прогрес транспорту / Кузнецов В. Г., Пшінько П. О., Кліменко І. В. та ін. // Вісник Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту. – 2015. – № 4 (58). – С. 23–33.
2. Курган М. Як реанімувати вузькоколіїки Закарпаття [Електронний ресурс] / М. Курган. – Режим доступу : <http://tyachivnews.in.ua/novini/zakarpattya/6031-yak-reanmuvati-vuzkokolyiki-zakarpattya.html>
3. Нагорнюк О. Вузькоколіїка. 106 кілометрів Полісся / О. Нагорнюк. – Рівне, 2008. – 60 с.

К. е. н. Матвієць М. В., Кузнецов К. А.

ДП «КБ «Південне» ім. М. К. Янгеля,

ДНУ ім. О. Гончара (Україна)

**ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ
В КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ**

Глобалізаційні процеси в світі впливають на ринкові процеси країн світу. Вихід нашої країни на світовий ринок товарів та послуг вимагає нових підходів і методів до обґрунтування сучасної концепції ефективного використання інтелектуальних ресурсів, інтелектуального потенціалу в контексті економічної безпеки. Це надає більше можливостей для підвищення конкурентоспроможності держави і, тим самим, підвищення якості життя її громадян.

Даною проблематикою займалися ряд видатних науковців, а саме: Л. Абалкін, О. Амоша, В. Базилевич, Г. Бекер, Д. Белл, З. Варналій, В. Вернадський, В. Геєць, Дж. К. Гелбрейт, Б. Данилишин, М. Згуровський, В. Семиноженко та інші, які внесли вагомий внесок у концептуальні теоретико-методологічні засади розвитку інтелектуального потенціалу та вирішення прикладних проблем забезпечення національної безпеки держави. Їх дослідження та вагомий науковий доробок сприяють розвитку наукової думки за даною проблематикою, теоретичному обґрунтуванню природи людської праці й інтелекту, економічної безпеки та підвищенню конкурентоспроможності національного господарства.

Формування інтелектуального капіталу держави базується на засадах освітнього потенціалу її громадян, її духовності, культури, науки та інновацій. Підвищення рівня та якості освіти – є чинником підвищення конкурентоспроможності держави.

Соціально-політичні та економічні зміни (позитивні – динаміка розвитку, зростання добробуту, підйом виробництва тощо; негативні – економічна та політична криза, спад виробництва тощо) в Україні впливають на об'єктивні

закономірності функціонування суб'єктів господарювання і, тим самим, економічну безпеку держави.

Досліджуючи економічну безпеку держави та інтелектуальний потенціал, що включає науку, інновації, освіту, культуру і духовність та базується на національній свідомості й національному надбанні, автори акцентують увагу на їх взаємозв'язку та логічній послідовності з урахуванням принципів відкритості, системності, комплексності, своєчасності та законності (рис. 1).

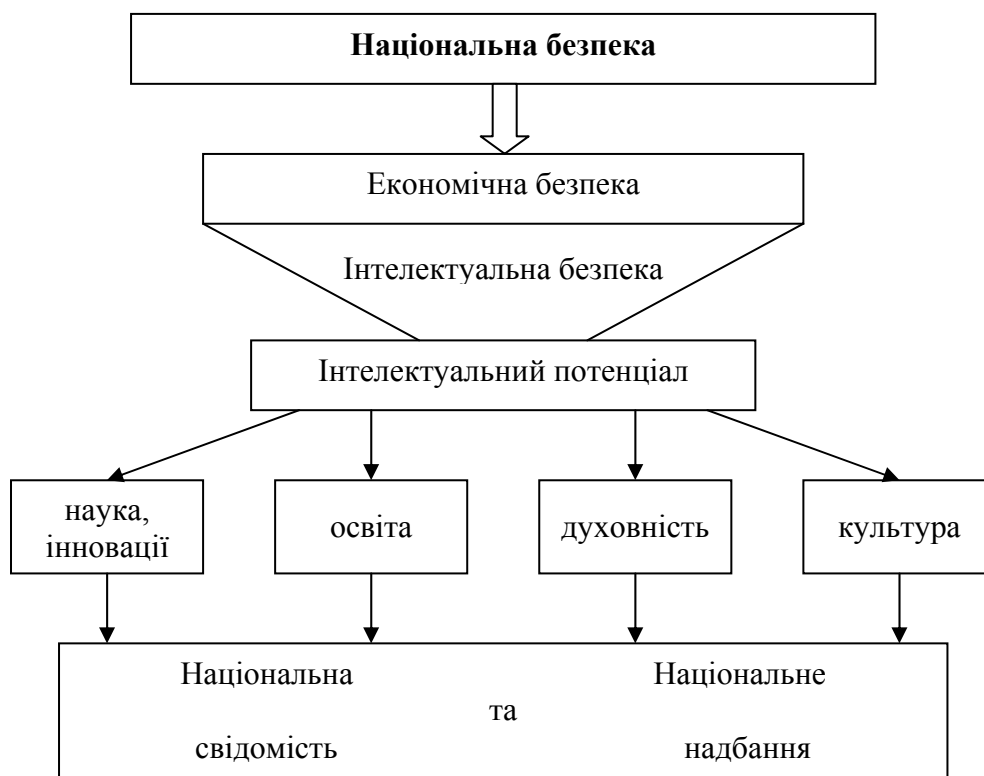

Рис. 1. Взаємозв'язок економічної безпеки з інтелектуальним потенціалом

Для сьогодення України характерно, з одного боку, використання інтелектуального потенціалу не у повній мірі, як стратегічного ресурсу держави і, тим самим, інструментом впливу на національне господарство, а з іншого – економічна безпека, що потребує захисту.

Освіта і наука мають бути в авангарді цих процесів, оскільки саме вони формують інтелектуальний потенціал нації. Національна безпека включає економічну безпеку держави, а економічна безпека включає, так звану, інтелектуальну безпеку держави та інтелектуальний потенціал нації.

Головним імперативом інтелектуального потенціалу – є освіта і наука, що базуються на гармонізації ефективного використання інтелектуальних ресурсів держави.

Національна безпека включає інноваційно-інвестиційну та науково-технологічну складову інтелектуальної безпеки, яка відображає захищеність наукової та освітньої сфери національної економіки. Отже, простежується взаємозв'язок дефініцій «національна безпека – економічна безпека – інтелектуальна безпека – інтелектуальний потенціал – освіта – наука», як інтеграція національної спадщини у світовий культурний простір.

Таким чином, виявлення і підтвердження впливу інтелектуального потенціалу на зростання рівня національної і, тим самим, економічної безпеки відбувається та реалізується через освіту, науку, культурну спадщину й духовність нації.

В умовах стану ринкової невизначеності України, соціально-економічної та політичної кризи, військових дій в державі, роль інтелектуального потенціалу в контексті економічної безпеки посилюється. Враховуючи глобалізаційні виклики та соціальну напругу в суспільстві, необхідно акцентувати увагу на пріоритетності ролі науки і освіти для зміцнення економічної безпеки держави на засадах підвищення рівня та якості освіти, впровадження новітніх технологій та інновацій, достатнього державного фінансування освіти і науки, майстерності професорсько-викладацького складу ВНЗ, поглиблення інтеграції національної освіти та науки у глобалізаційний простір.

Список використаних джерел:

1. Смовженко Т. С. Економічна та інформаційна безпека суб'єктів господарювання: сучасний стан та тенденції розвитку : моногр. / авт. кол.: ред. кол. : [Т. С. Смовженко, А. Я. Кузнецова, О. І. Барановський, О. М. Тридід та ін.]. – К. : УБС НБУ, 2014. – 386 с.
2. Ревак І. О. Інтелектуальний потенціал у системі економічної безпеки України: проблеми теорії та практики : моногр. / І. О. Ревак. – Львів : ЛДУВС, 2015. – 416 с.
3. Хамініч С. Ю. Управління підприємством на засадах освітнього потенціалу : моногр. / С. Ю. Хамініч. – Дніпропетровськ : Вид-во ДНУ, 2006. – 288 с.

Міхедько Н. В., Дзяд О. В.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ІННОВАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Сучасна соціальна політика України знаходиться під тиском соціально-економічної, воєнно-політичної кризи, у результаті чого зростає число безробітних, зменшуються реальні доходи та відбувається зубожіння населення. Набуття чинності Угоди про зону вільної торгівлі України з Європейським Союзом

1 січня 2016 р. визначає рамки та строки адаптації соціальної сфери та зайнятості до європейських стандартів [2]. Текст угоди окреслює перспективи соціально-трудова норм та правил з метою зміцнення демократичних принципів, верховенства права, поваги прав людини, основних свобод і заходів боротьби з дискримінацією. Спільно узгоджений порядок денний асоціації уточнює орієнтири та шляхи наближення до європейських стандартів, адже вказує на повну повагу прав профспілок та основних стандартів праці на основі конвенцій Міжнародної організації праці (МОП), а також заходи щодо сприяння ефективному використанню можливостей колективних переговорів. Крім того в цьому документі мова йде про наступне:

- співпрацю між обома сторонами в сфері соціальної політики;
- заходи щодо стимулювання адміністративного потенціалу з метою здійснення охорони праці та правил безпеки на робочому місці, дотримання трудового законодавства з акцентом на контролі виробництва;
- розробку стратегічного підходу до зайнятості з метою забезпечення гідних умов праці та перетворення неформального сектору в офіційну трудову діяльність;
- заходи по боротьбі з дискримінацією задля забезпечення рівних можливостей для різних категорій громадян.

Угода про асоціацію може істотно вплинути економічні, соціально-трудова відносини, стан ринку праці та соціальну політику країни з набуттям чинності додаткових положень поглибленої і всеосяжної зони вільної торгівлі між Україною та ЄС (ПВЗВТ). Наслідки цього впливу оцінюватимуть у перспективі, після відкриття ринків товарів, послуг, факторів виробництва, гармонізації національного законодавства до європейських стандартів і правил. Вже зараз Україна розпочала реформування соціальної політики, для чого урядовцями розроблено та винесено на обговорення законодавчі зміни на період 2016–2020 рр.

По-перше, Україна ратифікувала Конвенцію Міжнародної організації праці (МОП) про мінімальні норми соціального забезпечення (№ 102) [3]. Ця Конвенція визначає види соціальної допомоги, терміни і суми виплат допомоги при настанні основних соціальних ризиків, проголошує принцип рівності громадян країни, які проживають в Україні, з громадянами держави.

По-друге, Уряд затвердив Стратегію подолання бідності на період до 2020 р., яка була розроблена за участю експертів Програми розвитку ООН (ПРООН), ЮНІСЕФ і МОП, й містить цілі, механізми запобігання та ключові напрями вирішення проблеми [1]. Стратегічні напрямки зусиль щодо боротьби з бідністю включають в себе сприяння зростанню індивідуального доходу від зайнятості

й соціальних страхових виплат. Документ також передбачає доступ громадськості до соціальних послуг незалежно від місця проживання а також мінімізацію ризиків соціального відчуження сільського населення. Більша увага буде приділена запобіганню виникнення хронічної бідності та соціального відчуження серед внутрішньо переміщених осіб.

По-третє, були розроблені законодавчі зміни, що стосуються зайнятості інвалідів (реєстраційний № 4578). Ці поправки передбачають [3]:

- упровадження стимулюючих механізмів для роботодавців, створення стимулів для використання осіб з інвалідністю;
- надання субсидії роботодавцям для створення звичайних робочих місць для осіб з обмеженими можливостями (а не тільки спеціальних завдань, встановлених законодавством України);
- відшкодування фактичних витрат роботодавців, пов'язаних з сплатою фіксованого податку соціального забезпечення для працівників з інвалідністю.

Прийняття даного законопроекту в питанні зайнятості інвалідів дозволить дотриматися положень Конвенції МОП про професійну реабілітацію та зайнятість інвалідів.

По-четверте, були запропоновані поправки до статті 31 Закону України «Про зайнятість населення» (реєстраційний № 4577). Законопроект підготовлений задля реалізації Директиви Ради 91/383/ЄЕС, як додатковий захід щодо покращення охорони праці та безпеки на робочому місці працівників з фіксованою тривалістю робочого тижня або тимчасовою зайнятістю [3]. У проекті Закону пропонується доповнити статтю 31 новим положенням, згідно з яким, праця, що створює небезпеку для життя і здоров'я, не може розглядатися в якості громадських робіт.

По-п'яте, розроблений проект Закону України «Про соціальні послуги» (реєстраційний № 4607). Документ спрямований на вдосконалення законодавства, що регулює: адміністрування соціальних послуг; підвищення статусу соціальних працівників та інших фахівців, що надають соціальні послуги; захист прав осіб, які отримують соціальні послуги; розширення повноважень місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо організації надання соціальних послуг за місцем проживання одержувачів цих послуг. Проект також передбачає внесення змін до восьми законів України задля узгодження його положень з діючими законодавчими актами.

По-шосте, був розроблений проект закону України «Про систематизацію термінів пенсійного забезпечення», які частково представлені у понад двадцяти діючих законах України, передбачає призначення всіх видів пенсій відповідно

до положень єдиного закону, скасування спеціальних пенсій, введення II рівня накопичувальної системи пенсійного страхування, а також поліпшення функціонування системи солідарності (реєстраційний № 4608).

Крім того була затверджена соціальна програма «Молодь України» на 2016–2020 рр. [2], мета якої полягає у створенні сприятливих умов для розвитку і самореалізації української молоді, формуванні її громадянської позиції і національно-патріотичної свідомості.

Отже, оновлені відповідно до міжнародних та європейських стандартів, інноваційні засади національного соціально-трудового законодавства повинні сприяти вирішенню сучасних проблем ринку праці та зайнятості в Україні. Прийняття та імплементація такої великої кількості законів буде коштовною і вимагатиме часу. Однак з урахуванням геополітичної ситуації, проведення соціально-економічних перетворень і повна реконструкція української правової системи є нагальними питаннями для державної соціальної політики.

Список використаних джерел:

1. Labour market rules in the European Union and Ukraine: common features and differences. Bringing Ukrainian labour law into line with EU legislation [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://eu-ua-csp.org.ua/media/uploads/3d_CSP_EESC_Labour_report_eng.PDF
2. Report on implementation of the EU-Ukraine Association Agenda and the European Union-Ukraine Association Agreement [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.kmu.gov.ua/document/249159385/1-413AA_GOEI_REPORT_5m_2016_final_060616\(2\).pdf](http://www.kmu.gov.ua/document/249159385/1-413AA_GOEI_REPORT_5m_2016_final_060616(2).pdf)
3. Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>

К. держ. упр. Мунько А. Ю.^{*}, Люкевич Л. В.^{}**

^{}Хмельницька міська рада (Україна),*

^{**}Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ БОРГОВИМИ РИЗИКАМИ ЯК УМОВА ЗАЛУЧЕННЯ КОШТІВ У РОЗВИТОК РЕГІОНІВ

Управління борговими ризиками можна визначити як складову управління місцевими запозиченнями, у тому числі у контексті залучення коштів для реалізації проектів розвитку регіонів. Нині основну увагу слід звернути на високі ризики місцевих запозичень в Україні, які потребують урегулювання з метою активізації можливостей фінансування соціально-економічного розвитку регіонів та територіальних громад.

Ураховуючи позитивні аспекти зарубіжного досвіду пропонуємо такі заходи щодо управління ризиками місцевих запозичень та підвищення ефективності цього боргового інструменту.

1. Надання органам місцевого самоврядування права диференціювати ставки місцевих податків за умови необхідності забезпечення платежів за муніципальними борговими зобов'язаннями.

Можливість підняття ставки місцевих податків (податок на нерухоме майно, транспортний податок, єдиний податок тощо) створить додаткові можливості для підтримки платоспроможності територіальних громад в частині місцевих запозичень. Відповідне підвищення ставок податків повинне супроводжуватися аналітичними розрахунками, обґрунтуваннями та громадськими обговореннями з подальшим їх зменшенням до початкового рівня після погашення позики. Така практика успішно використовується в місцевих юрисдикціях США. При цьому у більшості з них існують верхні межі підвищення ставок податків задля фінансування боргових платежів.

2. Лібералізувати підхід до встановлення граничних обсягів видатків місцевого бюджету на обслуговування боргу.

Згідно зі ст. 74 Бюджетного кодексу України такі видатки «не можуть перевищувати 10 % видатків загального фонду місцевого бюджету протягом будь-якого бюджетного періоду, коли планується обслуговування місцевого боргу» [1]. Загалом наявність таких обмежень є скоріше позитивним аспектом, аніж негативним. Незважаючи на активні процеси децентралізації влади в Україні управлінська компетентність та відповідальність органів місцевого самоврядування у сфері фінансів все ще залишається на невисокому рівні. На що вказує насамперед низька якість бюджетного планування (протягом 2016 року для новостворених об'єднаних територіальних громад характерне перевиконання річних планових показників доходів бюджету на 40-150 %). Однак, у світлі реформи місцевого самоврядування, вважаємо, що діючі в Україні обмеження потребують перегляду та спрощення. У Латвії, Польщі, Бразилії максимально допустима сума платежів в рахунок обслуговування боргу становить 15 % від сукупного обсягу місцевого бюджету. У країнах ОЕСР верхній ліміт знаходиться у межах 5–10 % доходів [2, с. 112, 202, 239]. При цьому враховується вся дохідна частина бюджету, а не лише загальних фонд (за вітчизняною практикою). При цьому частку бюджетних коштів, що спрямовуються на обслуговування місцевого боргу доцільно визначати виходячи з толерантності членів територіальної громади по відношенню до обсягів вилучення бюджетних ресурсів на виплати

за місцевими запозиченнями. Знову ж таки, це можна здійснювати шляхом громадських обговорень чи місцевих референдумів залежно від масштабу рішення, що ухвалюється. Також верхню межу витрат на обслуговування місцевого боргу можна диференціювати із урахуванням фінансової стабільності та рівня забезпечення соціальної складовою видатків місцевих бюджетів.

3. Заборонити вилучення коштів для погашення місцевих запозичень та обслуговування боргу за рахунок скорочення видатків на оплату праці працівників органів місцевого самоврядування, бюджетних установ (організацій), у тому числі шляхом зменшення кількості робочих місць.

4. Скасувати процедуру погодження місцевих запозичень в міністерстві фінансів України.

Нині обсяг та умови здійснення місцевих запозичень і надання місцевих гарантій погоджуються з Міністерством фінансів України. Міністерство також здійснює їх реєстрацію. На нашу думку, погодження місцевих запозичень у Міністерстві фінансів створює умови для ухвалення суб'єктивних рішень і максимізує рівень корупції в органах державної влади. Це перешкоджає розвитку кредитних відносин на місцевому рівні та суперечить постулатам реформи місцевого самоврядування на засадах децентралізації влади.

5. Забезпечити формування місцевого плану залучення капіталу.

Підготовка плану включає три етапи органів місцевого самоврядування: ідентифікація та визначення пріоритетності потреб інфраструктури та необхідних капітальних витрат; оцінка зовнішніх ресурсів необхідних для реалізації місцевих пріоритетів, які можливо залучити в межах чинного законодавства; визначення оптимальної комбінації ресурсів і фінансових коштів.

6. Передбачити та законодавчо регламентувати процедуру дефолту органів місцевого самоврядування, що характерна для багатьох зарубіжних країн і, як правило, передбачає реалізацію предметів застави, перерахування надходжень до місцевих бюджетів, реструктуризацію боргу, встановлення процедури зовнішнього фінансового управління [3, с. 256–258].

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України: закон України від 08 лип. 2010 р. № 2456–VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T102456.html
2. Фінанси зарубіжних країн : навч. посіб. / Кізима Т. О., Кравчук Н. Я., Горин В. П. та ін.] ; за ред. О. П. Кириленко. – Тернопіль : Економічна думка, 2013. – 287 с.
3. Farvacque-Vitkovic C. Municipal Finances / C. Farvacque-Vitkovic, M. Kopanyi, Editors. – The World Bank, Washington : Library of Congress, 2014. – 399 p.

Осоліхін Я. В.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Готельний бізнес вважають одним з перспективних видів діяльності в Україні. На даний момент в нашій країні нараховується близько 4800 готелів та інших місць для тимчасового проживання (санаторії, готелі, хостели, пансіонати). Таку велику кількість установ даної сфери можна пояснити приростом туристів в Україну: за період з 2006 року по 2014 рік (рис. 1).

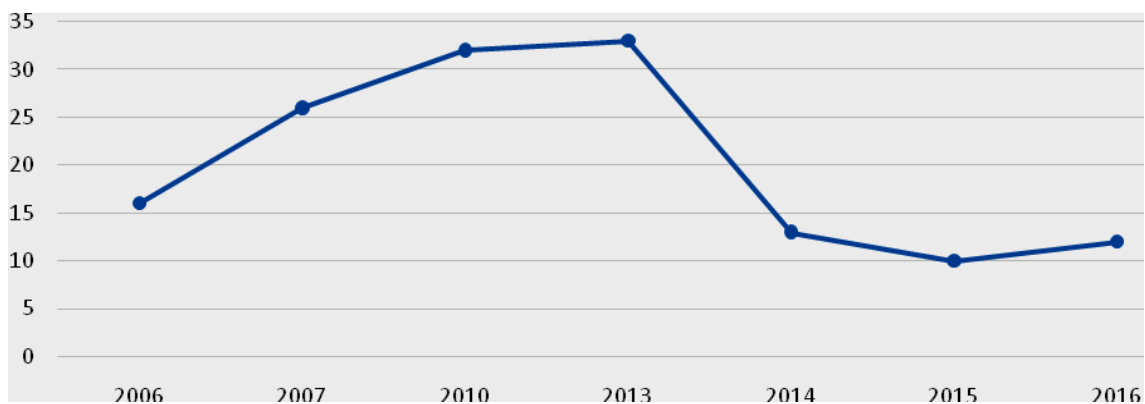

Рис. 1. Динаміка туристичного потоку України 2006–2016 рр.

(складено автором за даними [1])

Щорічний приріст в цей період складав 10–17 %, але починаючи з 2014 року приріст туристів став стрімко падати – ця обставина пов’язана з анексією території АР Крим та нестабільною політичною ситуацією. Дані події не тільки відлякують туристів, а й спричинили зачинення певної кількості готельних підприємств, що спричинило відчутний удар по готельному бізнесу України.

Крім зазначених обставин українській готельний бізнес має інші недоліки та проблеми, що стримує повне і всебічне використання потенціалу готельної індустрії. Основними з них можна назвати наступні:

1) недостатньо висока якість послуг та рівень обслуговування клієнтів у багатьох готельних установах;

2) диференційована система податків для різних суб’єктів готельного бізнесу, що створює нерівні конкурентні умови на ринку готельних послуг;

3) низький рівень інвестиційної активності в галузі, що обумовлено несприятливим бізнес-кліматом в Україні та недостатньо високою рентабельністю капіталу в готельному бізнесі;

4) неповне використання туристичного потенціалу України, яка має великі природні та ресурсні можливості для розвитку туристичного і готельного бізнесу;

5) недостатнє оновлення основних фондів. Багато готельних установ в Україні побудовані ще у 70–80-х роках, дані установи практично не оновлювались та мають великі проблеми не тільки з комфортом для клієнтів, але деякі є небезпечними, або аварійними.

Україна має великий потенціал для розвитку готельного бізнесу, але не використовує те, що має. Прикладом цього є недостатнє використання фактору природних умов України та географічного положення (Україна розташовується на перехресті багатьох міжнародних шляхів).

Для успішного розвитку готельного господарства перш за все потрібно створити в Україні сприятливий бізнес-клімат, який дасть змогу не тільки максимально швидко і якісно розвивати готельний бізнес.

Нестабільність політичною ситуації, загострення конфлікту на Сході, великий рівень корупції, велике податкове навантаження, висока ціна на землю та великі тарифи на комунальні послуги – ці фактори також не дають ефективно використовувати потенціали готельного бізнесу, який є в Україні.

Багато відгуків іноземних туристів говорять про те, що Україна має всі перспективи та шляхи для того, щоб стати однією з найбільших туристичних центрів Європи, бо має живописну природу і комфортні курорти. Але через втрату Автономної республіки Крим, нестабільну політичну ситуацію, Україна, за статистикою, втратила великий потік туристів. Також слід зазначити, що до готельного бізнесу прив'язано багато інших сфер діяльності. Через втрату потоку туристів постраждали транспортна, торгівельна та інші сфера.

Деякі держави мають потужну економічну систему тільки завдяки туристам, наприклад Об'єднанні Арабські Емірати. Дуже помилкове ставлення до цієї держави у плані того, що вона існує тільки завдяки запасам нафти. За останніми даними в ОАЕ залишилось запасів нафти приблизно на 25 років. Окрім цього, влада у цій державі зменшила споживання даного ресурсу, що дає змогу сконцентруватись на туристичній сфері. За світовими стандартами трьохзірковий готель у ОАЕ є таким самим як більша частина п'ятизіркових в Україні. Це ще раз доводить нам про те, що в Україні кількість зірок не дотягує до рівня закордонних готельних установ. В ОАЕ на податки накладено «харам» – це заборона, тому нічого не заважає розвитку даної діяльності. Ніхто не говорить про відміну податків в Україні, але їх регулювання та виправлення гратиме велику роль у всіх сферах господарської діяльності України. Отже, готельний

бізнес в Україні має непогані перспективи подальшого розвитку, але за умов стабілізації політичної ситуації в країні та дієвих механізмів державної підтримки галузі.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Мазур В. С. Індустрія гостинності – ефективний інструмент розвитку туристичного бізнесу / В. С. Мазур // Журнал європейської економіки ; Тернопільський національний економічний університет. – 2015. – Том 14 (№ 3). – С. 273–286.
3. Grynko T. V. Organizational culture and image as a factor in the competitiveness of tourism and hotel enterprises / T. V. Grynko, O. P. Krupskiy, I. V. Timar // National Economic Reform: experience of Poland and prospects for Ukraine : monograph. – Vol. 3. – Poland : Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2016. – P. 252–270.

Пижик О. А.

Тернопільський національний економічний університет (Україна)

**ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ
ЩОДО ГАРМОНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ТЕХНІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ**

Можливість отримати надійний доступ на ринок дедалі більше залежить від дотримання окремими країнами в галузі міжнародної торгівлі таких нормативно-правових заходів, які знаходяться поза сферою традиційних торговельних стратегій.

Досвід розвинутих країн світу демонструє, що в умовах глобалізації та жорстокої конкуренції, актуальності набувають наступні пріоритети: збільшення внеску науки і технологій у розвиток економіки; забезпечення структурних перетворень у сфері виробництва продукції та послуг; підвищення конкурентоспроможності національної продукції на світовому ринку; захист довкілля; запобігання техногенним катастрофам, змінам клімату; боротьба з пандемією, бідністю, злочинністю; стимулювання ділової активності у науковій та інноваційній діяльності. У зв'язку із цим в різних країнах дедалі частіше використовуються єдині стандарти, технічні регламенти, системи менеджменту якості та екологічного менеджменту, сертифікаційні процедури тощо.

Саме тому модернізація та перехід на якісно нову систему технічного регулювання є життєво необхідним для України, особливо з урахування нового витка технічної революції, а також у світлі взятих на себе зобов'язань перед ЄС.

У економічній літературі цим проблемам присвячено чимало публікацій. Серед фундаментальних досліджень виділяються роботи Л. М. Віткіна, О. П. Шніпко, Г. П. Хімічевої, В. М. Гейтса, А. І. Гальчінського, П. М. Гайдуцького, Л. Д. Гінзбурга, Р. В. Бичковського, М. В. Столярчук, П. Р. Гомулки.

Якщо ще не так давно практична більшість науковців обговорювала необхідність і перспективи зміни існуючих укладів та системи, можливі шляхи та наслідки тих чи інших дій, то після підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС жодних сумнівів та варіантів не залишилось.

3-поміж усіх необхідних дій, процедур та перетворень вагоме місце займає державна політика в галузі формування гармонізованої системи технічного регулювання. Вона повинна формуватися навколо чотирьох основних принципів: 1 – чіткість, 2 – збалансованість, 3 – комплексність, 4 – комплекс маркетингу та менеджменту.

1 – створення чітких пріоритетів державної підтримки для стратегічно важливих галузей, перед усім енергетичної, переробної та АПК. Політика в даному питанні повинна розділятися на всеукраїнську та окремо по регіонам, що дасть змогу виокремити ті чи інші сильні галузі в певному регіоні, їх розвиток дасть змогу підвищити конкурентність через диверсифікацію, та дасть змогу подвійної експансії на зовнішні ринки – держави в цілому і регіону окремо.

2 – відхід від старих радянських підходів до формування нормативної та законодавчої бази, їх реалізації, та концентрація на адаптації «нового» і «глобального» підходів до реалій устрою життя в Україні, та проведення консалтингової, фінансової підтримки національним виробникам з метою стимулювання їх виходу на зовнішні ринки, зокрема і на ринки ЄС.

3 – формування інфраструктури якості, утворення чіткого бачення та механізмів у державних органів на всіх рівнях щодо втілення політики «якості», вироблення розгорнутою консультативною й практичною підтримки українських експортів, інформаційної кампанії, спрямованої на стимулювання активності експортерів. Інформаційна кампанія є життєво необхідною, адже переважна більшість суб'єктів економічної діяльності просто не знає про зміну правил гри, що відкидає розвиток держави в загальному а десятирок років.

4 – активна державна робота над створенням ефективної управлінської бази та формування престижу та позитивного іміджу Українського товару повинна йти разом з іншими позиціями в комплексі, адже саме це є паралельним етапом успішного захоплення ринків, і здійснюватися повинно в гармонії з іншими етапами для досягнення максимальної віддачі.

Узагальнюючи сказане можна зробити висновок, що настільки вагомий крок як підписання Угоди про асоціацію передбачає надзвичайно масштабні, глобальні, довготривалі і витратні зміни. Від їх грамотного проведення залежить результативність і корисність цих змін. Вироблення загального бачення та виваженої і збалансованої політики дасть змогу досягти синергії і уникнути безцільних та затратних точкових спроб, що приведуть до дестабілізації і так хиткої ситуації в державі та економіці. В свою чергу дотримання чотирьох описаних принципів допоможе скоротити як час,затрати так і пом'якшити шок в усіх сферах життєдіяльності держави котрий неодмінно з'являється при таких грандіозних реформах, що почала наша країна.

Список використаних джерел:

1. Угода про Асоціацію між Україною та Європейським союзом [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua>
2. Шнипко О. П. Технічне регулювання та інновації / О. П. Шнипко, Л. М. Віткін // Стандартизація, сертифікація, якість. – 2007. – № 6. – С. 3–11.
3. Бичковський Р. В., Столярчук, Гампула П. Р. Метрологія, стандартизація, управління якістю і сертифікацією : моногр. / Р. В. Бичковський, Столярчук, П. Р. Гампула. –Львів : Національний університет «Львівська політехніка», 2002.
4. Гальчинський А. І. Реформи ЄС – справді питання сьогоdnішнього порядку денного / А. І. Гальчинський // Дзеркало тижня. – 2016. – № 3. – 30 січня. – 6 с.
5. Гінзбург М. Д. Щодо концептуальних засад прийняття іноземних документів зі стандартизації як національних нормативних документів України / М. Д. Гінзбург, Л. Л. Овчаренко, А. М. Ключень // Стандартизація, сертифікація, якість. – 2015. – № 3.

Д. е. н. Проданова Л. В.^{*}, Котляревський О. В.^{}**

^{}Черкаський державний технологічний університет (Україна),*

^{**}ДП «Наукова спілка Донбасу» (Україна)

**МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОЇ МОТИВАЦІЇ РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦТВА В КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ ТА
ІНКУБУВАННЯ БІЗНЕСУ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ**

Втілення інновацій є сучасною тенденцією забезпечення економічного розвитку світової економіки в цілому і національних економік країн світу зокрема. За оцінками західних експертів, світове економічне зростання на 3/4 ґрунтується на досягненнях науково-технічного прогресу. В Україні інноваційний розвиток також перетворюється в провідну складову відтворювального процесу в цілому. Сприйнятливість до інновацій стає найважливішим критерієм ефективності будь-якої соціально-економічної системи.

Механізм державної мотивації розвитку підприємництва в контексті інноваційного процесу включає: пряме державне стимулювання, розподіл державних ресурсів між різними сферами; непряме державне стимулювання за допомогою податкової, амортизаційної, антимонопольної, патентної, зовнішньоторговельної політики й особливо шляхом підтримки малого бізнесу; формування сприятливого підприємницького, інвестиційного та інноваційного клімату в економіці й інфраструктурі забезпечення наукових розробок.

З числа основних форм підтримки й стимулювання інноваційного підприємництва, що використовуються в розвинених країнах, слід назвати формування інноваційної інфраструктури, основними елементами якої є консалтингова, фінансова, інформаційна й інші складові, а також спеціальні організаційні структури, покликані сприяти інноваційній діяльності, насамперед малих та середніх підприємств (МСП): науково-технологічні парки, інноваційні інкубатори, центри по трансферу технологій, технополіси, кластери й інші інноваційні мережі, а також спин-офф і старт-ап компанії. У більшості розвинених західних країн створені комплексні системи інноваційної мотивації МСП. Наявність різних форм стимулювання дозволяє вибрати з їхньої широкої різноманітності ті, які в найбільшій мері відповідають специфіці діяльності й відповідному до етапу життєвого циклу конкретного інноваційного проекту. Комбінація зазначених комплексних систем з дією зрілих ринкових механізмів, що ефективно залучають приватний капітал у фінансування розробки й використання інновацій, привели до формування діючого механізму, орієнтованого на прискорену технологічну модернізацію [1, с. 19].

Підприємницька діяльність інноваційна за своєю природою. Як тип економічного мислення підприємництво зводиться до ініціативної, новаторської, самостійної діяльності, а як метод господарювання – до найбільш повного та ефективного використання факторів виробництва і прагнення підприємця реалізувати свої творчі здібності. Можна зробити висновок про те, що підприємництво – ініціативна, творча, самостійна економічна діяльність (здійснювана на свій страх і ризик) суб'єкта господарювання, який постійно шукає нові комбінації ресурсів з метою реалізації нових ідей, випуску нової продукції й одержання прибутку; організаційно-господарське новаторство, яке засновано на використанні різноманітних можливостей для випуску нових або існуючих товарів новими методами, відкриття нових джерел сировини, ринків збуту, реорганізації проведення та ін. Інновації є засобом і стимулом підприємництва [2, с. 43–49].

Значною мірою переваги підприємництва в інноваційній сфері проявляються в наступному:

- в малих формах підприємництва створюються найбільш сприятливі умови для творчості, бо малий бізнес носить індивідуальний характер;
- творча діяльність за природою своєю позбавлена певної організованості, ієрархічності, характерної для великих підприємств, в той же час їй властиве прагнення до свободи, яка є важливою умовою досягнення очікуваних результатів;
- в малих підприємствах винахідник, власник і менеджер виступають в одній особі, що практично значною мірою знімає основне протиріччя корпоративного управління;
- нові інформаційні технології створюють малим підприємствам сприятливі умови функціонування, раніше можливі тільки в рамках великих підприємств.

Комплекс заходів державної підтримки підприємницької діяльності має охоплювати систему мотиваційних заходів стимулювання інноваційного підприємництва, а саме: підготовку проектів нормативно-правових документів, що забезпечують реалізацію інноваційного шляху розвитку підприємницької діяльності; створення й розвиток життєздатних органів управління та координації, інноваційного підприємництва; визначення пріоритетів, форм і обсягів прямого або непрямого фінансового стимулювання підприємницької діяльності (прямі інвестиції, кредити, податкові, амортизаційні й інші пільги); створення системи інформаційного забезпечення; ліквідацію правової, фінансової, інформаційної й адміністративної безграмотності управлінського персоналу; контроль за дотриманням прав учасників підприємницької діяльності.

Ефективний механізм стимулювання підприємницької діяльності й інвестиційної політики дозволить державі управляти інноваційним процесом, створювати умови розвитку та «вирощування» (інкубування) бізнесу – сприятливе макроекономічне підґрунтя високої інвестиційної та інноваційної активності підприємництва.

Список використаних джерел:

1. Брюховецкая Н. Е. Некоторые аспекты экономического сотрудничества крупного и малого бизнеса в Украине / Н. Е. Брюховецкая, К. Ю. Егизарова // Бизнес Информ. – 2011. – № 7 (2). – С. 18–20.
2. Мочерний С. В. Основи підприємницької діяльності / С. В. Мочерний, О. А. Устенко, С. І. Чеботар. – К. : Академія, 2005. – 280 с.

К. е. н. Рябик Г. Є.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

СТРАТЕГІЧНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ ВИДОБУТКУ ЗАЛІЗОРУДНОЇ СИРОВИНИ В УКРАЇНІ

Україна не тільки має значний мінерально-сировинний потенціал, а й є лідером серед країн СНД за концентрацією об'єктів залізорудної промисловості. За останні роки проблемним стає питання якості й обсягів видобутку цього виду сировини, оскільки підвищенню ефективності підприємств галузі заважають суттєві технічні і технологічні проблеми.

За 2014 рік частка експорту в загальному обсязі реалізації продукції склала 66% [1; 2]. У 2015 році ця тенденція закріпилась: частка експорту становила вже 83%, що було зумовлено політичною ситуацією, у наслідок чого відбулось скорочення обсягів збуту продукції на сході країни, а також рекордною для України девальвацією гривні, яка становила 53 % у 2015 році. Погіршення ситуації в металургійній галузі на внутрішньому і зовнішньому ринках протягом 2000–2015 роках відбулось у наслідок коливань в обсягах виробництва через кризові явища в світовій економіці. Це призвели до падіння купівельної спроможності, закриття підприємств і зростання собівартості продукції. До 2014 року відбувалося нарощування обсягів виробництва, а вже у 2015 році через погіршення економічної ситуації обсяг виробництва скоротився на 3 %. При цьому обсяг реалізації в натуральних показниках у 2015 році в порівнянні з 2014 роком скоротився на 28,2 % (в вартісних показниках на 20,1 %), що було викликане зростанням вартості залізорудної продукції. На фоні із нарощуванням обсягів виробництва протягом 2013-2014 років зростала і частка іноземних замовлень на продукцію металургійної галузі України [1; 2].

Також, за 2012–2015 роки відбулось значне зростанням цін на товарно-матеріальні цінності та енергоресурси, що значно вплинуло на собівартість продукції (адже у структурі собівартості продукції матеріальні витрати займають 48,3 %, а оплата праці – 29,7 %) [1; 2]. Особливо вплинуло на роботу галузі щорічне зростання вартості вибухових матеріалів, стисненого повітря та електроенергії. Так, у 2015 році ціни на металокріплення зросли аж на 77 % по відношенню до рівня 2014 року. Як відомо, в процесі збуту продукції підприємства галузі в значній мірі використовують залізничний транспорт, і за останні роки негативний вплив на формування ціни готової продукції також мало стрімке зростання транспортних тарифів залізничного та інших видів транспорту. Крім того, на роботу підприємств

галузі значно вплинув ріст несплати відвантаженої продукції і відстрочки платежів. Загальна сума простроченої заборгованості у 2015 році зросла на 12 % до рівня у 2014 році. І, звісно, суттєвими факторами зниження ефективності підприємств галузі є значний знос основних фондів і потреба в модернізації виробництва.

Зростання цін на енергоносії, зменшення обсягів експорту в умовах кризи на вітчизняному ринку або їх збільшення в умовах відсутності фінансування заходів щодо побудови нових горизонтів, а також технологічні прориви в інших країнах, зростання вимог до якості та собівартості продукції, можуть у подальшому призвести до зменшення обсягів замовлень.

За таких умов, головними напрямками є формування і розвиток нових ринків збуту. Одним із чинників цього може стати заборона на вивіз залізорудної сировини в інших країнах. Також, важливим є розвиток енергозберігаючих технологій, технологій щодо збагачення магнетитових кварцитів тощо.

Не слід також забувати, що орієнтація на експорт продукції дозволяє реалізувати залізорудної сировини в більших обсягах має компенсувати звуження внутрішнього ринку. Проте нестабільність національної валюти призводить до збільшення собівартості сировини і падіння її конкурентоспроможності на світовому ринку, який характеризується, навпаки, падінням рівня цін на залізорудну сировину.

Аналіз стратегії розвитку підприємств галузі показує, що більшість з них керується стратегією фокусування (відповідно методології М. Портера), спеціалізуючись на видобутку залізорудної сировини і знижуючи існуючі ризики шляхом здійснення господарської діяльності на ринках Європи (Словаччина, Чехія, Польща). При цьому, головною проблемою підприємств на сучасному етапі є відсутність орієнтації на довгостроковий розвиток. Це зумовлює відсутність розробки заходів, які б дозволили підприємствам якісно змінюватися, і, як наслідок, збільшувати свою конкурентоспроможність. Тому центральною пропозицією щодо подальшого розвитку підприємств є впровадження стратегічного планування діяльності, яке забезпечується проведенням організаційних змін. Без таких заходів поведінка підприємств галузі можна визначитися як реактивна, а відносини із зовнішнім середовищем – збиткові. Відсутність повноцінного механізму адаптації до змін в середовищі діяльності спричиняє явні та приховані втрати від діяльності. Перші є результатом неготовності підприємств до негативних змін та нездатності завчасно реагувати на них. Приховані втрати породжуються неможливістю ефективно використовувати можливості зовнішнього середовища або використовувати їх неповністю.

Для покращення існуючої ситуації необхідними є стратегічні зміни в управлінні діяльністю підприємства. Наприклад, існуюча сьогодні глибина підземної розробки ПАТ «Криворізький залізорудний комбінат» становить приблизно 1300 м і подальша розробка вимагає значних інвестицій з метою підготовки підземної інфраструктури до переходу видобувних робіт на рівні глибин нижче 1400–1500 м, запаси у яких оцінюються близько 582 млн т з середнім вмістом заліза 59,13 %. Якщо цього не зробити, то завершення життєвих циклів підприємства прогнозується у 2025–2030 роках.

Специфіка галузі полягає в тому, що побудова нових горизонтів займає значні проміжки часу та вимагає значних вкладень, а тому вже сьогодні потрібно починати розробляти та впроваджувати відповідні заходи.

Високий рівень залежності собівартості продукції від закупівельних цін на електроенергію вимагає пошук та впровадження енергозберігаючих технологій, що сприятиме зменшенню собівартості продукції та збільшенню рівня її конкурентоспроможності на світовому ринку, що в сучасних умовах одночасного падіння цін на залізорудну сировину у світі та збільшення цін на електроенергію в Україні є необхідною умовою виживання підприємств галузі.

Збільшенню обсягів та підвищенню якості залізорудної сировини можливе, наприклад, за рахунок здійснення реконструкції скіпових підйомних установок та рудопідйомних стволів, дробильно-сортувальних фабрик з оснащенням технологічних циклів магнітними сепараторами, використання бурової та прохідницької техніки нових поколінь, модернізації та реконструкції вентиляційних установок, тощо.

Крім того, з метою недопущення затоплення шахт підприємствами здійснюється викачування надлишків високомінералізованих підземних вод і виникає потреба вирішувати проблему низької ефективності фільтрів з очищення, що призводить до штрафів, не кажучи вже про екологічні проблеми.

Таким чином, переорієнтація підприємств галузі у довгостроковому періоді, розробка нових стратегічних цілей забезпечить отримання конкурентних переваг, підвищення рівня конкурентоспроможності продукції і збільшення результатів господарської діяльності підприємств.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Сайт Z–України. Статистика, економіка, тенденції [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zet.in.ua>
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Регулярна інформація ПАТ «Криворізький залізорудний комбінат» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.stockworld.com.ua/en/analytics/emitent/template/4133/106>

Садовська Ю. І., к. е. н. Голомб В. В.

Запорізька державна інженерна академія (Україна)

АНАЛІЗ ІНФРАСТРУКТУРНОЇ ПІДТРИМКИ ПІДПРИЄМНИЦТВА НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Сьогодні розвиток підприємництва на пряму залежить від середовища, в якому воно функціонує. За створення належних умов для розвитку підприємництва в Україні відповідає його інфраструктурна підтримка.

Згідно з Законом України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» під інфраструктурною підтримкою підприємництва слід розуміти підприємства, установи та організації будь-якої форми власності, котрі сприяють розвитку суб'єктів малого і середнього підприємництва, їх інвестиційній та інноваційній активності, а також просуванню виробленої ними продукції та результатів інтелектуальної діяльності на ринок.

До об'єктів інфраструктурної підтримки підприємництва відносять бізнес-центри та бізнес-інкубатори, центри трансферу технологій, фонди підтримки підприємництва, науково-технологічні та консультативні центри, лізингові компанії та інші [1].

На початок 2015 року в Україні налічувалось 447 бізнес-центрів, 82 бізнес-інкубаторів, 58 технопарків, 216 фондів підтримки підприємництва, 2825 інноваційних та інвестиційних фондів та 4054 інформаційно-консультативні установи. Разом з тим, у розподілі цих об'єктів за географічним принципом спостерігається певна диспропорція. Так, близько 35 % від їх загальної кількості сконцентровано в місті Київ. Таким чином, в Україні відсутня належна підтримка підприємництва на регіональному рівні, що зумовлено недостатньою її координацією та фінансуванням.

Так, Запорізька область – це економічно розвинений експортно-орієнтований індустріально-аграрний регіон, відомий переважно завдяки діяльності великих металургійних, машинобудівних та енергогенеруючих підприємств. Однак, у зальному обсязі реалізованої продукції підприємствами регіону на внутрішньому ринку питома вага МСП складає близько 50 %. Проте за останні кілька років кількість малих підприємств та ФОП-ів зменшується щорічно на 3–5 %.

Не в останню чергу причиною цього явища можна визнати низький рівень розвитку інноваційної інфраструктури. За даними Запорізької обласної державної адміністрації в регіоні «функціонує лише 4 бізнес-центри та 3 бізнес-інкубатори,

1 фонд підтримки підприємництва, працює 10 інвестиційних та інноваційних фондів та 18 інформаційно-консультативних установ» (табл. 1) [2].

Таблиця 1. Кількість об'єктів інфраструктури підтримки суб'єктів МСП [2]

Об'єкти інфраструктури підтримки суб'єктів МСП	Кількість об'єктів	
	2014	2016
Бізнес-центри	9	4
Бізнес-інкубатори	2	3
Лізингові центри	1	4
Фінансово-кредитні установи: кредитні спілки, установи взаємного кредитування	55	57
Фонди підтримки підприємництва	2	1
Інвестиційні, інноваційні фонди і компанії	2	10
Біржі	6	2
Інформаційно-консультативні установи	21	18
Страхові компанії	71	70
Аудиторські фірми	17	38
Всього	186	207

Однак, останні роки в регіоні спостерігається тенденція до росту кількості об'єктів інфраструктурної підтримки. Так, 2014 році загальна кількість об'єктів інфраструктури склала 186, а в 2016 збільшилася до 207 (тобто на 11%). Таке загальне збільшення об'єктів інфраструктурної підтримки підприємництва пов'язане з регіональними програмами розвитку малого та середнього підприємництва у Запорізькій області [2].

Проте, структура об'єктів інфраструктури значно змінилась за останні два роки. Відтак, у Запорізькій області удвічі зменшилася кількість бізнес-центрів. Таке падіння можна пояснити малоприбутковістю або, навіть, збитковістю таких структур, які не викликають зацікавленості у більшості інвесторів. Змінити ситуацію могла б пряма фінансова допомога з державного та місцевого бюджетів, надання на пільгових умовах приміщень чи техніки, а також інформаційна підтримка.

Але загалом інформаційно-консультативна інфраструктура регіону покращилась. У 2016 році порівняно з 2014 роком зростає кількість бізнес-інкубаторів та аудиторських фірм. Значно виросла кількість лізингових центрів, що є досить позитивною тенденцією. Це пояснюється тим, що раніше, малий бізнес не мав можливості брати устаткування в лізинг через надто дорогі лізингові платежі. А за рахунок розвитку лізингових компаній, залученні банків та інших фінансових установ до участі у лізингових відносинах, лізинг стає більш доступним.

Збільшення фінансово-кредитних установ, інвестиційно-інноваційних фондів і компаній говорить про покращання фінансово-кредитної інфраструктури. Особливо важливим є вирішення проблеми дорогих кредитів та браку інвестицій, що стримують розвиток підприємництва.

Таким чином, загальна тенденція інфраструктурної підтримки підприємництва в Запорізькій області є позитивною. Проте, необхідно і в подальшому велику увагу приділяти розвитку об'єктів інфраструктурної підтримки підприємництва, удосконаленню системи надання адміністративних послуг, а також фінансово-кредитній та інформаційній підтримці малого і середнього бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
2. Сайт Запорізької обласної державної адміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zoda.gov.ua>

Смирнова Т. А., Петренко Н. А.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**ІНЖИНІРИНГОВА ДІЯЛЬНІСТЬ У СВІТІ:
СТАН, ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ**

Під інжинірингом розуміють інженерно-консультативні послуги, а також роботи дослідницького, проектно-конструкторського, розрахунково-аналітичного характеру, а це підготовка різноманітних бізнес-планів та надання рекомендацій щодо керування виробництвом та його організації [1].

Вивчаючи теорію та практику інжинірингу, можна звернути увагу на те, що в основному виконання найбільшої кількості інжинірингових проектів зосереджена в економічно розвинутих країнах Європи, Північної Америки і Азії [2].

Найбільшу частку світового ринку інжинірингу (а це до 75 %) має будівельний інжиніринг, 10 % припадає на технологічний інжиніринг та консультаційний інжиніринг має частку приблизно 5 %.

Інжинірингова фірма – це фірма, яка має за спеціалізацію надання послуг інжинірингу. Ці фірми мають статус формально незалежних, вони мають змогу не тільки надавати послуги одночасно в кількох сферах, але й залучати до виконання завдань різних постачальників обладнання, різні підрядні фірми.

Розвиток інжинірингу припадає на 1970–1980-ті роки. Тоді його стали розглядати вже не тільки в межах однієї країни, а у міжнародних [3].

Глобальний ринок інжинірингових послуг на сучасному етапі розвитку характеризується наступними тенденціями:

1. Прагнення до розширення сфери панування великих транснаціональних компаній, що користуються наданням технічних послуг як одним із способів вторгнення в економіку інших країн.

2. Конкуренція, що загострюється на інтернаціональному ринку та примушує інжинірингові компанії розшукувати нові напрями.

3. Збільшується використання інжинірингових центрів з низькими витратами у країнах, що знаходяться на стадії розвитку, наприклад в Індії.

4. Інжинірингові організації збільшуються у розмірах, відбувається процес поглинань [4].

Найбільш відомою з організацій, що надають інжинірингові послуги, є «Construction Industry Institute». Вона провела понад 280 інжинірингових досліджень і знайшла немало гарних прийомів закупівель для капітальної забудови, реалізує різні навчальні програми. Інститут має в своєму розпорядженні надпотужну базу щодо понад 2000 проектів із бюджетом 110 млрд дол. США [5].

Іноземний інжиніринг має відміну від вітчизняного у підходах до виконання робіт під час надання інжинірингових послуг. В практиці економічно розвинутих країн більша кількість інжинірингових проектів виконується за активної співпраці інжинірингових фірм та замовників інжинірингових послуг. Цікаво, що замовники інжинірингових послуг мають змогу вимагати заміни персоналу виконавця, а також зміни умов здійснення робіт. Натомість Україні властивий зовсім інший рівень співпраці для вітчизняних інжинірингових організацій. Частіше за все замовники дають завдання, через певний проміжок часу одержують від виконавця результат і оплачують працю. Тобто, в основному замовники не втручаються у роботу виконавців під час здійснення інжинірингових проектів.

В Україні ж рівень активності інжинірингових компаній є низьким, а проектні рішення в основному приймаються без відповідного техніко-економічного обґрунтування.

Компанії, що надають інжинірингові послуги, в економічно розвинутих країнах мають дуже потужні творчий і науково-технічний потенціал, а також здатні виконати інжинірингові проекти «під ключ». В Україні ж не усі суб'єкти підприємницької діяльності, які називають себе інжиніринговими, реально є такими. Значна їхня частина спеціалізуються лише на наданні окремих послуг, що входять до складу інжинірингу.

Закордонні інжинірингові фірми мають у розпорядженні сформовану досить сильну інформаційну базу щодо постачальників технологій та обладнання, на високому рівні готують проектне фінансування усіх необхідних робіт в межах інжинірингу, сучасне спеціалізоване програмне забезпечення, здійснюють за необхідності швидке формування проектних груп, займаються постійним моніторингом кожної стадії проекту тощо [3].

Отже, інжиніринг є змістовним методом підвищення ефективності вкладених грошей в об'єкт. Він вважається формою експорту послуг (передача знань, технології і досвіду) із країни-виробника до країни-замовника. Досліджено, що на кон'юнктуру ринку інженерно-консультаційних послуг мають вплив такі чинники, як об'єм державних і приватних інвестицій, науково-технічний прогрес та наявність вільного капіталу. Провідними тенденціями розвитку інжинірингу є автоматизація найбільшої припустимої кількості процесів, зрощування інжинірингу і виробництва та концентрація прибутку в комп'ютерному інжинірингу.

Список використаних джерел:

1. Загородній А. Г. Фінансово-економічний словник / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк. – Львів : Вид-во Національного ун-ту «Львівська політехніка», 2005. – 714 с.
2. Офіційний сайт Конференції ООН з торгівлі та розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://unctad.org>
3. Кондратьев В. Даешь инжиниринг! Методология организации проектного бизнеса : навч. посіб. / В. Кондратьев, В. Лоренц. – М. : Эксмо, 2007. – 446 с.
4. Румянцев А. П. Світовий ринок послуг : навч. посіб. / А. П. Румянцев, Ю. О. Коваленко. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 456 с.
5. Офіційний сайт Construction Industry Institute (CII) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.constructioninstitute.org>

Смирнова Т. А., Попова А. М.

Днепропетровский национальный университет имени Олеся Гончара (Украина)

СТРАТЕГИИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ РЕСТОРАННО-ГОСТИНИЧНОГО БИЗНЕСА В УКРАИНЕ В РАМКАХ ЕВРОВИДЕНИЯ

Принимать Евровидение для любой страны – честь, это возможность привлечь большое количество потенциальных туристов и, как результат, повышение инвестиционной привлекательности туристической отрасли. Чтобы достойно и с максимально качественным сервисом услуг провести это мероприятие, придётся поработать над стратегией и тактичными планами в сфере услуг. В первую очередь,

основное внимание надо уделить качеству сферы обслуживания туристов, т. е. ресторанно-гостиничному бизнесу и сопряженных с ними сферах. Для оценивания перспектив стратегии необходимо изучить опыт проведения Евровидения на Украине в 2005 году: половина средств направленных на преобразование города, где проводилось мероприятие, Киева, осталось недораспределенной, т. к. увеличилось количество гостиниц, для принятия гостей, но спрос значительно превышал предложение. В этот раз государственные структуры, регулирующие процесс данного мероприятия должны по максимуму избежать аналогичных проблем и принять глобальные меры по их решению. Данный процесс, благодаря системе PROZORO должен минимизировать риски, связанные с недоразвитым и нецелевым использованием выделенных ими средств.

Места питания и проживания – первые важнейшие факторы, на которые турист уделяет внимание путешествуя, ведь крепкий сон, хороший отдых и вкусные блюда, это те услуги предоставляемые клиентам, на всегда оставшиеся в их памяти и будут создавать общую картину путешествия. На кануне Евровидения активную маркетинговую компанию начинают проводить практически все, от булочных до ресторанов, от съемных комнат и до гостиниц.

Опыт проведения Евровидения в других странах, показывает что прилив туристов оказывает значительное пополнение государственного бюджета, за счет значительных затрат на проживание, питание, экскурсии, а также повышается внимание к историческим ценностям и достопримечательностям [3].

Состояние бизнеса в туризме показывает, что стратегия деятельности гостиниц и ресторанов должна быть следующая: в первую очередь уделим внимание системе питания, прежде всего это должны быть качественные услуги, за которые клиент готов отдать свои деньги, и в последующее время будет возвращаться в это место. Вся система общепита имеет одну цель – удовлетворить потребность клиента в питании. Все заведения идентичны, они отличаются лишь качеством предоставляемых услуг, дизайном самого заведения, и уровнем финансового обеспечения их клиентов. К сожалению, нет соответствующей квалификации у заведений ресторанно-гостиничного хозяйства определяющие качество обслуживания, уровень цен и сервис. Заведения среднего уровня всегда хотят иметь большой поток клиентов, и в погоне за численностью и высокой прибылью, теряют качество и статус заведения. Альтернативой могут быть рестораны высшего класса, которые всегда уверены в своих силах, кухне и обслуживающем персонале. Их стратегия состоит в том, что они не гонятся за количеством посетителей, уделяя должное внимание и особенный подход

к каждому клиенту, тем самым зарабатывая себе высокий статус и стопроцентную гарантию того, что к ним вернуться еще не раз.

Особенностями разработки стратегии есть множество вариантов того, где могут расположиться туристы. Рассмотрим самый популярный – гостиницы. Так как требования у клиентов разноплановые, и их невозможно предугадать, то персонал гостиницы должен быть готов к различным вариантам развития событий. Евровидение это конкурс европейского масштаба, в котором принимает участие большое количество иностранных знаменитостей, они всегда требовательны, и внимательно относятся к своему отдыху, потому что на него времени отводиться по минимуму. Менее требовательны, конечно же туристы, но это не дает права гостиницам лояльно и снисходительно относиться к ним. Все должны иметь достойные условия проживания. В своих стратегиях гостиницы повышают требования к себе на микроуровне, и более тщательно относятся к предоставляемым ими сервисом и услугами [1].

Весь персонал обслуживающий ресторанно-гостиничную сферу должны быть высококачественными специалистами своего дела, знать достаточное количество языков, для того чтоб предоставить высококачественный сервис.

В качестве краткосрочной стратегии, можно сказать о том, что принимать Евровидение для Украины – это большая честь и ответственность, не только в моральном, имиджевом аспекте, но и в большей степени финансовом. В настоящее время, имея не стабильную финансово-экономическую ситуацию в стране, которая на прямую связана с конкурентоспособностью туристической отрасли, а также волнениями на Востоке, нельзя четко утверждать о состоянии страны в будущем, но перспективы однозначно хорошие. Ведь не смотря ни на что, в этом году мы стали центром творческого и артистичного потенциала всей Европы [2].

Список использованных источников:

1. Официальный сайт Евровидения [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.eurovision.tv/page/stockholm-2016/all-participants>
2. ESCKAZ [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://esckaz.com>
3. Финансовый портал МинФин [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://index.minfin.com.ua/index/fdi>

Соболева А. В., Рябик Г. Є.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ МЕТАЛУРГІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день економіка України знаходиться в кризовому стані. Головною причиною є спад виробництва в промисловості країни та гірничо-металургійному комплексі, зокрема. Наслідком такої кризи є зниження експорту української металопродукції та значною мірою знизилась обсяги грошових надходжень до країни. Враховуючи, що металургійна галузь є однією з провідних галузей економіки України, що забезпечує 27 % ВВП країни та приносить близько 40 % валютних надходжень, то відповідно, головним стратегічним завданням постає аналіз наявних проблем та пошук шляхів перспективного розвитку металургійних підприємств України [1].

Дослідженню перспективам розвитку металургійних підприємств присвячено праці таких українських дослідників, як: Я. А. Громова, Є. В. Афанасьєв та В. Я. Нусінов, В. Л. Мазур, І. В. Заблодська та інші.

В наукових працях згаданих вище авторів основне спрямування робиться на інноваційний розвиток гірничо-металургійної галузі України в цілому, реконструкції металургійних підприємств або оновлення застарілого обладнання, зосереджені на проблемах матеріало-сировинної бази та проблемах на ринках збуту металобрухту. Безумовно, це важливо, проте для вирішення зазначених проблем в країні, необхідно здійснити аналіз світових тенденцій та потреб для подолання кризових явищ на металургійних підприємствах та країні в цілому в умовах євроінтеграції та пост воєнному періоді.

Незацікавленість інвесторів в інвестуванні коштів у металургійні підприємства України спричинено тим, що в Україні й до сьогодні панують застарілі технології виплавки сталі, а саме: мартенівський та конверторний.

Через воєнне становище на території Донбасу на сьогоднішній день виникла проблема з постачанням сировини, особливо це стосується вугілля та природного газу, які є основними видами сировини при виробництві металопродукції. В умовах кризового стану з постачання газу та тарифами на нього, такий спосіб виплавки металу стає не тільки не прибутковим, а й непривабливим для залучення коштів інвесторами.

Наприклад, витрати на виробництво мартенівської сталі перевищують витрати на виробництво конвертерної та електросталі на 15 %. При цьому, забруднення

атмосфери шкідливими речовинами при виробництві зазначеного виду сталі на 40 % перевищують викиди при виробництві конвертерної та електросталі. З парниковими газами ситуація ще гірша.

З-за проблем з постачанням сировини при використанні застарілих методів виплавки сталі, з'явилась нова проблема, закриття металургійних підприємств. Із повідомлення «Інтерфакс-Україна», стало відомо, що «в даний час не працюють Єнкіївський металургійний завод і його Макіївська філія, Алчевський меткомбінат, Донецький електрометалургійний завод (ДЕМЗ) і Донецький металопрокатний завод (ДМПЗ)». Все це відчутно погіршило і так досить не найкращий стан виробництва та експорту металопродукції [4].

Для просування української металопродукції на світовий ринок, насамперед, необхідна фінансова підтримка закордонних інвесторів.

Більшість експертів, як українських, так і зарубіжних прогнозують збільшення виробництва металопродукції на 4%, незважаючи на невдалий старт у 2015 р. Серйозних кроків від інвесторів варто очікувати в 2016–2018 р. До цього часу військово-політичний конфлікт має врегулюватися [5].

За таких умов українській промисловості необхідно докласти чимало зусиль для зміцнення своїх позицій на світовому ринку. Для цього необхідно, як відзначають експерти, покласти всі сили на реконструкцію таких промислових центрів України як Дніпропетровськ і Харків. Ці два центри здатні забезпечити металопродукцією не тільки потреби України, а й потреби провідних країн Європи, які зацікавлені українських металокопункціях [2].

Відповідно, головним завданням українських метало-виробників, сьогодні, є адаптація продукції металургійних підприємств до систем якості європейських стандартів, упровадження менш енергомісткої технології виробництва та сучасних систем охорони довкілля, сертифікацію продукції, створення позитивного іміджу держави-виробника продукції, удосконалення моделі реалізації металургійної продукції України згідно з потребами споживачів на світових ринках. Для реалізації поставленого завдання необхідне запровадження систематизації та класифікації проблем адаптації підприємств металургійної галузі до ринкових умов господарювання, що дозволить виокремити, проаналізувати, розмежувати на складові та швидко вирішити їх [3].

Отже, подолання вказаних проблем діяльності металургійної галузі допоможе налагодити не тільки експорт вітчизняної металопродукції, а й стабілізувати економічне становище країни.

Список використаних джерел:

1. Афанасьєв Є. В. Стратегічні напрямки гірничо-металургійного комплексу щодо вирішення завдань загальнодержавної програми розвитку мінерально-сировинної бази України / Є. В. Афанасьєв, В. Я. Нусінов // Ефективна економіка. – 2013. – № 5.
2. Мазур В. Л. Із металевим брязкотом / В. Л. Мазур // Джерело тижня. – 2016. – № 8.
3. Розвиток металургійного виробництва в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrbanks.info/article/Perspektivy-razvitiya-metallurgicheskoy-promyshlennosti-v-Ukraine.html>
4. Україна скоротила виплавку сталі на 29 % [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.epravda.com.ua/news/2015/03/2/531668>
5. Заблодська І. В. Модернізація промислового сектора, як стратегічний напрямок розвитку економіки регіону / І. В. Заблодська, О. Ю. Кудріна // Ефективна економіка. – 2016. – № 2.

К. е. н. Стоєв В. Л., Федорова А. С.

Запорізька державна інженерна академія (Україна)

**ВПЛИВ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ
НА ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ЄВРОПИ**

Інноваційний розвиток перебуває під впливом багатьох факторів серед яких основними є такі як наявність вільних інвестиційних ресурсів, ставки рефінансування та кредитні ставки, фази технологічного розвитку в конкретній державі або регіоні, очікування економічного розвитку тощо. Також серед основних факторів, які впливають на економічний розвиток, слід визначити кількість, якість, вартість та динаміку змін робочої сили, на що впливає загальний склад населення та демографічні зміни тощо.

На сучасному етапі істотний вплив на динаміку змін робочої силу мають міграційні процеси. В Європі на сучасному етапі можна відзначити такі демографічні тенденції, як зменшення кількості місцевого населення та значний приплив мігрантів. В результаті саме міграційного сальдо визначає динаміку населення та зміни стану робочої сили в країні. За країнами зростання населення внаслідок міграції спостерігається в багатьох країнах Європи, серед яких: Німеччина, Греція, Словенія, Італія, Австрія, Чехія, Польща та інші.

Загальний потік біженців з Лівії та Сирії до цих країн в окремі з останніх років перевищує сотні тисяч осіб. При чому багато біженців з країн південніше Сахари втікають у Європу від голоду і тому готові працювати за найменшу зарплатню. Підсумовуючи останні тенденції, єврокомісар з питань міграції, внутрішніх справ та громадянства Дімітріс Аврамопулос, Канцлер ФРН Ангела

Меркель та інші впливові європейські політики визначили проблему біженців як основну загрозу сучасної Європи.

Але окрім соціальних проблем приплив величезної кількості дешевої робочої сили деформує європейський ринок праці, перенасичуючи його дешевою робочою силою та збільшуючи соціальне навантаження на бюджети європейських країн. Таким чином створюються передумови для погіршення інноваційного клімату через сповільнення інвестицій підприємств в інноваційний розвиток, що в свою чергу створює умови для поступового відставання рівня інноваційного розвитку європейських підприємств у порівнянні з підприємствами таких країн, як США, Канада, Японія, Австралія.

Список використаних джерел:

1. ЄС очікує зростання кількості мігрантів з Африки – ЗМІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.eurointegration.com.ua/news/2017/02/2/7061064>
2. Власюк О. С. Економічні чинники розбудови європейського безпекового простору в умовах воєнної агресії проти України / О. С. Власюк // Стратегічні пріоритети. – 2015. – № 2. – С. 5–14.
3. Країни Європи та Африки хочуть краще протидіяти нелегальній міграції [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dw.com/uk/країни-європи-та-африки-хочуть-краще-протидіяти-нелегальній-міграції/a-38036823>

К. е. н. Табенська О. І.

Вінницький національний аграрний університет (Україна)

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ

На сучасному етапі розвиток міжнародних економічних відносин відбувається з урахуванням процесів глобалізації та інтернаціоналізації господарського життя. Однією з основних форм міжнародних економічних відносин вчені-економісти визначають міжнародну торгівлю товарами та послугами. Туризм, як важлива складова міжнародного ринку послуг розвивається досить динамічно.

Глобалізація та інтернаціоналізація господарського життя, міжнародний поділ праці надають можливість для розвитку туризму в Україні. Варто зазначити, що в нашій країні в туристичній сфері існують певні проблеми, які обмежують її інноваційний розвиток. Сільський зелений туризм є важливою складовою галузі туризму і ринку послуг.

Особливу увагу необхідно звернути на недосконалість законодавчої бази для сільського зеленого туризму; професійну освіту господарів агроосель та

персоналу; пільгове кредитування для створення належних умов відпочинку у сільській місцевості; діяльність професійних громадських об'єднань; сертифікацію та стандартизацію туристичної продукції; ефективну діяльність інтегрованих структур в аграрній сфері, зокрема агрокластерів.

Вищезазначені проблеми та перспективи розвитку туризму висвітлювалися на Всеукраїнському форумі зеленого/сільського туризму, який відбувся у Вінницькому національному аграрному університеті у рамках проекту «Image Mapping» організувати форум надали можливість Громадському об'єднанню «Пангея Ультіма» за підтримки посольства Фінляндії в Україні.

Стратегічні пріоритети інноваційного розвитку галузі туризму також були запропоновані для обговорення на Інформаційному семінарі «Актуальні питання організації та ведення бізнесу в сфері зеленого туризму», який відбувся у грудні 2016 року у місті Вінниці. Семінар започаткував ефективну співпрацю Департаменту міжнародного співробітництва та регіонального розвитку Вінницької обласної державної адміністрації, громадського об'єднання «Вінницький Бізнес Клуб», Вінницької обласної універсальної бібліотеки імені К. А. Тимірязєва, навчальних закладів аграрного спрямування, туристичних операторів, зокрема туристичної компанії «Світ для тебе», обласного осередку Спілки сприяння розвитку сільського зеленого туризму та садиби «Подільська родина», відділу комунікацій Головного управління ДФС у Вінницькій області, закладів розміщення та громадського харчування міста.

Ефективна співпраця суб'єктів підприємницької діяльності, наукових, науково-дослідних установ, інформаційно-туристичних центрів, туристичних агенцій, засобів громадського харчування, рекламних, видавничих агенцій, страхових компаній удосконалює розвиток виробничої та соціальної інфраструктури села сприяє виникненню синергійного ефекту (рис. 1).

Синергія надає нові альтернативи, стимулює командну діяльність, забезпечує взаємозалежність та взаємодію учасників інноваційних проектів. Взаємозалежність передбачає акумулювання креативних ідей співробітників та керівництва компанії для досягнення успіху в підприємницькій діяльності. Здатність впливати на інших людей передбачає використання парадигми «виграш/виграш» – певної філософії взаємодії між людьми.

Якісне удосконалення агротуристичної діяльності забезпечить: збільшення туристичної привабливості регіону; інноваційний розвиток виробничої соціальної інфраструктури; доступність медичної допомоги; підвищення професійного рівня власників агроосель та працівників; участь в міжнародних туристичних

салонах; безпеку туристів та мешканців села; диверсифікацію виробництва туристичного продукту; створення франчайзингових структур; проведення семінарів, круглих столів, майстер-класів, коуч-сесій; покращення транспортного та інформаційного забезпечення.

Рис. 1. Переваги співпраці суб'єктів підприємницької діяльності в аграрній сфері, наукових установ, туристичних агенцій

Особливу увагу необхідно «звернути на створення туристичних кластерів, які є специфічними організаційними формами об'єднання державних, наукових, освітніх, громадських та приватних структур, що здійснюють свою діяльність у туристичній сфері та розташовані на суміжних територіях. Туристичні кластери як управлінські структури сприяють переходу від прямого втручання органів державної влади до опосередкованого» [2, с. 1–6].

В статті досліджено проблеми та перспективи галузі туризму в Україні, переваги створення туристичних кластерів, необхідність збереження та розвитку традицій місцевості, ремесел та мистецтв, вирощування та реалізації органічної продукції; сертифікації та стандартизації агроосель.

Список використаних джерел:

1. Крайник О. Туристичний кластер регіону як форма соціального діалогу: управлінський аспект [Електронний ресурс] / О. Крайник, М. Біль // Науковий вісник «Демократичне врядування». – 2009. – Вип. 4. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/e-journals/DeVr/2009_4/zmist.html

К. е. н. Трещов М. М.

Хмельницька міська рада (Україна)

**ПОДАТКОВА ТЕОРІЯ 1960–1980 РР.
ЯК ОСНОВА ФІСКАЛЬНОГО СТИМУЛЮВАННЯ
РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ**

Тенденції щодо оподаткування від початку 1960-х рр. у загальному відзначалися акцентом на ролі місцевих бюджетів як перманентного механізму коригування дисбалансів на локальному ринку та створення сприятливого бізнес-середовища. У цей період відбувається зміщення акцентів на прогнозованість ефективності управлінських рішень органів місцевого самоврядування щодо встановлення рівня податкового навантаження та розподілу коштів місцевих бюджетів.

У сфері оподаткування протягом 1960–1980-х рр. домінуючими були три основні моделі:

1) модель Тібу, яка розглядає ресурсне забезпечення місцевих бюджетів у контексті довгострокової рівноважної моделі і передбачає мобільність вибору громадян та суб'єктів господарювання серед численних юрисдикцій (територіальних громад) в залежності від особливостей місцевої податкової політики, якості та доступності публічних послуг [4];

2) модель суспільного вибору Левіатана, де право формування податкових та бюджетних варіантів ресурсної бази місцевих бюджетів надає значну економічну і політичну владу;

3) модель загальної податкової рівноваги на місцевому рівні Харбергера особливо в частині її застосування до оподаткування нерухомості [3, с. 749].

Ці теоретичні моделі становлять ембріональну основу дослідження інструментів фіскального регулювання, у тому числі в частині конкуренції органів місцевого самоврядування за обмежений бюджетний ресурс і наявності зовнішніх чинників, які впливають на податкову рівновагу.

Загалом від початку 1960 рр. теоретичні розробки, як правило, орієнтовані на споживачів публічних послуг і, відповідно, платників податків – членів територіальної громади та схильні розглядати їх економічний вибір між юрисдикціями шляхом моделювання поведінки медіанного виборця аналогічно до поведінки споживача в приватному секторі [4]. Вважається, що в основі рішення медіанного виборця щодо юрисдикцій лежить «ефект заміщення» – співвідношення вартості публічних послуг, які пропонують органи місцевого самоврядування, субсидій до отриманого громадянином доходу. Такий підхід передбачає конкуренцію між юрисдикціями за платників податків і спрямований на трансформацію системи категоріальних та пайових субсидій з державного бюджету шляхом зниження залежності від них місцевих бюджетів. В основу моделей, орієнтованих на послаблення економічного інтвенціонізму покладено два припущення:

1) органи місцевого самоврядування володіють повним спектром інформації про зовнішні чинники впливу на процеси формування ресурсної бази місцевих бюджетів, а також про потужності місцевого виробництва, їх інноваційного розвитку та попиту на продукуювані товари та послуги;

2) вибір управлінського рішення органів місцевого самоврядування регулюється еластичністю попиту за ціною публічних товарів і послуг, що становить собою відсоткову зміну величини попиту на товар (послугу), зумовлену одновідсотковою зміною його ціни, за незмінності всіх інших факторів, що впливають на обсяг попиту.

Відповідно до моделі Тібу в довгостроковій перспективі мобільність резидентів територіальних громад може генерувати позитивний результат на локальному ринку, а отже і наповнюваності місцевих бюджетів. На думку економіста, структура споживання суспільних благ на місцевому рівні, а не державний розподіл публічних фінансових ресурсів має суттєвий вплив на розвиток бізнес-середовища та на обсяги дохідної частини місцевих бюджетів [4, с. 416–420].

Вагому теоретичну значимість у 1980-х рр. має маркер управлінського рішення Левіатана, який полягає у перевищенні темпів зростання обсягів місцевого бюджету над темпами зростання доходів громадян та суб'єктів господарювання. У цьому випадку органи місцевого самоврядування отримують різні форми впливу на ресурсне забезпечення місцевих бюджетів: контроль за вхідними потоками фінансових ресурсів місцевих бюджетів [1, с. 2]; прямий контроль над бюджетом та інформацією, яка представляється громадянам; врахування думки

останніх щодо рішень у сфері бюджету та оподаткування шляхом включення цих питань в порядок денний на референдумах; регулювання місцевого ринку через зміну ставок оподаткування [2, с. 809].

Аналіз теоретичних підходів до управління місцевими бюджетами 1960–1980 рр. дозволив виокремити два базових підходи, які можуть бути покладені в основу інструментів фіскального стимулювання підприємств:

1) диференціація ставок податків для підвищення ефективності розподілу фінансових ресурсів, у тому числі в частині підтримки суб'єктів господарювання, що розвиваються (за Левітаном);

2) орієнтація на споживача як платника податків, який на основі місцевої податкової політики та якості публічних послуг формує свій вибір між юрисдикціями (за Тібу).

Ці підходи задають тенденції процесів децентралізації влади і визначають можливості органів місцевого самоврядування щодо фіскального стимулювання розвитку місцевого підприємництва, у тому числі інноваційного.

Список використаних джерел:

1. Buchanan J. M. An economic Theory of Clubs / J. Buchanan // *Economica*. – 1965. – Vol. 32. – P. 1–14.
2. Courant P. N. On the Welfare Effects of Tax Limitation / P. Courant, D. Rubinfeld // *Journal of Public Economics*. – 1981. – Vol. 16. – P. 289–316.
3. Hamilton B. W. Capitalization of Interjurisdictional Differences in Local Tax Prices / B. Hamilton // *American Economic Review*. – 1976. – Vol. 66. – P. 743–753.
4. Oates W. E. Fiscal Federalism / W. E. Oates. – NY : Harcourt, Brace, Javanovich, 1972. – 256 p.
5. Tiebout C. A. Pure Theory of Local Expenditure / C. Tiebout // *Journal of Political Economy*. – 1956. – Vol. 64. – P. 416–424.

Трофимов А. В.

Бердянський університет менеджменту і бізнесу (Україна)

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ

Проблематика ефективності соціального захисту населення має важливе значення для практики управління соціально-економічним розвитком, оскільки її складові визначають основу для вибору оптимальних механізмів бюджетного забезпечення соціальної політики держави. Поряд з цим, розробка методичних

підходів до аналізу та оцінки ефективності механізмів упровадження соціального захисту населення є самостійним науковим завданням, оскільки виступає важливою складовою теорії стратегічного планування.

У науковій літературі оцінка різних аспектів соціального захисту населення проводиться через оцінку окремих індикаторів, через порівняння наявних результатів та теоретичних даних щодо відсутності соціальної політики, через співставлення витрат та переваг, а також через оцінку ступеня досягнення обраних цілей. У цілому ж, аналіз ефективності соціального захисту населення проводиться за двома головними напрямками оцінки: аналіз результатів та аналіз ресурсів, що витрачені для досягнення цих результатів [1]. Власне методи аналізу соціального захисту населення доцільно класифікувати за двома групами:

- перша – науково-аналітичні методи, що базуються на застосуванні різного роду теоретично обґрунтованих загальних методик вивчення соціально-економічних явищ;

- друга – експертні методи оцінки, в основу яких покладено фахові оцінки прийнятих управлінських рішень, що здійснюються експертами.

Оскільки категорію ефективності відносять до інтегральних показників будь-якої усвідомленої продуктивної діяльності, то вона характеризує її результат, соціальну або ж особистісну значимість [2, с. 36]. Залежно від цілей аналізу можна проводити оцінку різних аспектів соціального захисту населення, серед яких можна виділити наступні: оцінка процесу реалізації; оцінка результатів; оцінка наслідків; оцінка окремих складових (економічна, соціальна, демографічна тощо). З іншого боку, говорячи про інтегральну оцінку результативності соціального захисту населення, слід відзначити відсутність відповідного єдиного загальноприйнятого показника. Виходячи з реалій соціально-економічного розвитку України, пропонується в якості такого показника використовувати якість життя населення країни. Основними компонентами даного показника є рівень життя, умови життєдіяльності громадян, стан здоров'я населення та природного середовища. Саме ці аспекти доцільно покласти в основу формування інтегрального показника ефективності соціального захисту населення. Слід зазначити, що прийнятність використання категорії якості життя зумовлюються, насамперед, тим, що система показників, яка використовується для оцінки його складових чітко кореспондується з номенклатурою планових показників соціально-економічного розвитку країни.

Як засвідчили результати аналізу, на сьогодні, серед науковців та практиків єдиного підходу щодо визначення структури універсальних критеріїв оцінки

ефективності соціального захисту поки не сформовано. У кожному конкретному випадку враховується специфіка поставлених цілей, на основі чого відбувається формування спеціальних критеріїв [3]. Разом з цим, в якості найбільш загально-прийняттого критерію оцінки соціального захисту можна запропонувати ступінь подолання складних життєвих обставин тією чи іншою виділеною групою населення. Безпосереднім джерелом виділення критеріїв ефективності повинні слугувати цілі та задачі надання соціальних послуг і ступінь їх реалізації, причому цілі соціального захисту можуть формуватися як на рівні країни, так і регіонів, населених пунктів, окремих груп населення. Першу групу критеріїв, що визначатимуть корисність і необхідність послуг закладів соціального захисту, можна об'єднати за їх загальною ознакою і назвати критеріями потреби в соціальних послугах (детермінуються соціально-демографічними, медико-санітарними, екологічними показниками та умовами життєдіяльності населення). Друга група критеріїв – це доступність закладів соціального захисту (розгалуженість мережі, місце розташування, оснащеність, організаційна та інформаційна доступність соціальних послуг). Третя група критеріїв виходить з комунікативної ефективності закладів соціального захисту (кваліфікація персоналу, організація прийому). Загалом, критерії ефективності соціального захисту доцільно представити трьома рівнями:

- мінімальний – визначає мінімальний соціальний результат, своєрідну межу, що зумовлює необхідність існування тієї чи іншої форми соціального захисту (мінімальний набір послуг, який необхідний громадянину для подолання складної життєвої ситуації);

- середній – передбачає такий результат діяльності закладу соціального захисту, за якого надані громадянам соціальні послуги відповідають встановленим для цієї установи нормативам;

- максимальний – знаходить вираз у такому результаті діяльності закладу, який відповідатиме кращим європейським стандартам.

Таким чином, результативність соціального захисту населення можна визначати ступенем досягнення поставлених в стратегічних документах цілям соціальної політики держави. На основі показників результативності вже можна провести оцінку ефективності, для чого необхідно співставити досягнуті результати та відповідні фінансові витрати. Основна проблема такого підходу полягає у тому, що поки не визначена так звана «нормативна ціна» надання одиниці тієї чи іншої соціальної послуги. Виходом може слугувати формування єдиних науково обґрунтованих реальних державних соціальних стандартів.

Список використаних джерел:

1. Лібанова Е. М. Стратегічні пріоритети соціальної політики України на початку XXI століття / Е. М. Лібанова // Демографія та соціальна економіка. – 2008. – № 1. – С. 9–22.
2. Юрчик Г. Соціальний захист зайнятого населення України в умовах економічної нестабільності / Г. Юрчик // Україна: аспекти праці. – 2015. – № 1. – С. 34–42.
3. Основні напрями оптимізації системи соціального захисту в Україні : аналіт. доп. / О. О. Кочемировська, О. М. Пищуліна. – К. : НІСД, 2012. – 88 с.

Федорова А. С., к. е. н. Голомб В. В.

Запорізька державна інженерна академія (Україна)

**АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА
НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ**

Мале та середнє підприємництво як інституційний сектор економіки давно домінує за чисельністю та обсягами виробництва у розвинутих країнах. Ці підприємства забезпечують гнучкість та стійкість економічної системи регіону, наближують її до потреб конкретних споживачів і, водночас, виконують важливу соціальну роль, надаючи робочі місця та забезпечуючи джерело доходу для значної кількості населення.

Хоча протягом усього періоду ринкових реформ в економічній літературі багато уваги приділялося проблемам розвитку в Україні малого бізнесу, але його стан все ще залишається незадовільним. Проблема полягає навіть не в кількісних параметрах функціонування цієї сфери, які поступово поліпшуються, а насамперед – у структурі вітчизняного малого бізнесу, його зосередженості на посередницьких операціях, роздрібненості та відсутності дієвої співпраці з великими підприємствами в регіонах.

Необхідно зазначити, що в Україні кількість та рівень розвитку малих та середніх підприємств є нерівномірним за регіонами, що обумовлено загальною економічною ситуацією, що склалася на тій чи іншій території. Адже суб'єкти малого підприємництва безпосередньо залежать від платоспроможності жителів регіону, від стабільного розвитку промислового та аграрного виробництва. Через це у депресивних, провінціальних регіонах темпи розвитку МСП є невеликими.

На регіональному рівні розвиток малого підприємництва уповільнюють наступні проблеми [2]:

- складне адміністрування податків;
- низький рівень культури підприємництва;
- надмірна зарегульованість підприємницької діяльності;

- недосконалість державної підтримки розвитку підприємництва, яка виражається у недосконалості, нерозвиненості, неефективності інформаційної, інфраструктурної, кадрової (освітньої) мережі підтримки МСП (особливо у малих містах та сільській місцевості);
- недостатнє фінансування регіональних програм підтримки і розвитку малого підприємництва;
- недостатній контроль за використанням виділених коштів малим підприємствам;
- проблеми доступу до кредитних та інших фінансових ресурсів;
- відсутність системної співпраці великого, малого і середнього бізнесу;
- недостатній рівень залучення інвестицій у розвиток МСП.

Також, в сучасних реаліях велику роль грають загальні економічні проблеми України (ведення АТО, зниження купівельної здатності громадян, курсові коливання гривні, макроекономічна нестабільність), які мають безпосередній вплив на розвиток МСП.

Крім того, попри розгорнуту боротьбу з корупцією, дана проблема залишається актуальною й по сьогоднішній день. Серед актуальних залишається проблема нестабільності законодавства (після останніх змін до деяких законів, а саме про обов'язковий платіж ЄСВ при відсутності діяльності і доходу, різко скоротилося число ФОП у регіонах).

Для подолання зазначених проблем можна рекомендувати наступні заходи їх вирішення та визначення подальшого розвитку малого підприємництва на регіональному рівні [3]: формування позитивного підприємницького клімату в регіонах; надавати фінансову та юридичну допомогу суб'єктам малого підприємництва на селі, які займаються екологічним виробництвом та екотуризмом; залучати нову робочу силу в сільське господарство; залучати до регіональних тендерів на закупівлі за державний бюджет малі підприємства; розробити програми допомоги та співпраці малого підприємництва з місцевими та державними органами.

Реалізація рекомендованих заходів сприятиме виходу малого підприємництва на новий вищий рівень розвитку, зміцненню позицій МСП в структурі української економіки, наповненню доходних частин місцевого та державного бюджетів. Отже, місцевим органам необхідно створити ефективну та діючу програму розвитку малого підприємництва, так як, малий бізнес має позитивне значення для місцевого ринку та національної економіки в цілому.

Список використаних джерел:

1. Беліченко А. О. Тенденції та перспективи розвитку малого бізнесу в Запорізькому регіоні / А. О. Беліченко // Гуманітарний вісник ЗДІА. – 2011. – № 44. – С. 60–64.
2. Регіональні програми розвитку малого і середнього підприємництва: структура, пріоритети, фінансування. – К. : Центр громадської експертизи. Центр міжнародного приватного підприємництва, 2015. – 24 с.
3. Тимченко О. І. Проблеми та перспективи розвитку малого підприємництва в регіонах України [Електронний ресурс] / О. І. Тимченко. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4135>

Циновнік А. Є.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМУ
НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ ТА МОЖЛИВІ ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ**

Одне з найважливіших атрибутів демократичного суспільства – місцеве самоврядування. Дана структура посідає специфічне місце у відносинах державного менеджменту, виступають своєрідним каталізатором між політичними та економічними методами управління фінансами. Місцева структура управління – могутній рушій економічних та соціальних перетворень у країні.

Головним об'єктом поняття самоврядування, безперечно, є частина національних (публічних) питань, які сконцентровані на мікрорівні, тобто справи локального характеру, які є чинником контролю суспільства, сприянню вирішення проблем її основних суб'єктів.

Ці проблеми є комплексними, тому що відносяться до процесу ідентифікації інтересів суб'єктів територіальних громад на всіх рівнях місцевого життя: у сферах фінансів, культури, освіти, громадського порядку тощо. Одним з найважчих завдань щодо вирішення даних проблем є, очевидно, комплексна систематизація питань локального характеру, розмежування їх від загальнонаціональних або регіональних функцій [1].

Тому фінансовий механізм управління місцевими органами напряму залежить від механізму фінансового вирівнювання, який активно повинен бути впровадженим в на час і виконувати наступні функції: економічного регулювання соціальних процесів в державі та фінансового забезпечення, що є чи не головною передумовою функціонування органів самоврядування. Виконання функції фінансового забезпечення передуює розподілу ресурсів наданих державними структурами, які не мають оптимальної кількості грошових коштів для проведення фінансування нормативних повноважень.

Насамперед дана ситуація стосується організації вертикальних фіскальних дисбалансів і проводиться шляхом сприяння локальним структурам дотацій вирівнювання, закріплених або застосуванням регулюючих податків. «Використовуючи засоби фінансового вирівнювання, держава регулює соціально-економічний розвиток окремих територій країни» [2].

У сучасних соціально-економічних умовах розвитку нашої країни та її регіонів підприємства житлово-комунального господарства здебільшого збиткові, а тому місцева влада повинна трансформувати цей інститут місцевих фінансів. У цьому контексті необхідно:

- диференціювати об'єкти спільної власності територіальних громад на об'єкти спільної сумісної та часткової власності;
- у законодавчому порядку закріпити структури об'єктів комунальної власності, визначити перелік об'єктів виняткового права власності;
- розвивати формування обласної та районної комунальної власності як власності відповідних регіональних співтовариств, передавати відповідні об'єкти сумісної спільної власності територіальних громад до районів та обласної власності (об'єктів, які функціонують в інтересах населення регіону загалом).

Одним з найбільш пріоритетних завдань місцевих органів влади – покращення вже існуючої системи науково-технічного забезпечення інновацій на території країни та впровадження сталої економічної моделі на функціонування органів місцевої влади. Щоб забезпечити саме це, необхідно створити усі передумови для створення інноваційного підприємницького потенціалу, здатного до розвинення ідей обслуговування внутрішніх потреб населення, збільшення статей експорту конкурентоспроможної продукції і фінансових послуг, максимізація обсягів виробництва фінансових продуктів за допомогою використання національного господарського потенціалу.

Отже, вирішення багатьох проблем, які безпосередньо пов'язані зі створенням та використанням фінансів на локальному рівні та великим чином визначають розв'язок проблем соціального та фінансового характеру по відношенню до громади. Отже, сталість та незалежність національного апарату та його інтересів залежить від того, як самочинно та фінансово забезпечені адміністративно-територіальні одиниці розташовані в ній [3].

Керування інноваціями та актуальність територіального контролю максимізується по причині даної економічної ситуації, яка обумовлена нестачею фінансових ресурсів, поглибленням диспропорції в розподілі трудових ресурсів та головних виробничих систем. Отже, головною метою фінансового менеджменту

є вирішення соціальних, технічних, наукових проблем, також використання стратегій інноваційного потенціалу, які спроможні забезпечити цільні та збалансовані прогреси місцевих територій, раціональне використання ресурсного потенціалу підприємств та організацій, адміністрування та реорганізації фінансової інфраструктури.

Список використаних джерел:

1. Горбулін В. П. Державне управління науково-технічними та економічними процесами реалізації Україною стратегічного курсу на європейську і євроатлантичну інтеграцію / В. П. Горбулін. – К. : ДП ««НВЦ» Євроатлантикінформ», 2010. – 272 с.
2. Ковальчук С. В. Маркетингові стратегії інноваційного розвитку промислових підприємств : автореф. дис. ... д. е. н. : спец. 08.00.04 / С. В. Ковальчук. – Хмельницький : ХНУ, 2013. – 39 с.
3. Климчук А. О. Сучасна парадигма забезпечення конкурентних переваг підприємства / А. О. Климчук // Бізнес-Інформ. – 2014. – № 1. – С. 221–225.

Цюгро В. Ю., к. е. н. Кучеренко С. К.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ
СТРАТЕГІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА**

Трансформація вітчизняної економіки, її розвиток вимагають є від економічних суб'єктів якісних управлінських дій. Але нині сукупність їх компетентностей обмежується стандартними підходами до управління, а тому виникає необхідність пошуку нових здатностей і можливостей, які б забезпечували розвиток суб'єктів господарювання, що в сукупності визначають їх потенціал.

Оцінити повною мірою стратегічний потенціал підприємства можна тільки після того, коли будуть отримані результати, оцінені їхня форма й корисність. Для управління процесами розвитку стратегічного потенціалу необхідно сформувати систему формальних і неформальних критеріїв, що дають змогу визначити їхню ефективність. Основні складові процесів розвитку стратегічного потенціалу: цілі, можливості й здатності, компетенції, результати – конкурентні переваги товару або послуги. Відповідно до цілей, критеріями реалізації цих складових є: рівень досягнення цілей; ступінь дослідження джерел конкурентних переваг; порівняно висока ефективність реалізації процесів діяльності підприємства, ступінь цінності товару або послуги для покупців, імовірність збільшення доходів.

Оцінюючи кожен складову процесів розвитку стратегічного потенціалу, можна контролювати й регулювати ці процеси. Під час аналізу й оцінювання

проявляються основні властивості стратегічного потенціалу. Як найбільш значущу із всіх властивостей (адаптивності, достатності, надійності й ін.), виділяють властивість гнучкості. Цілісність потенціалу підприємства припускає єдність його властивостей, процесів, зв'язків, суперечностей і тенденцій розвитку. Тому всі властивості потенціалу взаємообумовлені й взаємозалежні між собою. Адаптивність підприємства відображує стан процесів розвитку підприємства та є складною властивістю, що поєднує в собі: гнучкість, що проявляється в організації та розумовій діяльності персоналу підприємства; мобільність, яка характеризує процеси переміщення ресурсів підприємства; стабільність та послідовність, яка обумовлює соціальну політику підприємства; безперервність, що передає характер процесів навчання та розвитку працівників підприємства; стійкість, що проявляється в положенні підприємства на ринку.

Гнучкість у теорії й практиці управління визнана як позитивна характеристика, тому що наявність цієї властивості забезпечує узгодження між елементами в системі й системи з її оточенням. Позначаючи форми гнучкості трудового потенціалу підприємства, варто виходити з його суті й двоїстої функції – суб'єкта й об'єкта виробництва, що представляє собою можливу кількість і якість праці, яким розпоряджається трудовий колектив при цьому рівні функціонування й розвитку підприємства. Рівень і характер розвитку трудового потенціалу підприємства обумовлений як властивостями й взаємозв'язком його компонентів, так і здатністю управляти ними. Ступінь гнучкості трудового потенціалу підприємства визначається не тільки внутрішніми, але й зовнішніми впливами. Зовнішні впливи обумовлені комплексом причин економічного, політичного, демографічного, соціально-культурного характеру.

Основна мета організаційної структури управління полягає в організаційній підтримці поведінки підприємства в умовах, обумовлених зовнішнім середовищем і стилем керівництва. Однак навіть найраціональніша організаційна система управління не буде мати достатній потенціал для досягнення цілей, якщо не буде мати підготовлених управлінських кадрів, їхнього бажання й зацікавленості в її функціонуванні. Ці складові забезпечують гнучкість і мобільність потенціалу управління. Гнучкість потенціалу управління відображає готовність системи управління підприємства функціонувати в умовах нестабільного зовнішнього середовища й визначається здатністю управлінського персоналу використовувати нестандартні рішення на основі глибокого розуміння й передбачення тенденцій змін у зовнішньому середовищі.

В той же час гнучка організаційна адаптація можлива лише до проблем і зовнішніх ситуацій, для яких характерне збалансоване співвідношення між новизною події й минулим досвідом.

Гнучкість і мобільність дають не тільки стійку конкурентну перевагу підприємству на ринку, але й змогу її швидкої формування. Властивості гнучкості та мобільності потенціалу управління підприємством формують стратегічне бачення, найбільш важливу компетенцію для створення довгострокової конкурентної переваги.

Нині більшість підприємств не спроможні реалізувати зміни дуже швидко у відповідності до ринкових. Швидкість реакції підприємства щодо його конкурентів відображає інертність або мобільність потенціалу управління. Стратегічна гнучкість досягається волею управлінського вибору, якщо в арсеналі методів, моделей, засобів у системі управління існує можливість створення механізму рішення проблем і досягнення мети.

Саме тому створення конкурентних переваг підприємства припускає формування певного якісного стану стратегічного потенціалу, що визначено сукупністю його властивостей. Тому формування стратегічної гнучкості досягається в процесах використання існуючого потенціалу і його відновленні через інтеграцію й маневрування властивостями стабільності, надійності, мобільності, адаптивності.

Список використаних джерел:

1. Ансофф И. Новая корпоративная стратегия / И. Ансофф. – СПб. : Питер, 1999. – 416 с.
2. Ястремская Е. Н. Современная парадигма управления инновационно-инвестиционными процессами / Е. Н. Ястремская // Вчені записки. – 2002. – № 9. – С. 74–80.

Чавикіна О. В.

Харківський національний економічний університет імені С. Кузнеця (Україна)

РОЗВИТОК МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЯК ОДИН З ПРІОРИТЕТІВ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Розвиток країни як соціально-економічної системи вимагає ефективного управління на регіональному та місцевому рівнях. Місцеве самоврядування є суб'єктом публічної влади, який відіграє роль одного з найефективніших інструментів управління містом та розвитку території. Якщо воно дійсно функціонує, а мешканці мають права та можливості самостійно вирішувати питання, тоді спостерігається зростання місцевого бюджету та покращення умов життєдіяльності

населення. Отже, проблема ефективності місцевого самоврядування потребує особливої уваги органів влади та самого населення.

Аналіз проблеми розвитку місцевого самоврядування можна знайти в роботах наступних науковців: А. Манжула, О. Бабінова, О. Пашков та В. Шарий. У даних роботах автори досліджували окремі проблемні аспекти функціонування місцевого самоврядування в Україні, серед них були проблеми щодо децентралізації управління розвитком на регіональному і місцевому рівнях та делегування повноважень, тобто передання повноважень органів виконавчої влади органам місцевого самоврядування за законом. Також дослідження науковців свідчать про відсутність достатньої систематизації стримуючих факторів розвитку самоврядування та шляхи їх подолання [1].

Мета дослідження полягає в комплексному вивченні інституту місцевого самоврядування в Україні. Для досягнення мети були поставлені наступні завдання:

- виявити чинники, які стримують подальший розвиток місцевого самоврядування в Україні;
- надати пропозиції щодо усунення перешкод, які гальмують вдалий розвиток органів місцевої влади та вдосконалити систему самоврядування.

На сьогодні проблеми розвитку діяльності органів місцевої влади в Україні є актуальними. Місцеве самоврядування – це могутній потенціал державотворення, в Україні ці органи влади недостатньо ефективно функціонують та виконують головну місію, яка закладена Конституцією України – це запровадження права територіальних громад самостійно вирішувати питання місцевого значення. Державний курс на інтеграцію до Європейських структур потребує вдосконалення системи управління на регіональному та місцевих рівнях до європейських традицій демократичного управління, посилення ролі самоврядування та вирішення питань щодо впорядкування законодавчої бази. Тому що органи місцевого самоврядування зустрічаються з великою кількістю проблем через нечітке визначення законодавчих документів їхніх повноважень та функцій. «1 квітня 2014 року було схвалено Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, яку розроблено з урахуванням вимог Європейської хартії. Можна зробити висновки, що найактуальнішим на сьогоднішній день є забезпечення негайних дій щодо вирішення проблем розвитку територіальних громад» [2].

Проводячи аналіз рівня розвитку місцевого самоврядування в Україні, можна зробити висновки, що основними проблемами, що стримують розвиток

місцевого самоврядування в Україні є: відсутність чіткого розподілу повноважень між органами місцевої влади, що має бути забезпечено відповідною нормативною базою – Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» та Закон України «Про місцеві державні адміністрації»; «недостатній розвиток системи управління на регіональному і місцевому рівнях відповідно до вимог Європейської хартії; неможливість самостійно приймати рішення органам влади; нечіткість нормативно-правового визначення статусу місцевого самоврядування, його відокремленості від органів державної влади» [3].

Отже, існує багато чинників, що стримують вдалий розвиток місцевого самоврядування в нашій країні. Дану проблему потрібно вирішувати комплексно, шляхом прийняття продуманої, зваженої програми розвитку органів місцевої влади, яку б дійсно виконували. Завершення децентралізації управління на місцевому рівні, розвиток самоврядування на засадах системного підходу потрібно спрямувати на чотири основи: правову, фінансову, матеріальну та територіальну. Саме цей підхід може дійсно забезпечити перехід на новий рівень у здійсненні управління регіоном. Насамперед метою реформування місцевого самоврядування є зростання якості людського життя завдяки створенню умов для розвитку територіальних громад, члени яких здобудуть можливість захищати власні права через участь у розв'язанні проблем місцевої значущості. Вирішення зазначених проблем розвитку та удосконалення місцевого самоврядування допоможе забезпечити населення послугами, їх наданням та високий соціально-економічний розвиток держави, її регіонів.

Список використаних джерел:

1. Тужик В. В. Актуальні питання розвитку місцевого самоврядування в Україні [Електронний ресурс] / В. В. Тужик. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/soc_gum/Yurukr/2010_9/05.pdf
2. Розпорядження «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
3. Бабінова О. О. Розвиток місцевого самоврядування в Україні на сучасному етапі реформування: проблеми та пріоритети [Електронний ресурс] / О. О. Бабінова. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua>
4. Удовіченко Н. В. Місцеве самоврядування в Україні: історичні традиції та перспективи розвитку [Електронний ресурс] / Н. В. Удовіченко, А. О. Страшко. – Режим доступу : <http://www.oblrada.pl.ua/uploads/lstud/2015/05.pdf>

Чуприна Я. С.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ЦЕНТРІВ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

Адміністративна реформа, започаткована в Україні 2015 році, передбачає вдосконалення системи надання адміністративних послуг шляхом їх децентралізації, підвищення якості, наближення до громадян. Запроваджена реформа передбачає передачу повноважень з надання адміністративних послуг, які є найбільш затребувані населенням, до місцевих органів влади, що обумовлює створення та розвиток мережі регіональних Центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП).

Одним із важливих завдань реформування системи надання адміністративних послуг є підвищення задоволеності від обслуговування в установах, організаціях, закладах державних та місцевих органів влади та формування високого рівня довіри до них. Саме відродження довіри громадян до державних інституцій обумовлює необхідність формування позитивного іміджу державних установ, які тісно співпрацюють з населенням. Отже, теоретичне обґрунтування та розробка практичних рекомендацій щодо створення позитивного іміджу центрів надання адміністративних послуг є актуальною темою наукових досліджень.

Першою спробою наукового трактування категорії «імідж» вважають визначення В. Гарденера та С. Леви: «Імідж – сукупність знань, уявлень та випереджень людини про об'єкт та його оточення» [1, с. 37]. Очевидно, що формувати позитивний імідж ЦНАП потрібно через його сприйняття споживачами адміністративних послуг, тобто ключовим є не створення образу, а його сприйняття громадськістю. «Імідж є «живою» та «органічною» комунікативною основою позиціонування влади, яку можна спрямовувати, коригувати, уточнювати, переробляти аби вона відповідала очікуванням громадськості. Саме успішний імідж є запорукою успішності функціонування органу держаної влади, так і її керівної ланки зокрема» [2]. Тож імідж потрібно чітко структурувати, їм потрібно управляти, а відтак розробляти та реалізовувати за певною схемою позитивного сприйняття зважаючи на обставини. «Цілісний імідж підприємства сфери послуг будується як синтез уявлень про нього, сформований різними стейкхолдерами, що вимагає врахування в процесі управління специфіки його формування в різних групах суб'єктів взаємодії та значимість й вплив сформованих локальних іміджів на ефективність та результативність діяльності підприємства» [3].

Першим кроком до формування позитивного іміджу є розробка його концепції, яка включає усвідомлення місії державного органу влади, основну мету його діяльності. Формування позитивного іміджу здійснюється під впливом внутрішньої та зовнішньої складової позиціонування влади. Внутрішня відповідає змісту політики органів влади, реальним очікуванням та потребам громадян, формує позитивне уявлення про їх діяльність. Зовнішня – відображає зовнішнє сприйняття органу влади, через імідж управлінців та персоналу, їх діловий стиль, етичність поведінки, манери спілкування, інші зовнішні атрибути.

Зважаючи на головну мету діяльності центрів надання адміністративних послуг, яка полягає в задоволенні потреб громадян, формування іміджу таких центрів перш за все треба здійснювати в межах групи споживачів послуг, тобто громадськості.

Основними факторами, що формують сприйняття громадянами органів державної та місцевої влади є наступні:

- первинне знайомство з діяльністю органу влади;
- спрямованість послуг на задоволення інтересів громадян;
- узгодженість дій владних структур та громадськості;
- результативність діяльності владних структур.

Значний вплив на формування іміджу органів державної та місцевої влади має імідж державних службовців та керівників установ, так як «негативне сприйняття державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування символізує для населення відповідне ставлення до держави, формує недовіру до неї, викликає такі деструктивні явища, як соціальна дезінтеграція, фрустрація та апатія» [4, с. 42].

Через сприйняття образу державного службовця у громадськості формується визнання органів державної влади. В свою чергу образ державного службовця сприймається через рівень його освіти, кваліфікації, професіоналізму, професійної культури і етики, професійні цінності та виконання поставлених на нього завдань. Саме державні службовці забезпечують формування довіри з боку громадян до влади та підтримки її діяльності.

Отже, виходячи з особливостей іміджу, які обумовлені його подвійною природою, можна вважати, що його формування здійснюється у двох напрямках:

- стихійне виникнення у свідомості громадськості образу органу державної влади;
- цілеспрямоване його формування на засадах урахування потреб і очікувань громадян від діяльності органу державної влади.

Вищезазначені проблеми потребують подальшого наукового обґрунтування застосування методів та інструментарію управління іміджем державних органів влади, зокрема центрів надання адміністративних послуг.

Список використаних джерел:

1. Garderner B. The Product and The Brand / B. Garderner, S. Levy. – Harvard : Busianess Review, 1955. – Vol. 33.
2. Заславська О. О. Політичний імідж органів державної влади: механізми його формування [Електронний ресурс] / О. О. Заславська. – Режим доступу : <http://intkonf.org/k-polit-n-zaslavska-oo-politichniy-imidzh-organiv-derzhavnoyi-vladi-mehanizmi-yogo-formuvannya>
3. Тімар І. В. Особливості формування моделі іміджу підприємства сфери готельних послуг / І. В. Тімар // Економічний простір : зб. наук. праць. – Дніпропетровськ : ПДАБА, 2016. – С. 209–219.
4. Бурганова Л. Конструирование имиджа государственной службы средствами массовой информации / Л. Бурганова, С. Батайкина // Власть. – 2008. – № 3. – С. 42–45.

К. держ. упр. Чухно І. А.

Харківський національний медичний університет (Україна)

**МІЖСЕКТОРАЛЬНА ВЗАЄМОДІЯ
ЯК УМОВА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ**

На сьогодні багато науковців та практиків в сфері державного управління та економіки надають велику увагу розвитку інноваційної діяльності та значенню інновацій для забезпечення соціально-економічного розвитку нашої держави. При цьому поширеною є думка, що однією з важливих умов забезпечення зростання національної економіки є створення інноваційної економіки та руху в цьому напрямі за інноваційним шляхом розвитку.

Регулювання інноваційної діяльності та інноваційного розвитку здійснюється в межах державної інноваційної політики. Відповідно до законодавства України, «головною метою державної інноваційної політики є створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни, забезпечення впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго- та ресурсозберігаючих технологій, виробництва та реалізації нових видів конкурентоздатної продукції» [2]. При цьому одним із основних принципів державної інноваційної політики визначено орієнтацію на інноваційний шлях розвитку економіки України [2].

Проте, враховуючи ті зміни, що на сьогодні відбуваються в суспільному житті та публічному управлінні, а також особливості здійснення інноваційного

процесу і створення умов для інноваційного розвитку в державі необхідно забезпечити ефективне управління інноваційним розвитком на регіональному рівні. З одного боку, це забезпечить умови для більш повного використання інноваційного потенціалу регіонів, з врахуванням їх специфіки, пріоритетів розвитку, ресурсних можливостей, а з іншого – створить умови для підвищення конкурентоспроможності регіонів на основі розробки та впровадження інновацій, мотивуючи при цьому представників регіональної влади та громади для активізації інноваційного процесу та створення умов для інноваційного розвитку.

При цьому слід зважати на визначальну роль державної інноваційної політики в цьому процесі. «Особливістю інноваційного розвитку регіону є те, що він як ніякий інший розвиток потребує державної та регіональної підтримки. Якщо в інших сферах відповідні зрушення відбуваються часто «всупереч», то інноваційний шлях розвитку регіону потребує зацікавленості не тільки господарюючих суб'єктів, а й органів влади, бо це та діяльність, яка відбувається лише за умови створення певних сприятливих умов» [1]. Загалом до таких умов належать ефективне нормативно-правове полк здійснення інноваційної діяльності, її інформаційне забезпечення, дієва інноваційна інфраструктура, належний захист інтелектуальної власності тощо.

Критично важливою умовою забезпечення інноваційного розвитку на регіональному рівні є налагодження дієвої міжсекторальної взаємодії в цій сфері між владою, наукою та бізнесом. Лише за наявності такої взаємодії, заснованої на врахуванні потреб та інтересів всіх її сторін, використанні всіх можливостей та переваг, що наявні у кожного із секторів, для забезпечення розробки та впровадження інновацій у всіх сферах суспільного життя та виробництва, прагненні до досягнення спільного результату, можлива зміна поточної ситуації і спрямування розвитку регіонів, а за ним і країни, по інноваційному шляху.

Публічний, владний сектор в даному випадку буде представлений на трьох рівнях: державної влади – у вигляді органів державного управління та державної інноваційної політики; регіональної влади – у вигляді регіональних органів державного управління та місцевого самоврядування та продукуваних ними регуляторних документів, конкретних програм та заходів в інноваційній сфері, а також в інших сферах соціально-економічного розвитку регіону, що можуть тим чи іншим чином вплинути на інноваційне середовище та інноваційний розвиток; місцевої влади – у вигляді місцевих адміністрацій й органів самоуправління та дій і заходів, здійснюваних ними в рамках управління місцевим розвитком, що матимуть вплив на формування інноваційного середовища та інноваційний розвиток відповідних територій.

Наявність чіткої узгодженості в пріоритетах, стратегіях, програмах та конкретних заходах, що здійснюватимуться на кожному з цих рівнів є не менш важливою умовою інноваційного розвитку регіону ніж попередньо визначена міжсекторальна взаємодія. Узгодження інтересів різних управлінських рівнів має відбуватися в рамках державної інноваційної політики й засновуватися на визначених нею принципах і завданнях, проте розробка конкретних заходів і програм має ґрунтуватися на вивченні та врахуванні місцевих та регіональних умов та інтересів, наявного потенціалу інноваційного розвитку регіону. Інтегруючу роль в цих питаннях повинен відігравати регіональний рівень управління. Перевагу при цьому слід віддати органам місцевого самоврядування регіонального рівня.

Отож, забезпечення інноваційного розвитку нашої держави в сучасних умовах є одним із важливих чинників стабілізації та подальшого її соціально-економічного розвитку. При цьому, значна роль в цьому процесі відводиться формуванню необхідних умов та ефективному управлінню інноваційним розвитком на рівні регіону. Важливою умовою інноваційного розвитку регіону та ефективного управління ним є налагодження дієвої міжсекторальної взаємодії в цій сфері між владою, наукою та бізнесом, а також узгодження інтересів трьох рівнів управління інноваційним розвитком регіону з наданням інтегруючої ролі в цьому процесі регіональним органам управління.

Список використаних джерел:

1. Дегтярьова І. О. Інструменти інноваційного розвитку регіону: зарубіжний та вітчизняний досвід застосування [Електронний ресурс] / І. О. Дегтярьова // Державне управління: теорія та практика. – 2010. – № 1. – Режим доступу : <http://academy.gov.ua/ej/ej11/txts/10diovdz.pdf>
2. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 № 40-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/40-15>

Швайковський С. О.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ПРОБЛЕМИ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

В Україні туризм не так добре розвинений, як у інших країнах світу, але він став невід'ємною частиною світового туристичного бізнесу завдяки широкому потенціалу для розвитку, адже наша країна має багато культурних, природних, соціальних та рекреаційних ресурсів, які приваблюють іноземців. Сьогодні туристична індустрія динамічно розвивається. На неї припадає 5 % світового ВВП, 6 % від загального обсягу експорту [3].

Головна проблема розвитку туристичної сфери послуг в Україні лежить у площині інституційного середовища. Інституційне середовище – це політичні, фінансові, соціально-правові правила та організації, які впливають на суб'єктів економіки та на суспільство в цілому. Відносно туристичної галузі його вплив можна визначити системою регулювання процесу надання туристичних послуг та впливу на сприйняття потенційними споживачами цих послуг їхньої якості та потреби у них.

Отже, низький рівень конкурентоспроможності України у сфері туризму можна пояснити, передусім, недосконалістю інституційного середовища, основними компонентами якого є транспортна, готельна, харчова, інформаційна і соціальна інфраструктура. Зокрема, основні проблеми сьогодення у цьому напрямі можуть бути зведені до наступного:

- 1) неефективне використання туристичного потенціалу (природно-рекреаційних, історико-культурних і соціально-економічних ресурсів);
- 2) низький рівень співробітництва з лідерами галузі туризму;
- 3) нерозвиненість економіки, що стримує можливості розвитку практично усіх сфер діяльності, суміжних з туристичним бізнесом.

Сучасне становище України в сфері туризму можна оцінити, як незадовільне. Пояснюється це тим, що інфраструктура галузі потребує реконструкції, рівень сервісу не відповідає міжнародним стандартам, наявні екологічні та соціальні проблеми, індустрії розваг майже немає. Готельно-ресторанний бізнес, який є суміжним з туристичною сферою, в Україні на даний момент перебуває у скрутному становищі, а це дуже велика помилка, адже перш за все коли людина обирає куди поїхати на відпочинок, вона звертає увагу на місце проживання та харчування. Для задоволення культурних потреб іноземних громадян та національних туристів потрібно більше виявляти толерантності до гостей нашої країни. Дуже негативно на розвиток туризму в Україні за останні три роки вплинула напружена політична ситуація. Після окупації Криму було втрачено приблизно 30 % туристично-рекреаційного потенціалу, оскільки більшість людей надає перевагу у відпочинку біля моря, а тепер потрібно знаходити альтернативу за кордоном або відмовитися від такого відпочинку взагалі.

Але не зважаючи на економічну та політичну нестабільність, наша країна має дуже багато шляхів вирішення цієї проблеми. Дуже важливою ланкою розвитку міжнародного туризму є розвиток міжнародних зв'язків. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України створило Управління туризму та

курортів, яке, в свою чергу, готує пропозиції щодо підвищення ефективності державної політики у сфері туризму. Основними компонентами цієї стратегії є:

- 1) розроблення програм розвитку сфери туризму;
- 2) забезпечення діяльності громадської організації – Національної туристичної організації, що сприятиме популяризації України як туристичної держави;
- 3) створення бази даних про всі туристичні та рекреаційні ресурси України, що дасть змогу зміцнити інформаційну компоненту потенціалу туристичної індустрії, а також сприятиме підвищенню ефективності системи планування у сфері туризму.

Враховуючи наявність сильних сторін, навіть без належного їх задіяння, Україна може скласти конкуренцію іншим державам у сфері туризму завдяки:

- зручному географічному розташуванню;
- можливості одночасного розвитку різних видів туризму внаслідок територіальної «спеціалізації» (наприклад, промислового – у великих промислово-спеціалізованих містах, оздоровчого – поблизу джерел природної мінеральної води тощо).

Наша країна має дуже великий потенціал у сфері міжнародного туризму. Але влада недооцінює можливості та позитивні сторони цієї галузі. Україні потрібно приділяти більше уваги до культурних пам'яток, рекреаційної галузі, індустрії розваг, що у свою чергу привабить дуже багато туристів. Якщо наша країна стане більш популярною у світі, то це призведе до стимулювання іноземних інвестицій, які, у свою чергу, піднімуть економіку та інституціональне середовище зовсім на інший рівень. Почнуть будуватися заводи, відкриватися підприємства, а це нові робочі місця. Нові робочі місця це збільшення ВВП, покращення рівня життя, збільшення середньої заробітної плати не адміністративним, а природним шляхом, зниження рівня безробіття в Україні. Розвиток сфери міжнародного туризму має дуже багато позитивних наслідків для нашої країни.

Список використаних джерел:

1. Богуш Д. Міжнародний імідж України: проблеми і перспективи [Електронний ресурс] / Д. Богуш // Всеукраїнська Експертна Мережа. – Режим доступу : <http://www.experts.in.ua/inform/news/detail.php?ID=81606>
2. Івашова Н. В. Розвиток туризму в Україні: проблеми та перспективи [Електронний ресурс] / Н. В. Івашова, О. А. Лозова. – Режим доступу : http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/32662/1/Ivashova_tourism%20infrastructure.pdf
3. Лозова О. А. Аналіз сучасних тенденцій розвитку міжнародного туризму [Електронний ресурс] / О. А. Лозова. – Режим доступу : http://khntusg.com.ua/files/sbornik/vestnik_125/29.pdf
4. Писаревський І. М. Туризм як національний пріоритет : моногр. / І. М. Писаревський. – Х. : ХНАМГ, 2010. – 284 с.
5. Grynko T. V. Organizational culture and a factor in the competitiveness of tourism and hotel enterprises / T. V. Grynko, O. P. Krupskyi, I. V. Timar // National Economic Reform: experience of Poland and prospects for Ukraine : monograph. – Vol. 3. – Poland : Baltija Publishing, 2016. – P. 252–270.

Шкарупа А. К.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ЕКОЛОГІЧНИЙ ТУРИЗМ: СУТНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Одним з перспективних видів туризму, що постійно набирає темпів розвитку є екологічний. Чисельність його прихильників в останні роки безперервно зростає в усьому світі, а екологічна діяльність набула динамічного розвитку. Подальший розвиток цього виду туризму пов'язують з досить привабливими перспективами перебудови економіки, що стимулює зростання інших галузей: транспорту, зв'язку, торгівлі, будівництва, сільського господарства, виробництва товарів широкого споживання, тощо.

На сьогодні найбільшої популярності екотуризм набуває серед молоді та частини населення, що ведуть активний спосіб життя, в тому числі серед студентів, які бажають відвідати цікаві місця за умови заощадження коштів. В останні часи прихильниками екотуризму також стають люди похилого віку, які його розглядають з точки зору отримання рекреаційних послуг.

Сутність екологічного туризму полягає в організації відпочинку в екологічно чистих місцях, зокрема недоторканих людиною. Започатковано такий вид туризму з метою ознайомлення та збереження навколишнього середовища, природних багатств. Популяризація екотуризму має за мету привернути увагу людства до проблем пов'язаних з охороною природи. Але відносно молодий вид діяльності, в процесі стрімкого розвитку набув нових забарвлень та швидко перетворився у самостійний вид бізнесу.

Екологічний туризм здійснюють у двох основних напрямках: відвідування мало змінених природних території та туризм, спрямований на відвідування, «поряд із малозміненими людською діяльністю природними територіями, і об'єктів традиційної місцевої культури» [1].

До екологічного зазвичай відносять наступні види туризму:

- природно-пізнавальний, коли основною метою відпочинку є відвідування унікальних, гарних і цікавих природних об'єктів, спостереження за флорою і фауною;

- активний туризм – подорожі на транспорті, рухоме мускульною силою, в тому числі пішки, а також на лижах, велосипедах, байдарках, рафтах ін.;

- сільський туризм – відпочинок в сільській місцевості;

- споживчий туризм: отримання «дарів природи» не для продажу – збір грибів та ягід, рибалку і полювання;

- пікніковий туризм – наприклад відпочинок на березі водойми з метою купуватися, позагоряти, а заодно і погуляти по лісі, порибалити, пограти у волейбол та ін.

Особливим напрямком екотуризму є створення екологічних готелів. Основні відмінності еко-готелів від інших їх видів «полягають у тому, що екологічні готелі в більшості своїй знаходяться в екологічно чистих зонах, функціонують за принципом гармонійного сусідства з природою, не забруднюючи навколишнє середовище продуктами життєдіяльності туристів» [2]. Такі готелі є в Україні, знаходяться в більшості в західному та центральному регіонах.

Зростання популярності екологічних готелів пов'язують з тим, що населення відчуває негативний вплив навколишнього середовища на свій організм і прагне цього уникнути, або хоча б мінімізувати. З кожним роком важливість і значимість екотуризму в житті кожної людини зростає, що, безумовно, радує, і породжує надії на перспективи його розвитку.

Сьогодні екологічний туризм – це особливий вид туризму в Україні, який може розвиватися успішно навіть при загальному економічному спаді і заслуговує на пильну увагу і серйозні заходи для розвитку не тільки з боку адміністративних органів, а й безпосередньо з боку самого населення краю.

Не дивлячись на те, що на сьогоднішній день сучасний екотуризм знаходиться в стані «зародка» і тільки починає дозрівати, в Україні він неспішним кроком починає входити в моду. Попит на нього існує не тільки з боку іноземців, а й наших співвітчизників, велика кількість туристичних фірми почали здійснювати свою діяльність в цьому напрямку і пропонувати клієнтам відпочинок в екологічно чистих куточках України. Можливо, в недалекому майбутньому завдяки цьому виду відпочинку люди почнуть відкривати для себе красу природи, яку, на жаль, за масою щоденних турбот, ми не завжди помічаємо.

В Україні найбільш перспективним можна вважати розвиток сільського туризму (green rural tourism), або агротуризму (agrotourism, farm tourism), як різновиду екологічного туризму. Розвиток саме цих різновидів туризму дозволить вирішити деякі наболілі проблеми села, зокрема підвищити рівень зайнятості сільських жителів, підвищити рівень їх доходів, покращити благоустрій сільських територій та інфраструктури села, відродити місцеві народні звичаї, традиції. Отже, розвиток зеленого туризму, крім підприємницьких зисків, поповнення бюджетів за рахунок податків, має значний вплив на вирішення соціально-економічних

проблем сільських територій, через їх розвиток за рахунок туристичних потоків.

Список використаних джерел:

1. Михайлова О. А. Перспективи розвитку екотуризму: природоохоронні території та історико-культурна спадщина [Електронний ресурс] / О. А. Михайлова. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Vdakk/2010_1/17.pdf
2. 5 кращих еко-готелів світу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dom.ukrbio.com/ua/articles/7617/>
3. Timar I. V. Hospitality services in Ukraine: current state, problems and prospects for further development / I. V. Timar // Economics, management, law: realities and perspectives: Collection of scientific articles. – Les Editions L'Originale, Paris, France, 2016. – P. 241–244.

Шуриберко К. В., к. т. н. Куценко В. Й.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА В УКРАЇНІ:
ПРИЧИНИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ**

Тіньова економіка у нашій державі є однією з найзначніших перешкод розвитку конкурентоспроможності країни, зростання соціальних стандартів життя населення й інтеграції в європейське товариство. Сильною проблемою є і те, що значну кількість тіньових операцій можна здійснити у відкритому нормативно-правовому полі, а факт здійснення такої тіньової діяльності потребує великих зусиль органів державної влади. Діяльність тіньової галузі економіки паралельно з легальним призвело до великого скорочення в структурі доходів бюджету частки податків, що виставило під загрозу виконання загальних державних програм. Сьогодні перспективним напрямком розширення доходів – є залучення тіньових оборотів в сферу легального відкритого бізнесу, але всі спроби вирішити цю проблему поки не дали очікуваних результатів. Розробка спеціальних методів обліку та оцінок є провідним завданням сучасного етапу розвитку, в результаті того, що обсяги тіньової економіки не можуть бути повністю враховані офіційною статистикою.

З проблемами наявності «тіньової» економіки зустрічаються майже всі країни світу. В одній частині її обсяги фіксуються на рівні, а в іншій – є свідченням існування відтвореної системи таких тіньових економічних відносин. До другого виду відноситься і Україна, об'єми тіньової економіки, якої за різними інформаційними джерелами фіксується як 19–49 % ВВП. Державною службою статистики нашої країни в останні роки визначає обсяги «тіньової» економіки у середньому

від 16 до 19 % валового внутрішнього продукту (табл. 1). Варто відзначити, що ці дані сильно відрізняються від даних інших служб.

Таблиця 1. Оцінка частки «тіньового сектора» економіки України, % ВВП

Рік	Оцінка за методикою Держкомстату	Метод «витрати населення — роздрібний товарообіг»	Електричний метод	Монетарний метод	Метод збитковості підприємств	Метод сукупного попиту — сукупної пропозиції	Оцінка проф. Фрідріха Шнайдера
2004	18,9%	33,5%	28,0%	29,5%	25,0%	39,0%	49,0%
2005	18,1%	46,5%	28,0%	25,0%	24,0%	37,0%	48,0%
2006	17,3%	40,5%	27,5%	24,5%	23,5%	33,5%	47,0%
2007	15,5%	38,0%	27,0%	26,0%	24,0%	34,5%	47,0%
2008	15,1%	40,0%	26,0%	38,0%	30,0%	35,5%	46,0%
2009	16,1%	45,0%	35,0%	40,5%	31,0%	30,0%	46,0%
2010	16,5%	44,0%	37,0%	30,0%	31,0%	33,0%	45,0%
2011	16,0%	44,0%	37,5%	27,0%	31,5%	34,0%	44,1%
2012		Інтегральний показник рівня тіньової економіки — 32%					
2013		Інтегральний показник рівня тіньової економіки — 35%					
2014, І кв.		Інтегральний показник рівня тіньової економіки — 40%					

Джерело: дані Держкомстату, Мінекономіки, дослідження Ф.Шнайдера

Схеми і методи тіньової економіки підлягають вивченню з точки впливу на протікання більшості економічних процесів і явищ: розподіл і формування доходу, інвестування, торгівлі та економічного зросту в цілому. Вплив «тіньових» відносин в розподілі коштів в державі достатньо великий, і він несе значну загрозу економічному розвитку країни. Саме із-за цього виникає і необхідність у проведенні наукового аналізу «тіньової» економіки для покращення організаційно-процедурних підходів, щодо детінізації такої економіки. У державних структурах влади, наукових установах та громадських організаціях переважають два підходи для вирішення такої проблеми із ростом «тіньової» економіки. Першим — є радикально-ліберальний підхід, який пов'язаний із цільовими установками на дуже високі темпи первісного нагромадження капіталу. Безрадісні підсумки втілення такого підходу в наявності: критичних масштабів вітчизняної «тіньової» економіки й утворення міцних фінансово-промислових кланів, що проникають

у вищій ешелони уряду, в результаті маємо такі наслідки: придушення розвитку планового становлення в державі підприємницької діяльності і, в основному, малого бізнесу. Другий – це репресивний підхід, який передбачає: посилення й розширення роботи доцільних підрозділів податкової поліції, служби безпеки України та Міністерства фінансів, а також покращення взаємодії між підрозділами.

В. Предборський запропонував створити орган, що мав би високий ранг в структурі державної влади і забезпечував завдання керівництва, шляхом державно-адміністративного реформування Ради внутрішньої безпеки, посадовими особами якої були б президент, прем'єр-міністр, державний секретар, голова СБУ, політичні партії і громадські об'єднання, засоби масової інформації, судові органи і аналітичні центри, які були б повноправними партнерами в безпосередньому проведенні реформ та виконувати місію громадського контролю за станом розвитку ефективної держави [1].

Бачення активізації процесу антиініціалізації економіки А. Фрадинській викладає наступним чином: вдосконалення діючої системи взаємовідносин між країною та її населенням щодо формування централізованих фондів грошових коштів та сплати податків, шляхом внесення поправок та змін до чинної системи оподаткування [2]. Оскільки основною причиною беззаконної аморальної економіки є низька морально-етична культура господарювання, то подолання тіньової економіки треба починати з відродження духовно-моральної культури життєдіяльності суспільства, соціальної відповідальності, яка була притаманна ще нашим предкам трипільців, влади святого Князя Володимира та його народу.

Список використаних джерел:

1. Предборський В. А. Детінізація економіки : моногр. / В. А. Предборський. – К. : Жондор, 2005. – 614 с.
2. Фрадинський О. А. Фінансові домінанти тіньової економіки : дис. ... канд. екон. наук : 08.04.01 / О. А. Фрадинський. – 2006. – 188 с.

Д. е. н. Ящишина І. В.

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка (Україна)

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ РЕГІОНУ

Аналіз публікацій щодо державного управління регіональним розвитком України [1] дозволив сформулювати наступні проблеми соціально-економічного розвитку регіонів України: зростання диспропорцій у розвитку регіонів; виникнення джерел соціального напруження; структурні диспропорції на регіональному рівні; екологічні проблеми. Європейський досвід засвідчує, що вирішення подібних проблем та подолання сучасних викликів соціально-економічному зростанню регіонів, розвинуті країни здійснюють за допомогою ефективною регіональної політики, що базується на інноваційному розвитку регіонів. Фактично інноваційна складова регіональної політики визначається найбільш дієвою для подолання проблем соціально-економічного розвитку регіонів кінця ХХ – початку ХХІ ст., серед яких: безробіття, пристосування до інтеграції, ліквідація наслідків світової кризи (70-ті рр.); економічне зростання, старіння населення, екологічні проблеми, техногенні катастрофи (80–90 рр.); конкурентоспроможність, соціальна адаптація, вирівнювання диференціації доходів, конкуренція на ринку праці, демографічна криза (2000-ті рр.). З 2011 р. ЄС в рамках Лісабонської Стратегії 2020 реалізує програму науково-технічного співробітництва «Горизонт – 2020», мета якої – об'єднати фінансування наукових досліджень, розробити нові технології для інноваційного промислового виробництва у період 2014–2020 рр., відновити економічне зростання, підвищити рівень зайнятості населення, подолати соціально-економічні наслідки кліматичних змін та демографічні проблеми [2].

Довгострокове управління усіма аспектами регіонального розвитку в Україні реалізується за допомогою такого інструменту як Державна стратегія. В 2006 р. в Україні було затверджено «Державну стратегію регіонального розвитку на період до 2015 року» [3], реалізація якої не привела до істотних зрушень у вирішенні проблем регіонального розвитку. У «Державній стратегії регіонального розвитку України на період до 2020 року» (Постанова Кабміну України № 385 від 06.09.2014) окреслено новий розширений перелік невирішених проблем та означено цілі: 1) підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів, 2) територіальна соціально-економічна інтеграція і просторовий розвиток; 3) ефективне державне управління у сфері регіонального розвитку [4]. Інноваційному розвитку регіонів приділяється дуже незначна роль, фактично «Підвищення рівня

інноваційної та інвестиційної спроможності регіонів» включено до підцілей Цілі № 1. В Стратегії 2020, як і в попередній Стратегії 2015, інноваційний та науково-технологічний розвиток не отримав визнання основного засобу вирішення нагальних соціально-економічних проблем регіонального рівня.

Стратегічне планування інноваційним розвитком на регіональному рівні пов'язане з деякими негативними факторами:

- відсутністю в Україні чітко сформульованої державної науково-технічної й інноваційної політики та дієвої системи її реалізації;
- відсутність конкретних організаційних структур для управління інноваційним розвитком на рівні регіонів країни;
- недосконала нормативно-правова база щодо регулювання відносин суб'єктів інноваційного діяльності, недостатня підтримка фінансово-кредитної, податкової і митної політики пріоритетних інноваційних проектів;
- багатовідомче, найчастіше суперечливе управління наукою на території регіону, що призводить до розбалансованості у розвитку фундаментальних і прикладних досліджень тощо [5].

Основою стратегії інноваційного розвитку регіону має стати цілеспрямований пошук розвитку та ефективне управління нововведеннями в усіх сферах життя регіону для вирішення його нагальних проблем. Тому інноваційний розвиток вимагає переосмислення державної регіональної політики.

Список використаних джерел:

1. Боровська О. Інноваційне управління як важіль і джерело інноваційного розвитку регіонів [Електронний ресурс] / О. Боровська. – Режим доступу : <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/putp/2011-4/doc/1/03.pdf>
2. Яцишина І. В. Соціальна ефективність інноваційної політики ЄС / І. В. Яцишина // Наука та наукознавство. – 2015. – № 1. – С. 3–12.
3. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP061001.html
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP140385.html
5. Тульчинська С. О. Стратегія планування інноваційного розвитку регіонів / С. О. Тульчинська // Агросвіт. – 2012. – № 15. – С. 45–47.

ЗМІСТ

<i>Абесадзе Р. Б., Бурдули В. Ш.</i> Вопросы формирования национальной инновационной системы Грузии.....	3
<i>Антипцева О. Ю.</i> Державне економічне стимулювання в аспекті забезпечення розвитку персоналу підприємства.....	6
<i>Ареф'єва О. В.</i> Формування економічного простору інноваційного розвитку підприємства.....	9
<i>Гвініашвілі Т. З., Пономаренко Ю. С.</i> Розвиток соціально-економічного потенціалу України.....	13
<i>Гвініашвілі Т. З., Чепурна Х. О.</i> Проблеми та перспективи інноваційного розвитку вітчизняних підприємств.....	15
<i>Гвініашвілі Т. З., Южека В. В.</i> Приоритетні напрямки розвитку інноваційної діяльності вітчизняних підприємств.....	17
<i>Горбач Л. М., Кобук А. Л.</i> Інноваційний розвиток у сучасному світі: основні підходи до вивчення.....	19
<i>Горька А. В., Рябик Г. Є.</i> Сучасний стан ринку мінеральної води України.....	22
<i>Грабчук О. М., Пустовий М. Д.</i> Пріоритетні напрями інноваційної діяльності металургійних підприємств.....	25
<i>Гулак Д. В.</i> Потенціал методів кластеризації в управлінських технологіях розвитку регіональної електроенергетики.....	29
<i>Дальє А. В., Величко Л. А.</i> Розвиток податкових інновацій у фіскальній політиці держави.....	31
<i>Дробишева О. О., Бойко О. І.</i> Конкурентні переваги венчурного підприємства.....	33
<i>Єгорова О. Р.</i> Малий бізнес України: проблеми та перспективи розвитку.....	36
<i>Капуста Є. С., Курінна І. Г.</i> Сучасні європейські підходи щодо забезпечення сталого розвитку територій.....	38
<i>Клименко А. О., Стрпєтова А. М., Тімар І. В.</i> Економічна модель розвитку країни: світовий досвід та перспективи України.....	40
<i>Козік В. А.</i> Проблеми та перспективи розвитку інноваційної діяльності підприємств в Україні.....	43
<i>Колінько А. Ю., Куряча Н. В.</i> Функціонування місцевих бюджетів в Україні....	46

<i>Конашук В. Л., Шляга О. В., Бобко Н. А.</i> Деякі аспекти адаптації економіки до інноваційного шоку.....	48
<i>Кочергіна К. О., Носарева А. І., Куценко В. Й.</i> Шляхи відродження сільськогосподарської галузі в Україні.....	51
<i>Курінний О. В.</i> Проблеми формування механізмів управління природно-техногенною безпекою.....	55
<i>Литвиненко В. О.</i> Категоризація готелів Дніпропетровської області: сучасний стан та перспективи розвитку	57
<i>Марценюк Л. В.</i> Умови для організації залізничного туризму по вузьких коліях.....	60
<i>Матвієць М. В., Кузнецов К. А.</i> Інтелектуальний потенціал в контексті економічної безпеки.....	62
<i>Міхедько Н. В., Дзяд О. В.</i> Інновації соціальної політики України в контексті євроінтеграції.....	64
<i>Мунько А. Ю., Люкевич Л. В.</i> Підвищення ефективності управління борговими ризиками як умова залучення коштів у розвиток регіонів	67
<i>Осоліхін Я. В.</i> Деякі проблеми розвитку готельного бізнесу в Україні.....	70
<i>Пижик О. А.</i> Формування державної політики щодо гармонізації системи технічного регулювання	72
<i>Проданова Л. В., Котляревський О. В.</i> Механізм державної мотивації розвитку підприємництва в контексті інноваційного процесу та інкубування бізнесу в національній економіці	74
<i>Рябик Г. Є.</i> Стратегічний розвиток підприємств видобутку залізорудної сировини в Україні	77
<i>Садовська Ю. І., Голомб В. В.</i> Аналіз інфраструктурної підтримки підприємництва на регіональному рівні	80
<i>Смирнова Т. А., Петренко Н. А.</i> Інжинірингова діяльність у світі: стан, проблеми і перспективи	82
<i>Смирнова Т. А., Попова А. М.</i> Стратегии деятельности предприятий ресторанно-гостиничного бизнеса в Украине в рамках Евровидения.....	84
<i>Соболева А. В., Рябик Г. Є.</i> Проблеми інноваційного розвитку металургійних підприємств в Україні	87

<i>Стоєв В. Л., Федорова А. С.</i> Вплив міжнародної міграції на інноваційний розвиток Європи.....	89
<i>Табенська О. І.</i> Стратегічні пріоритети інноваційного розвитку галузі туризму	90
<i>Трецов М. М.</i> Податкова теорія 1960–1980 рр. як основа фіскального стимулювання розвитку підприємств	93
<i>Трофимов А. В.</i> Методичні основи оцінки ефективності державного регулювання соціального захисту населення	95
<i>Федорова А. С., Голомб В. В.</i> Аналіз проблеми розвитку підприємництва на регіональному рівні	98
<i>Циновнік А. Є.</i> Проблеми функціонування фінансового механізму на місцевому рівні та можливі шляхи їх вирішення	100
<i>Цюгро В. Ю., Кучеренко С. К.</i> Особливості розвитку стратегічного потенціалу підприємства	102
<i>Чавикіна О. В.</i> Розвиток місцевого самоврядування як один з пріоритетів державної регіональної політики.....	104
<i>Чуприна Я. С.</i> Особливості формування іміджу центрів надання адміністративних послуг.....	107
<i>Чухно І. А.</i> Міжсекторальна взаємодія як умова інноваційного розвитку регіону.....	109
<i>Швайковський С. О.</i> Проблеми туристичного бізнесу в Україні	111
<i>Шкарупа А. К.</i> Екологічний туризм: сутність та перспективи розвитку в Україні.....	114
<i>Шуриберко К. В., Куценко В. Й.</i> Тіньова економіка в Україні: причини та шляхи подолання	116
<i>Яцишина І. В.</i> Стратегічне управління інноваційним розвитком регіону	119

Наукове видання

Мови видання: українська, російська

ЕКОНОМІКА І МЕНЕДЖМЕНТ 2017:
ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕГРАЦІЇ
ТА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Збірник наукових праць
Міжнародної науково-практичної конференції
(Дніпро, 23–24 березня 2017 р.)

В одинадцяти томах

Том 10. Стратегічні пріоритети інноваційного розвитку:
держава, регіон, галузь, суб'єкт господарювання

*Окремі доповіді друкуються в авторській редакції
Організаційний комітет не завжди поділяє позицію авторів
За точність викладеного матеріалу відповідальність покладається на авторів*

Відповідальний редактор Біла К. О.
Оригінал-макет Біла К. О.

Підписано до друку 24.03.17. Формат 60x84¹/₁₆. Спосіб друку – плоский.
Ум. др. арк. 7,1. Тираж 100 пр. Зам. № 0317-01/11.

Видавець та виготовлювач СПД Біла К. О.

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 3618 від 06.11.09

Надруковано на поліграфічній базі видавця Білої К. О.
Україна, 49000, м. Дніпро, пр. Д. Яворницького, 111, оф. 2

тел. +38 (067) 972-90-71

www.confcontact.com
e-mail: conf@confcontact.com